

11753

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK BASININDA
KADIN GAZETECİLER
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

AYŞE ASKER
TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. KORKMAZ ALEMDAR

ANKARA 1990

Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

ÖNSÖZ

İnsan toplumları geçen yüzyıldan bu yana giderek artan bir biçimde iletişimin önemini kavramaya başladılar. XX. yüzyıldaki teknolojik yenilikler bu gelişimi hem hızlandırdı hem de önemi konusunda bilinci artırdı. İletişim araçları olan gazeteler, radyo, televizyon çağdaş toplumda demokrasinin işleyebilmesi için vazgeçilmez unsurlar haline geldi.

Çağdaş demokrasilerde iletişim araçları yanında bu alanda çalışanların hak ve sorumlulukları insanları bilgilendirme de önemlidir. Bunların iletişim araçlarına sahip sermaye ve onu denetim altına almayı çalışan yürütmeye karşı bağımsızlığını koruyabilmesi demokrasinin işleyebilmesi için gereklidir. Biz bu sürecin kadın gazetecilerle ilgili boyutunu Türkiye için incelemeye çalıştık. Kadınların Türk basınında sayıları son yıllarda artış göstermiştir. Bunda ülkenin ekonomik ve toplumsal gelişimiyle birlikte toplumdaki kadın yerinin yeniden tanımlanmasının rolü vardır.

Çalışmamızda kadın gazetecileri kendi haklarına karşı duyarlılıkları yanında, ekonomik, toplumsal, kültürel vb. özellikleri ile tanımlamaya çalıştık. Kadın gazetecilere yönelik anket uygulamasına dayanan çalışmamızda bazı kişilerin katkıları oldu. Bu kimse-leri anmadan önce, çalışmanın her aşamasında değerli

katkılarını esirgemeyen tez danışmanım Sayın Prof.Dr. Korkmaz Alemdar'a sonsuz teşekkürlerimi sunmak isterim. Anket sorularının oluşturulmasında katkıları olan Sayın Doç.Dr. Raşit Kaya ve gazeteci yazar Dr. Yazgülu Aldoğan'a, anket verilerinin bilgisayar sisteminde değerlendirme aşamasında yardımları olan Sayın Yrd. Doç. Dr. Yılmaz Üstüner ile öğrenci Mustafa Ketenci'ye teşekkür ederim.

ANKARA 1990

Ayşe ASKER

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>	
ÖNSÖZ.....	i	
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	v	
GİRİŞ.....	1	
BİRİNCİ BÖLÜM		
TÜRK BASININDA KADIN GAZETECİLERİN EKONOMİK TOP-		
LUMSAL VE KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ.....		16
I. Ekonomik Özellikleri.....	16	
II. Toplumsal Özellikleri.....	23	
III. Kültürel Özellikleri.....	30	
İKİNCİ BÖLÜM		
TÜRK BASININDA KADIN GAZETECİLERİN MESLEKİ ÖZEL-		
LİKLERİ VE MESLEĞE BAKIŞ BİÇİMLERİ.....		45
I. Mesleki Özellikleri.....	45	
A. Başlangıç.....	45	
B. Mesleğe Özgü Koşullara.....	51	
C. Katıldıkları Eğitim Programları Kurs ve Se-		
minerler Üyesi Oldukları Derneklere.....	64	
II. Mesleği Değerlendirme Biçimleri.....	76	
A. Beklentileri.....	77	
B. Tartışmalı Konularda.....	83	
C. Değerlendirmeleri.....	86	

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK BASININDA KADIN GAZETECİLERİN KADIN OLMALARINDAN DOLAYI KARŞILAŞTIKLARI ENGELLER VE KADINLARIN HAKLARINA KARŞI DUYARLILIKLARI.....	91
I- Engeller.....	91
II- Duyarlılıkları.....	112
SONUÇ.....	117
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	122
EK I.....	129

ÇİZELGELER LİSTESİ

Sayfa

I-1. Ortalama Aylık Gelir Düzeylerine Göre Dağılımları	17
I-2. Yararlanabilecekleri Gelirlerle Birlik- te Ortalama Aylık Gelir Düzeylerine Göre Dağılımları	17
I-3. Geçim Biçimlerine Göre Dağılımları.....	18
I-4. Harcama Biçimlerine-Aile Geçimi-Göre Gelir ve Aile Biçimleri Bağlantısı.....	19
I-5. Harcama Biçimlerine-Tek Gelir-Göre Gelir ve Aile Biçimleri Bağlantısı.....	19
I-6. Harcama Biçimlerine-Kişisel-Gider-Göre Gelir ve Aile Biçimleri Bağlantısı.....	20
I-7. Harcama Biçimlerine-Yaşadığı Kişilere Ek Gelir-Göre Gelir ve Aile Biçimleri Bağ- lantısı	21
I-8. Kullanabilecekleri Yardımcı Ev Aletleri ve İletişim Araçlarına Göre Dağılımları.....	22
I-9. Kendilerine Ait ve Sürekli Kullandıkları Otomobil Sahibi Olmalarına Göre Dağılım- ları.....	22
I-10.Kira Ödeme Düzeylerine Göre Dağılımları..	23
I-11.Yaşlarına Göre Dağılımları.....	24
I-12.Medeni Durumlarına Göre Dağılımları.....	24
I-13.Sahip Oldukları Çocuklara Göre Dağı- lımları.....	25

I-14. Aile Biçimlerine Göre Dağılımları.....	25
I-15. Babalarından Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımları.....	26
I-16. Baba Mesleklerine Göre Dağılımları.....	27
I-17. Eşlerin Eğitim Düzeylerine Göre Dağı- lımları	28
I-18. Eş Mesleklerine Göre Dağılımları.....:	28
I-19. Oturdukları Semtlere Göre Dağılımları	29
I-20. Bitirdikleri Okullara Göre Dağılımları..	31
I-21. Bitirdikleri Okul Türüne Göre Dağılım- ları.....	32
I-22. Yabancı Dil Bilmelerine Göre Dağılımları.	33
I-23. Bildikleri Yabancı Dillere Göre Dağılım- ları.....	33
I-24. Yabancı Dil Bilme Düzeylerine Göre Dağı- lımları.....	34
I-25. Bildikleri Yabancı Dillerde Gazete Okuma Sıklıklarına Göre Dağılımları.....	35
I-26. Bildikleri Yabancı Dillerde Dergi Okuma Sıklıklarına Göre Dağılımları.....	35
I-27. Bildikleri Yabancı Dillerde Kitap Okuma Sıklıklarına Göre Dağılımları.....	36
I-28. Bildikleri Yabancı Dillerde Radyo Din- leme Sıklıklarına Göre Dağılımları.....	37
I-29. Bildikleri Yabancı Dillerde Televizyon izleme Sıklıklarına Göre Dağılımları.....	37

I-30. Türkçe Kitap Okuma Sıklıklarına Göre Dağılımları.....	38
I-31. Radyo (TRT) Dinleme Sıklıklarına Göre Dağılımları.....	39
I-32. Televizyon (TRT) İzleme Sıklıklarına Göre Dağılımları	39
I-33. Sinemaya Gitme Sıklıklarına Göre Dağılımları.....	40
I-34. Tiyatroya Gitme Sıklıklarına Göre Dağılımları	41
I-35. Video İzleme Sıklıklarına Göre Dağılımları.....	41
I-36. Video Sahibi Olmalarının Video İzlemeleriyle Bağlantısı.....	42
I-37. Yabancı Ülkede Bulunma Amaçlarına Göre Dağılımları.....	43
I-38. Yabancı Ülkede Bulunma Sürelerine Göre Dağılımları.....	44
I-39. Yabancı Ülkede Bulunma Durumlarının Öğrenim Düzeyleriyle Bağlantısı.....	44
II-1. Gazeteciliği Başlama Yıllarına Göre Dağılımları.....	46
II-2. Gazetecilik Mesleğini Seçme Nedenlerine Göre Dağılımları.....	47
II-3. Gazetecilikten Başka Yapabilecekleri Mesleklere Göre Dağılımları.....	49

II- 4. Gazetecilikten Başka Yapabilecekleri Mesleklerin Gazeteciliğe Başlama Yıllarıyla Bağlantısı.....	50
II- 5. Gazeteciliğe Hazırlık Dönemlerini Geçirdikleri Yerlere Göre Dağılımları	52
II- 6. Gazeteciliğe Hazırlık Dönemlerinin Sü- relerine Göre Dağılımları.....	53
II- 7. Gazeteciliğe Hazırlık Dönemlerinin Gazeteciliğe Başlama Yıllarıyla Bağ- lantısı	53
II- 8. Ödül Aldıkları Örgütlere Göre Dağı- lımları.....	55
II- 9. Ödül Aldıkları Dallara Göre Dağılım- ları.....	55
II-10. Ödül Aldıkları Yıllara Göre Dağılım- ları	56
II-11. Ödül Alma Durumlarının Gazeteciliğe Başlama Yıllarıyla Bağlantısı.....	56
II-12. Hapis Olmalarına Göre Dağılımları....	57
II-13. Hapis Yatma Sürelerine Göre Dağılım- ları.....	57
II-14. Yetki Almalarına Dağılımları.....	58
II-15. Yetki Alanların Yaptıkları Görevlere Göre Dağılımları	59
II-16. Yetki Alanların Değişik Görev Yap- maları Durumunda Sevdikleri Görevlere Göre Dağılımları.....	60

II.17. Yetki Almayanların Değişik Görev Yapmaları Durumunda Sevdikleri Görevlere Göre Dağılımları.....	61
II-18. Gazeteciliği Bırakma Koşullarına Göre Dağılımları.....	62
II-19. Yaptıkları Ek İşlere Göre Dağılımları	63
II-20. Yaptıkları Ek İşlere Ayırdıkları Zamana Göre Dağılımları	63
II-21. Katıldıkları Eğitim Programlarına Göre Dağılımları.....	65
II-22. Katıldıkları Eğitim Programlarının Sürelerine Göre Dağılımları.....	65
II-23. Katıldıkları Kurslara Göre Dağılımları	66
II-24. Katıldıkları Kursların Sürelerine Göre Dağılımları.....	67
II-25. Katıldıkları Seminerlere Göre Dağılımları	68
II-26. Katıldıkları Seminerlerin Yıllarına Göre Dağılımları	68
II-27. Katıldıkları Basınla İlgili Seminerler Meslekle İlgili Eğitim Programları ve Bitirdikleri Yüksek Okul Bağlantısı	69
II-28. 80'li Yıllarda Katıldıkları Seminerler Eğitim Programları ve Bitirdikleri Yüksek Okul Bağlantısı.....	69

II-29. Üyesi Oldukları Meslek Derneklerine Göre Dağılımları.....	71
II-30. Meslek Derneklerine Üye Oldukları Yıl- lara Göre Dağılımları	71
II-31. Dernek Yönetiminde Yaptıkları Görevlere Göre Dağılımları	72
II.32. TGS'ye Üye Oldukları Yıllara Göre Dağı- lımları	73
II-33. TGS Yönetiminde Yaptıkları Görevlere Göre Dağılımları	73
II-34. Üyesi Oldukları Meslek dışı Derneklere Göre Dağılımları	74
II-35. Meslek dışı Derneklere Üye Oldukları Yıllara Göre Dağılımları	74
II-36. Meslek dışı Dernek Yönetiminde Yaptık- ları Görevlere Göre Dağılımları.....	75
II-37. Meslek Derneklerinin İş Toplantılarına Katılma Sıklıklarına Göre Dağılımları..	76
II-38. Meslek Derneklerinin Sosyal Toplantı- larına Katılma Sıklıklarına Göre Dağı- lımları	76
II-39. Çalıştıkları Yayın Kuruluşundan Gelecek İçin Beklentilerine Göre Dağılımları....	78
II-40. Çalıştıkları Yayın Kuruluşundan Gele- cek İçin Beklentilerinin Yetki Durumla- rıyla Bağlantısı	79

II-41. Başka Yayın Kuruluşuna Geçme Koşullarına Göre Dağılımları	79
II-42. Çalıştıkları Yayın Kuruluşundan Gelecekte "Tamamen" Beklentili Olanların Yetki Durumlarının Başka Yayın Kuruluşuna Geçme Koşullarıyla Bağlantısı	81
II-43. Çalıştıkları Yayın Kuruluşundan Gelecekte "Az-çok" Beklentili Olanların Yetki Durumlarının Başka Yayın Kuruluşuna Geçme Koşullarıyla Bağlantısı	81
II-44. Çalıştıkları Yayın Kuruluşundan Gelecekte "Kaygılı" Olanların Yetki Durumlarının Başka Yayın Kuruluşuna Geçme Koşullarıyla Bağlantısı.....	82
II-45. Çalıştıkları Yayın Kuruluşundan Beklentisi Olmayanların Yetki Durumlarının Başka Yayın Kuruluşuna Geçme Koşullarıyla Bağlantısı.....	83
II-46. Gazeteci Olmak İçin Gazetecilik Okullarını Bitirmenin Gerekliliği Görüşüne Katılmalarına Göre Dağılımları.....	84
II-47. Mesleki Bilgi ve Görgü Artırmak İçin Tercih Ettikleri Yollara Göre Dağılımları	85
II-48. Gazeteciliğin Doğuştan Varolan Bir Yetenek Olması Görüşüne Katılmalarına Göre Dağılımları.....	86

II-49. Okuyucu Artışı İcin Basının Biraz Sansasyonel Olması Görüşüne Katılma- larına Göre Dağılımları.....	86
II-50. Mesleklerinin Toplumsal Statüsünü Değerlendirmelerine Göre Dağılımları	87
II-51. Toplumun Gazeteciliğe Verdiği Değer Görüşüne Göre Dağılımları	87
II-52. KG'i Meslekî Yönden Değerlendirmele- rine Göre Dağılımları.....	89
II-53. EG'i Meslekî Yönden Değerlendirmele- rine Göre Dağılımları.....	90
III- 1. Meslek Dernekleri ve Sendikasında Etkin Olmama Görüşlerine Göre Dağı- lımları	94
III- 2. Basında Yönetim Kademelerinde Yeterin- ce Yer Almama Nedenlerine Göre Dağı- lımları	95
III- 3. Tercih Ettikleri Yönetici Cinsiyetle- rine Göre Dağılımları	95
III- 4. Basında Kadınlar İçin Zor Gördükleri İşlere Göre Dağılımları	96
III- 5. Basında Yönetim Kademelerinde Yeterin- ce Yer Almama Görüşleriyle Tercih Ettikleri Yönetici Cinsiyeti Bağlan- tısı	96

III- 6. Basında Yönetim Kademelerinde Yeterince Yer Almama Görüşleriyle Zor Gördükleri İşler Bağlantısı	97
III- 7. Türk Toplumunun KG'ye Bakış Biçimini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları.....	99
III- 8. Meslekte İstedikleri Dallarda Görev Almama Nedenlerine Göre Dağılımları.....	100
III- 9. İstedikleri Dallarda Görev Almama Durumlarının Bitirdikleri Yüksek Okullarla Bağlantısı	101
III-10. İstedikleri Dallarda Görev Alma Durumlarının Gazeteciliğe Başladıkları Yıllarda Bağlantısı.....	102
III-11. Tedirginlik Kaynaklarını Belirtmelerine Göre Dağılımları	103
III-12. Yolculuğa Çıkmalarına Ailelerinin Karşı Çıkması Durumunda Verecekleri Kararlara Göre Dağılımları.....	104
III-13. Ailenin Yolculuğa Çıkmaya Karşı Olması Durumunda "Gitmemeyi" Tercih Edenlerin Yaş ve Medeni Durumları Bağlantısı.....	104
III-14. Ailenin Yolculuğa Çıkmaya Karşı Olması Durumunda "Kararsız" Kalanların Yaş ve Medeni Durumları Bağlantısı	106
III-15. Ev İşİ Yapmalarına Göre Dağılımları	106
III-16. Ev İşİ Yapmalarının Sahip Oldukları Yardımcı Ev Aletleriyle Bağlantısı	107

III-17. Eşlerinin Kendilerine Mesleklerini Sürdüremelerinde Yardımcı Olmalarına Göre Dağılımları	108
III-18. Çocuklarının Mesleklerine Etkilerine Göre Dağılımları	109
III-19. Çalıştıkları Yayın Kuruluşunda Yapılan Ayrımlara Göre Dağılımları	110
III-20. Görev Almak İstedikleri Yönetim Kademelerine Göre Dağılımları.....	110
III-21. Gazeteciliğe 80'li Yıllarda Başlayanların Kademe İsteklerinin Yaşlarıyla Bağlantısı.....	111
III-22. Kadın Olmalarının Meslekte Sağladığı Yararlara Göre Dağılımları	112
III-23. Kadın Hakları Konusunda Bilinçlendirme Çabalarına Göre Dağılımları	113
III-24. Kadın Gazetesi Yayınlamak İstemelerine Göre Dağılımları	114
III-25. Kadın Sayfası Yönetmek İstemelerine Göre Dağılımları	114
III-26. Üye Oldukları Kadın Derneklerine Göre Dağılımları.....	115
III-27. Kadın Derneklerine Üye Oldukları Yıllara Göre Dağılımları.....	115
III-28. Siyasal Yaşama Katılım İçin Kadınlara Kota Ayrılması Görüşlerine Göre Dağılımları	116

GİRİŞ

Bu çalışmanın konusu Türkiye'de basında çalışan kadın gazetecileri incelemektir. Kimler, neden basın mesleğine girmektedir? Özellikleri nelerdir? Ekonomik durumları nasıldır? Meslekleri konusunda ve genel olarak kadınları ilgilendiren konularda neler düşünürler? Bu ve benzeri sorulara-uygulanan anketle yanıt aranmıştır.

Kadın gazetecilerin inceleme konusu yapılmasının nedeni dünyada kadın konusunun giderek artan bir biçimde dikkatleri çekmesi, Türkiye'de de ekonomik ve toplumsal gelişmeye koşut olarak kadınların toplumdaki rollerinin yeniden belirlenmesidir. Zaten ülkemizde kadınların gazetecilik alanında çalışmaya başlamaları da bu gelişmelerin sonucudur.

Ülkemize basın geç gelmiştir(1). Kadınların

- (1) Dünya'da ilk gazeteler XVII. yüzyıl sonunda yayınlanır. Bizde ise ilk Türkçe gazete 1831 yılında çıkarılan Takvim-i Vekayi olmuştur. Zaten bu tarihe kadar basımevi, ekonomik, teknik ve siyasal nedenlerle azınlık elinde bulundurulmuştur. Bu konular için bkz. Hıfzı Topuz, Türk Basın Tarihi, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1973, s.5-8, Orhan Koloğlu, Takvim-i Vekayi, Çağdaş Gazeteciler Derneği Yayınları, Ankara 1981, Basımevi ve Basının Gecikme Sebebi ve Sonuçları, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1987, Hasan Refik Ertuğ, Basın Yayın Hareketleri Tarihi, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1986, s.12-30, Selim Nüzhet, Türk Gazeteciliği, Devlet Matbaası, İstanbul 1931, s.30-35, Nesimi Yazıcı Takvim-i Vekayi G.Ü. Yayınları, Ankara 1983, Enver Behnan Şapolyo, Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönü İle Basın, Güven Matbaası, Ankara 1976, s.100-107, M. Nuri İnüç, Basın ve Yayın Tarihi, Çağlayan Kitabevi, İstanbul 1985, s.175, Ahmet Danışman, Basın Yayın Tarihi, A.Ü. B.Y.Y.O Ders Notları, 1977-1978 Ders Yılı, s.20, Niyazi Berkes, Türkiye'de Çağdaşlaşma, Doğu-Batı Yayınları, İstanbul 1978, s.59-63.

basında yer almaya başlaması ise erkeklere göre daha geç olmuştur. Tanzimatla birlikte kadın hakları ve aile konusundaki gelişmeler kadınların basında yer almasını sağlamıştır(2).

- (2) Osmanlı devletinde toprak kaybına dayalı olarak başlayan yenileşme hareketleri içinde kadın hakları gündeme gelmiştir. Batı fikirlerini Osmanlı devletine getirmeye çalışanların kadın özgürlüğü konusunda düşünceleri üst sınıflarda yankısını bulur. Tanzimat öncesinde kızlar için eğitim çok basit iken üst sınıfa mensup kızlar özel eğitim almışlar, batı ve doğu dillerini öğrenmişler; şiir, musiki, roman, öykü gibi yazın dallarında eser verebilmişlerdir. Nitekim Türk basınında ilk kadın gazeteciler de bunlar arasında yer alır. Örneğin Fatma Aliye, Halide Edip gibi, Yine 1895'de yayınlanan ve yazarlarını kadınların oluşturduğu "Hanımlara Mahsus Gazete"de tanınmış kişilerin kızları, torunları ve kızkardeşleri yazmışlardır. Bunlar çoğunlukla yazı yaşamında tanınmış ve eser vermiş kimselerin yakınlarıdır. İlk kadın gazetecilerimiz hakkında daha geniş bilgi için bkz. A. Afetinan, Tarih Boyunca Türk Kadınının Hak ve Görevleri, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1982, s.87-95, Tezer Taşkiran, Cumhuriyetin 50. Yılında Türk Kadın Hakları, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Cumhuriyetin 50. Yıldönümü Yayınları, Ankara 1973, s.30-36, 48-52 ve 112, Murat Uraz, Türk Kadın Muharrir ve Gazetecilerimiz, Tefeyyüz Kitabevi, İstanbul 1941, s.462-482, Bab-ı Ali'nin Hatıra Defteri, C.1, Haz: Ayhan Yetkiner, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1988, s. 108-116, Nezihe Muhittin, Türk Kadını, Numune Matbaası, İstanbul 1931, s.82-84, Salah Birsal, İstanbul Paris, Türkiye İş Bankası-Kültür Yayınları, Ankara 1983, s.1-8, Halide Edip Adıvar, Türk'ün Ateşle İmtihanı, Atlas Kitabevi, İstanbul 1987, Yunus Nadi, Ankara'nın İlk Günleri, Sel Yayınları, İstanbul 1955, s.76-78, Gazeteciler Cemiyeti ve 40 yıl 1946-1986, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1987, s.20,23,37,46,51, "Kadın Dergilerinin Evrimi," Dergiler ve Ansiklopediler 1849-1984, Haz: Aynur İlyasoğlu, Deniz İnel, Gelişim Yayınları, İstanbul 1984, s.29-31, 164-168, Şapolyo, a.g.e., s.182-183, Muhaddere Taşcıoğlu, Türk Osmanlı Cemiyetinde Kadının Sosyal Durumu ve Kadın Kıyafetleri, Akın Matbaası, Ankara 1958, s.29-36, İnci Enginün, "San'at ve Kadın", Cumhuriyetin 50. Yılında Çalışma Alanlarında Türk Kadını, İ.Ü. Yayınları, İstanbul 1974, s.80, Münir Süleyman Çapanoğlu, Basın Tarihine Dair Bilgiler ve Hatıralar, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1962, S.30-33, Ahmet Emin Yalman, Gördüklerim ve Geçirdiklerim 1888-1918, C.1, Yenilik Basımevi, İstanbul 1970, s.63, 196, Sevil Arpınar, "İlk Kadın Gazetesi-Kadınlara Mahsus Gazete" Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, Sayı 16 (16 Ocak 1969), s.29-33.

Türkiye'de kadın konusu batılılaşma ile gündeme gelmiştir. Ama Batıda bu konuyla ilgilenme daha eskidir. Bu bakımdan konumuzu oluşturan kadın gazetecileri yüzyılların birikimi olan bu sorundan ayrı düşünmek olanaksızdır.

Böyle olunca da evrensel kadın sorununa ve Türkiye'ye özgü gelişimine kısaca değinmekte yarar vardır.

İnsanlar üretme ve doğurma etkinliğinde bulunan varlıklardır. Üretme yalnızca insana özgü bir etkinlik olmasına karşılık doğurma insanın diğer canlılarla paylaştığı doğal bir işlemdir. İnsanlar üretici etkinlikleri sırasında yalnızca biyolojik gereksinmelerini karşılamazlar, bunun da ötesine uzanan yeni gereksinmeler ortaya çıkarırlar. İnsan uygarlığı da bu gereksinmelerin sonucunda oluşturulur(3). Kadın, doğurma işlevini yerine getirmenin yanı sıra tarihin her döneminde üretim etkinliklerinde de bulunmuştur. Ancak daha önce değindiğimiz gibi kadın için önemli sorun doğuruculuğuyla, üreticiliğini bağdaştırma işi olmuştur. Nitekim insanlık tarihinin ilk çağlarında kadını eve kapatan, dünyanın kuruluşuna katılmasını engelleyen temel nedende çocuk doğurma işinin kölesi olmuştur(4). Kadının doğurganlığı da ona değer verilip verilmemesinde ölçüt olabilmıştır.

(3) Evelyn Reed, Kadının Evrimi, C.1, Payel Yayınları, İstanbul 1982, s.149.

(4) Simone de Beauvoir, Kadın, C.1, Payel Yayınları, İstanbul 1980, s.135-136.

İnsanlık tarihinin ilk çağlarında kadınlar etkin bir role sahiptirler. Erkekler daha çok av gibi kuvvet ve yiğitlik isteyen, gerektiren işlerle uğraşırken; kadınlar üretime dönük faaliyetlerde bulunurlar ve ortak çalışmayı yeğlerler. Kadının üretimde tek etkin rol oynadığı bu çağda da onun gizemli bir gücü olduğuna inanılırdı (5). Kadın ve doğa verimliliklerindeki ve doğurganlıklarındaki gizden ötürü özdeş sayılıyordu. Bu yüzden çocuklar, torunlar, sürüler ve kullanılan eşya onun gücüne bağlanıyordu. Nitekim ilkel boylarda anasoyunun egemen olduğu anaerkil aile tipi ile karşılaşırız.

İnsanlık tarihinde insanların toprağa yerleşmesi mülkiyeti ortaya çıkarmıştır. Mülkiyet kalıt kavramını beraberinde getirmiştir. Kalıt kavramı da kadının durumuna yeni bir boyut getirmiştir. Artık çocuklar (yani kalıtlar) doğurabilen kadın büyük saygınlık kazanmıştır. Taş devrinden Tunç devrine geçişle birlikte erkek çalışma yaşamında el araçları kullanmaya başlamıştır. Bundan sonra çalışma yaşamında söz sahibi de erkeklerdir. Böylece ataerkil aile tipi anaerkil aile tipinin yerini almıştır (6).

Ataerkil aile tipinin tarih sahnesinde yer almaya başlamasıyla da kadının durumunda değişiklikler

(5) Daha geniş bilgi için bkz. Reed, a.g.e., s.150-178.

(6) Necla Arat, Kadın Sorunu, Say Yayınları, İstanbul 1986, S.21-22.

ortaya çıkmıştır. Ataerkilliliğin egemen olduğu toplum-
larda kadın doğurganlığı ölçüsünde değer kazanmıştır.
Kocasının soyunu sürdürmesi için gerekli önlemler a-
lınmıştır. Bunun için kadın eve kapatılmış, zina ya-
pan kadınlar ağır şekilde cezalandırılmıştır. Kadın-
ların mal mülk sahibi olmalarını kısıtlayan çeşitli
kurallar getirilmiştir. Kadınların kamu görevlerine
ve siyasal yaşama girmeleri çoğunlukla yasaklanmıştır
(7). Örneğin Roma'da kadınlara kamu hizmetleri ve er-
keklerin yaptıkları meslekler yasaktı(8).

Toplumsal gelişmede ortaya çıkan bu durumu bir
başka boyutta dinsel inançlarda da görmek olasıdır.
Örneğin Yahudilikte kadın evleneceği kişiyi seçmede ya
da evliliğine son vermede söz sahibi değildir. Havra-
da erkeklerle yan yana ibadet edemez; meclislere üye
olamaz; dinsel ve siyasal toplantılara katılamazdı.

Hıristiyanlığa göre de kadın ayıplıdır, kaba-
hatlıdır. Günahı yeryüzüne indiren kadındır. İncil'de-
ki on emir tümüyle erkeğe seslenir. Emirlerin doku-
zunda kadından erkeğin bir malı sözedilir(9).

---

(7) Türker Alkan, Kadın Erkek Eşitsizliği Sorunu, A.Ü. SBF Ya-
yınları, Ankara 1981, s.5-6.

(8) Bedia Akarsu, Modern Toplumda Kadın İzlem Yayınları, İstan-
bul 1963, s.11.

(9) August Bebel, Kadın ve Sosyalizm çev: Sabiha Z. Sertel,
Toplum Yayınevi Ankara 1980, s.36-37, 44-45.

İslam dininde de kadının yeri erkekten sonra gelir. Evlilikte kadının kocaya itaati kesindir. Kadının doğurgan olması önemlidir. Kadınların yönetimde söz sahibi olmalarını engelleyen buyruklar da vardır(10).

Kadının yasal durumu XV. yüzyıl başından XIX. yüzyıla dek hemen hiç değişmemiştir. Yalnız bu yüzyıllar içinde üst sınıflarda sanat, edebiyat ve felsefe alanında çağdaşlarını başarılarıyla etkileyen kadınlara rastlamak olasıdır(11).

Kadın sanayi devrimi ile birlikte ekonomik alanda tekrar söz sahibi olmaya başlayacaktır. Bunda, kadınlar özellikle dokuma sanayiinde erkeklerden daha başarılı oldukları için kadın işgücüne olan istemin artmasının payı olmuştur. Ayrıca dönemin koşullarında kadınların aile bütçelerine katkılarından dolayı düşük ücreti kabul etmeleri de kadın işgücünü tercihin bir başka yönüdür. Ancak kadınların; düşük ücret, uzun çalışma saatleri, elverişsiz çalışma koşulları gibi ağır çalışma koşulları olmuştur.

- (10) "... işlerini kadınlara tevdi eden hiç bir millet felah bulamaz", Bekir Topaloğlu, İslamda Kadın, Yağmur Yayınları, İstanbul 1985, s.275, İlhan Arsel, Şeriat ve Kadın, Orhanlar Matbaası Koll. Şti., İstanbul 1987, s.374, Abdullah Aydın, İslamda Aile Hayatı, Baha matbaası, İstanbul 1969, s.175-238, Muhammed Seyyid, Kur'an ve Sünnette Annelik, Uysal Kitabevi, Konya 1988, s.245-252 ve ayrıca bkz. Kur'an'ın kadınlarla ilgili Nisa ve Bakara Ayetleri.
- (11) Beauvoir, a.g.e., s.110-111, Arat, a.g.e., s.36, Akarsu, a.g.e., s.14.

Bu yüzden kadın çalışmalarının düzenlenmesi gündeme gelmiştir. Çünkü bu alandaki başı boşluk, aile yaşamının bölünmesi ve dağılması sorununu ortaya çıkarmıştır. Nitekim kadınların çalışma sürelerini sınırlayan, gece ve yeraltı işlerinde çalışmalarını kısıtlayan, doğum öncesi ve sonrası izinlerini belirleyen yasal düzenlemeler yapılmıştır(12).

Kadınların siyasal yaşamda yer almalarını sağlayan yasaların çıkarılması da uzun mücadelelerin sonucudur. Ancak tamamen kadınlara özgü bir girişim olmamıştır. Kadınların oy hakkını elde etmelerinde I. ve II. Dünya Savaşları'nda gördükleri hizmetlerin de payı olmuştur. Nitekim İngiliz kadınları 1918'de sınırlı olarak elde ettikleri oy hakkına 1928'de tam olarak kavuşurlar. Alman kadınları da I. Dünya Savaşı yenilgisinden sonra oy hakkını elde edip siyasal yaşama katılırlar. Fransa'da ise kadınların siyasal haklarını elde etmeleri ancak 1945'te gerçekleşebilmiştir. Amerika'da kadınlar 1920'de oy hakkını elde ederken, SSCB'de kadınların diğer hakları gibi siyasal haklarını da elde etmesi Ekim Devrimi'nden sonradır(13).

---

(12) Cahit Talas, Toplumsal Politikaya Giriş S Yayınları, Ankara 1981, s.37.

(13) Beauvoir, a.g.e., s.142-154.

Türk kadını islamiyetten önce o günün yaşama koşullarını erkek ile beraber paylaşmıştır. Kadınlar, binicilik, silah kullanmak yanında, hükümdar, kale koruyucusu, vali ve elçi de olabilmektedir. Evlilikte ev, ortak olarak karı ile kocanıdır. Çocuklar üzerinde velilik hakkı baba kadar anaya da aittir. Kadınlar malları kullanma hakkına da sahiptir(14).

Türklerin islamiyeti benimsemelerinden sonra da önceki törelerin bir bölümü yürürlükte kalabilmiştir. Nitekim Selçuk kadınının sanat, bilim çalışmalarında ve hayır işlerinde belirli bir rolü vardı (15).

Osmanlıların ilk dönemlerinde de kadınlar önceki durumlarını korumuşlardır. Sonraları ise kadınların durumlarını belirleyen tek unsur islam dini olmuştur. Kadınların hukuki durumları şer'i kanunlarla ve evlilik, boşanma, miras konuları da bu kanunların içerdiği islami ilkelere göre düzenlenmiştir. Aynı şekilde, Osmanlı kadınının toplum yaşamı da islami geleneklere göre belirlenir. Ailenin dışında kentli kadınların son derece kapalı bir yaşantıları vardır. Bu yaşantı kadınlara eğitim ve çalışma olanakları tanıtmamış, kadınların erkeklerle beraber toplumsal faaliyetlerde bulunmalarını, hatta bazen sokağa çıkmalarını da

(14) Bu konuda daha geniş bilgi için bkz, Ziya Gökalp, Türkçülüğün Esasları, Toker Yayınları, İstanbul 1989, S-160-170.

(15) Perihan Onay, Türkiye'nin Sosyal Kalkınmasında Kadının Rolü, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara 1968, s.22-23.

sınırlamıştır. Kadınların giydikleri çarşafların biçim ve renkleri bile padişahın çıkardığı fermanlarla düzenlenmiştir (*).

Tanzimat dönemi öncesinde kadınların hak ve sorumluluklarını şöyle özetlemek olasıdır: Kadın ergin (reşid) olamıyor. Evlilikte kadın, kocasının evlenmediği zaman babasının, babası yoksa yargıcın (kadı) belirleyeceği bir kimsenin koruyuculuğu altındadır. Evlilikte ise, evlilik içinde ya da evlilik dışında tüm konularda erkek mutlak özgürlüğe sahiptir. Kadın çocuklara bakmakla yükümlü olmakla birlikte boşanma durumunda çocukların vasiliğini bile üstlenememektedir. Kadın doğurganlığı ölçüsünde değerlidir. Boşanma kocaya tanınmakla birlikte çok özel durumlarda kadına da tanınmıştır. Mal mülk alması ya da satması kocasının iznine bağlıdır. Kalıttan alacağı pay ise 1/16 ile 1/8'i arasında değişmektedir (16).

Tanzimattan sonra kadınların durumunda olumlu değişimler gözlemlendi. Kadınlar için tek eğitim yeri, çok basit bir din bilgisi veren ilkokullar iken bu dönemde eğitimdeki laikleşme hareketleri kadınların eğitim olanaklarını genişletmiştir.

(*) Ancak bu kısıtlamalar daha çok kentli kadınlar için geçerliydi. Köylü kadını erkeği ile beraber yanyana tarım işleri ile uğraşmış hatta kentlerde olduğu gibi sıkı sıkı örtünmemiştir. Taşkıran, a.g.e., s.19.

(16) Bu koşullar altındaki Türk kadını XIX.yüzyılın ikinci yarısına kadar ev hizmetlerinde ve tarımda çalışmış fakat piyasa faaliyetlerine katılmamıştır. Ancak burada belirtmek gerekir ki; iş piyasasının bu döneme kadar az gelişmişliği de kadının çalışma yaşamında yer almayışında etkindir. Arat, a.g.e., s.97-100, Gülten Kazgan, "İşgücüne Katılma, Eğitim-Planlama", Türk Toplumunda Kadın, Araştırma Eğitim Ekin Yayınları, İstanbul, 1982, s.138.

Bu arada Balkan ve I. Dünya Savaşları sonucunda çalışan erkek nüfusun azalması kadınların hastahane, posta ve tekel gibi kuruluşlarda ve diğer hizmet sektörlerinde çalışma olanaklarını artırmıştır.

Bu tür değişikliklere koşturucu olarak kadın haklarını savunan, kadınların bilinçlenmesini amaçlayan, kadınlara günlük konularda bilgi veren dergiler, gazeteler hızla artmaya başlamıştır. Gelişmekte olan kadın hakları Genç Osmanlı ve Jön Türk çevrelerinde de yandaş bulmuş, kadınların durumu o dönemlerin ünlü düşünürlerinin kalemlerinde sayısız roman, şiir, oyun ve felsefi yazılara konu olmuştur (17).

Türk kadını haklarına Cumhuriyet döneminde kavuşur. Ancak Türk Anayasasının ve Medeni Kanununun Türk kadınına verdiği haklar her ne kadar kadınları erkeklere eşit kılmış ve değişiklikler çoğunlukla halk tarafından az çok kabul edilmişse de bu durum özellikle ülkenin kırsal kesimlerinde istenilen düzeyden çok uzaktadır. Bunda Türk kadınına hakların toplumsal değişim süreci içinde yönetim tarafından verilmesinin payı vardır (18).

(17) Kadın gazetecilerin basında yer almaya başlaması da bu hareketler içinde olmak üzere aynı döneme rastlar. Binnaz Öztoprak, "Türk Toplumunu ve Din" Türk Toplumunda Kadın, Araştırma, Eğitim, Ekin Yayınları, İstanbul 1982, s.365, Afetinan, a.g.e., s.96-97, Enginün, a.g.e., s.79. Bu dönemdeki kadın yayınları için bkz. Türkiye'de Dergiler ve Ansiklopediler, s.163-172, Çapanoğlu, a.g.e., s.31-32, Taşkiran, a.g.e., s.30-37, Daha sonraki dönemde çıkan kadın yayınları için bkz. Gazeteciler Cemiyeti, s.36-37 Afetinan, a.g.e., s.95.

(18) Şirin Tekeli, "Türkiye'de Kadının Siyasal Hayattaki Yeri", Türk Toplumunda Kadın, Araştırma, Eğitim, Ekin Yayınları, İstanbul 1982, s.375, Afetinan, a.g.e., s.150, Onay, a.g.e., s.87.

Bununla birlikte kadın hakları bakımından en önemli gelişmeyi 4 Ekim 1926 yılında yürürlüğe giren Medeni Kanun getirir (19).

Yine Cumhuriyet döneminde hızla sanayileşme sürecine girilmiş ve yeni reformlarla birlikte çalışma yaşamındaki kadın için Batı benzeri yasalar çıkarılmıştır. Bu yasalarla erkek ve kadın çalışanlar arasında ayırım kaldırıldığı gibi kadınların çalışma süreleri de belirlenmiştir (20).

Eğitim alanında da 1924'le 1926 yılları arasında çıkarılan yasalarla "bir tek ulusal, laik, çağdaş, demokratik bir okul" yaratmak amaçlanmıştır. Latin harflerinin 1928'de kabul edilmesi ise okuma yazma öğrenmeyi kolaylaştırarak büyük kitlelerin yararlanmasını sağlamıştır. Nitekim bu dönemde eğitimin her kademesinde erkeklerle beraber kızların da okullaşma oranlarında artışlar olmuştur (21).

---

(19) Söz konusu Medeni Kanun, miras almada, boşanmada, tanık olma da, çocuk üzerinde velilik hakkında, yabancılarla evlenme gibi durumlarda (eski hukuktan ayrımlı olarak) kadın ve erkeğe eşit haklar tanımıştır. Bununla birlikte Medeni Kanun da kocanın ailenin reisi olması, kadına, kocasının açık ya da üstü kapalı onayı ile bir meslek ya da sanatı seçmek ve yürütmek hakkını tanınması gibi kadınlar için olumsuz hükümleri de içerir. Bu konuda daha geniş bilgi için bkz. Bernard Caporal, Kemalizm ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1982, s.350-440, Taşkıran a.g.e., s.115-121, Arat, a.g.e., s.180-181, Onay, a.g.e., s.81-87, Aytunç Altındal, Türkiye'de Kadın, Süreç Yayınları, İstanbul 1985, s.147-148, Nermin Abadan Ünat, "Toplumsal Değişme ve Türk Kadını", Türk Toplumunda Kadın, Araştırma, Eğitim, Ekin Yayınları, İstanbul 1982, s.15-16, Alkan, a.g.e., s.79.

(20) Bu konuda daha geniş bilgi için bkz. Caporal, a.g.e., s.551-576.

(21) Arat, a.g.e., s.130-131 ve Caporal, a.g.e., s.238-317.

Siyasal yaşamda ise Türk kadınına 1930 yılında Belediye meclislerine, 1934'de de milletvekilliğine seçme ve seçilme hakkı tanınmıştır (22).

Başka bir alanda kadınları ilgilendiren yasa olarak, 1 Nisan 1965'de Nüfus Planlaması yasası kabul edilir. Yasa, kişilerin istedikleri sayıda ve istedikleri zaman çocuk sahibi olmalarını öngörmektedir (23).

Kadınlara kısıtlamalar ya da sınırlamalar getiren ve çoğunlukla kadın sorunu olarak ele alınan bu sorunların gelişimine böylece değindikten sonra araştırmamızın içeriğini ortaya koyabiliriz.

-
- (22) İlk dönem milletvekili seçimlerinde 18 kadın parlamentoda yer alır. Daha sonraları çok partili seçim ve delegelerin gizli oyla aday milletvekili seçilmeleri kadınların milletvekili seçilmelerinde olumsuz etkileri olmuştur. Bkz. Taşkıran, a.g.e., s.129-136, Altındal, a.g.e., S.147-148, Arat, a.g.e., s.127-130, Afetinan, a.ge., s.168-208.
- (23) Nüfus Planlaması Yasası ile "Tıbbi Zaruret Halinde Gelebiğin Sona Erdirilmesi ve Sterilizasyon Yapılması" hakkında Tüzük ülkemizde çocuk aldirmayı ve düşürmeyi yasaklamaktaydı. Fakat daha sonra çıkarılan "Rahim Tahliyesi ve Sterilizasyon Hizmetlerinin yürütülmesi ve Denetlenmesine ilişkin Tüzük" bu konuya açıklık getirmekte ve belirli koşullarda çocuk aldirmaya ve düşürmeye izin vermektedir. Bkz. Rahim Tahliyesi ve Sterilizasyon Hizmetlerinin yürütülmesi ve Denetlenmesine ilişkin Tüzük, Resmî Gazete 18-12.1983, s.18255.

Bu araştırma basınıımızda yer alan 180 kadın gazeteciyi kapsamıştır. Bunlardan yalnızca 21 tanesi 212 sayılı yasaya bağlı olarak çalışmamaktadır. Anket kapsamına alınan kişilerin gazetecilik mesleğinde en az bir yıllık deneyimleri olmasına özen gösterilmiştir.

Tez konusu Şubat 1988 yılında belirlenmiştir. Bir yıl süreyle genel olarak kadın ve gazetecilerle ilgili yazılı kaynaklar incelenmiştir (*). Ayrıca İstanbul ve Ankara'da bulunan kadın gazetecilerle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır.

Anket soruları Aralık 1989 ile Şubat 1990 tarihleri arasında hazırlanmıştır. Soruların oluşturulmasında Doç.Dr. Raşit Kaya ve gazeteci-yazar Dr. Yazgülu Aldoğan'ın görüşlerinden yararlanılmıştır.

Araştırma kapsamına alınacak kadın gazetecilerin adları gazete, dergi ve ajansların personel müdürlüklerinden alınmıştır. Personel müdürlüğü tarafından verilmeyen-örneğin milliyet gibi-kadın gazetecilerin adları ise meslekdaşlarından ve yayınlardan yararlanılarak saptanmıştır.

(*) Yazılı kaynak taraması aşamasında "Cumhuriyet Döneminde Türk Basınıında Kadın Gazeteciler" konu başlıklı bir doktora tezine rastladık. Söz konusu çalışma 1988 yılında Marmara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu'nda Prof. Dr. İsmet Giritli danışmanlığında Z. Filiz Balta Peltekoğlu tarafından yapılmıştır. Çalışma tarihsel bir perspektif içinde Türkiye'de kadın haklarının gelişimini sergilemekte ve Türk basınıında yer alan Fatma Aliye gibi Cumhuriyet öncesi, Halide Edip gibi Cumhuriyet dönemi kadın gazetecilerinden toplam 23 tanesinin yaşam öyküleri ile yazılarından örnekler içermektedir. Çalışma 161 sayfadır. Konuya yaklaşımı ve inceleme biçimi bizimkinden çok farklıdır ve bu çalışmada yararlı olduğunu söyleyemeyebiliriz.

Araştırma önce Ankara'da yapılmıştır. Yüz-yüze yapılan anket çalışmasında, anketör kullanılmamıştır. Ankette, adlar, görevler ve gazetecilerin buldukları gazeteler de yer almıştır. Bunda amaç görüşeceğimiz kişilerin listesine uygun hareket etmek içindir. İstanbul'daki anketler de tarafımızdan yapılmıştır. Ancak zaman yetersizliği yüzünden bazı anket formları gazeteciler tarafından doldurulmuştur.

Anket verileri Ortadoğu Teknik Üniversitesi Bilgi İşlem Merkezi'nde Statistical Package Social Science (SPSS) programında değerlendirilmiştir.

Araştırmanın basınımda yaklaşık 300 kadın gazetecinin 180'inini içermesi verilerin güvenilirliğini ortaya koyabilir.

Anket çalışmasından elde ettiğimiz verileri kadın gazetecileri betimleme amacımıza uygun olarak üç bölüm olarak sunacağız.

Birinci bölümde, kadın gazetecilerin ekonomik, toplumsal ve kültürel özellikleri sergilenecektir.

İkinci bölümde, kadın gazetecilerin mesleki özellikleri ve mesleğe bakış biçimleri verilecektir.

Üçüncü bölümün konusu kadın olmalarından dolayı karşılaştıkları engeller ve kadınların haklarına karşı duyarlılıklarıdır.

Çalışmada ayrıntılı bir anketin sonuçlarının anlaşılır biçimde sunulmasına özen gösterilmiştir. Ancak çok sayıda çizelgenin verilmesi zorunluluğu metnin yazılmasını-dolayısıyla okunmasını güçleştirmiştir. Ama bu kaçınılmaz bir durumdur. Bu sıkıntıyı bir ölçüde giderebilmek için özellikle sonuç bölümünde genel bir değerlendirme yapacağız.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK BASININDA KADIN GAZETECİLERİN EKONOMİK TOPLUMSAL VE KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ

I. Ekonomik Özellikleri

Türk basınında kadın gazeteciler (KG) le ilgili olarak önce onların ortalama aylık gelirleri (Ç/1), yararlanabilecekleri gelirlerle (*) birlikte ortalama aylık gelirleri (Ç/2) ve gelirlerini nasıl harcadıklarını yansıtan geçim biçimlerine (Ç/3) bakacağız. Bu arada harcama biçimleri olan aile geçimi (Ç/4), tek gelir (Ç/5) kişisel gider (Ç/6) ve yaşadığı kişilere ek gelir (Ç/7) bağlantılarını gelir ve aile biçimlerine bağlı olarak belirlemeye çalışacağız. Ayrıca KG'in sahip oldukları çeşitli araçlar onların yaşam biçimi konusunda kestirimlerde bulunmaya izin verecektir. Bunları da yardımcı ev aletleri (Ç/8), otomobil (Ç/9), konut (Ç/10) açısından gözden geçireceğiz.

KG içinde aylık geliri 750 bin ile 1,5 milyon TL arası olanlar yüzde 37.2'dir. Çoğunun kazançları tek gelir kaynakları değildir (Ç.II/14). Bu tür ek gelirler dikkate alındığında aylık gelirleri 750 bin ile 1,5 milyon arasında olanlar yüzde 35'dir.

(*) Aile, eş vb. gelirleri.

Ortalama Aylık Gelir Düzeylerine Göre Dağılımları

<u>Gelirleri (TL)</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
300'e kadar	4	2.2
300 bin-500 bin arası	27	15.0
500 bin-750 bin arası	47	26.1
750 bin-1,5 milyon arası	67	37.2
1,5 milyon-3 milyon arası	9	5.0
Daha yukarı	26	14.4
TOPLAM	180	100.0

(Ç/1)

Yararlanabilecekleri Gelirlerle Birlikte Ortalama Aylık Gelir Düzeylerine Göre Dağılımları

<u>Ortalama Aylık Gelirleri (TL)</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
300 bin-500 bin arası	2	1.1
500 bin-750 bin arası	14	7.8 (*)
750 bin-1,5 milyon arası	63	35.0
1,5 milyon-3 milyon arası	55	30.6
Daha yukarı	29	16.1
Yanıtsız	17	9.4
TOPLAM	180	100.0

(Ç/2)

(*) Bilgisayar sistemi rakamları yuvarlatmak eğilimindedir.

Geçim Biçimlerine Göre Dağılımları

Geçim Biçimleri	Kişi Sayısı	Yüzdesi
Kazancım birlikte yaşadığım kişilere ek gelirdir.	39	21.7
Kazancım tamamen ailemin geçimi içindir.	44	24.4
Kazancım tamamen kişisel giderlerim içindir	52	28.9
Kazancım yaşamımı sürdürebildiğim tek gelir kaynağıdır	45	25.0
TOPLAM	180	100.0

(Ç/3)

KG'in kazançlarını harcama biçimleri birbirine benzer nitelikler gösterir. Bunlara gelir ve aile biçimleriyle bağlantılı baktığımızda, maaşını aile geçimine harcayanlar içinde, çekirdek aile biçiminde yer alanlar çoğunluktadır: Yüzde 86.4 Bunlar içinde aylık geliri 300 bin TL'ye kadar olan (yüzde 2.3) yanında aylık geliri 3 milyon TL'nin üstünde olanlar (yüzde 4.5) vardır. Ancak aylık geliri 750 bin ile 1.5 milyon TL arası olanlar yüzde 43.2'dir. Sadece kendi maaşı ile geçinen KG içinde yalnız oturanların oranı yüzde 57.8'dir. Bunların gelirleri 500 bin ile 3 milyon TL'nin üstünde değişmektedir. Aylık geliri 750 bin ile 1,5 milyon TL arasında olanlar yüzde 24.4'dür.

Harcama Biçimlerine-Aile Geçimi-Göre Gelir ve Aile Biçimleri Bağlantısı

Aile Biçimleri	Ortalama Aylık Gelirleri						Toplam
	300'e kadar	300-500 bin arası	500-750 bin arası	750 bin 1,5 milyon arası	1,5 milyon 3 milyon arası	Daha yukarı	
Çekirdek aile	(1) 2.3	(2) 4.5	(6) 13.6	(19) 43.2	(8) 18.2	(2) 4.5	(38) 86.4
Evlilik bağı olmayan ve ailesiyle birlikte oturanlar	-	(1) 2.3	(2) 4.5	= -	(2) 4.5	-	(5) 11.4
Yalnız oturanlar	-	-	-	-	(1) 2.3	-	(1) 2.3
Toplam Kişi Yüzdesi	(1) 2.3	(3) 6.8	(8) 18.2	(19) 43.2	(11) 25.0	(2) 4.5	(44) 100.0

(Ç/4)

Harcama Biçimlerine-Tek Gelir-Göre Gelir ve Aile Biçimleri Bağlantısı

Aile Biçimleri	Ortalama Aylık Gelirleri					Toplam
	300-500 bin arası	500-750 bin arası	750 bin 1.5 milyon arası	1,5-3 milyon arası	Daha Yukarı	
Çekirdek Aile	(1) 2.2	(1) 2.2	- -	(2) 4.4	(1) 2.2	(5) 11.1
Evlilik bağı olmayanlar ve ailesi ile birlikte oturanlar	(1) 2.2	(1) 2.2	(4) 8.9	(1) 2.2	-	(7) 15.6
Yalnız Oturanlar	-	(5) 11.1	(11) 24.4	(7) 15.6	(3) 6.7	(26) 57.8
Arkadaşlarıyla Oturanlar	(2) 4.4	(4) 8.9	(1) 2.2	-	-	(7) 15.6
Toplam Kişi Yüzdesi	(4) 8.9	(11) 24.4	(16) 35.6	(10) 22.2	(4) 8.9	(45) 100.0

(Ç/5)

KG'in maaşını giyecek, eğlence gibi kişisel giderlerine harcayanlar içinde ailesiyle birlikte oturanlar çoğunluktadır: Yüzde 73.1. Bunların içinde aylık geliri 300 bin TL'ye kadar olanlar yüzde 5.8'dir. Aylık geliri 1,5 milyon TL'nin üstünde olan KG'de yoktur. Bunlar içinde aylık gelirleri 300-500 bin TL ile 750 bin 1,5 milyon TL arası olanların oranı eşittir: Her ikisinde yüzde 25. Kazancını yaşadığı kişilere ek gelir yapan KG içinde ailesiyle birlikte oturanlar yüzde 51.3'dür. Çekirdek aile biçiminde yer alanlar ise yüzde 46.2'dir. Aile yanında kalanların gelirleri 300 bin ile 1,5 milyon TL arasında değişmektedir. Hatta 500 bin ile 750 bin TL arasında gelire sahip olanlar yüzde 25.6'dır. Çekirdek aile olanların gelirleri 300 bin TL ile 3 milyon TL arasında değişmektedir. Çoğunun (yüzde 15.4) geliri 750 bin TL ile 1,5 milyon TL arasında değişmektedir.

Harcama Biçimlerine-Kişisel Gider-Göre Gelir ve Aile Biçimleri Bağlantısı

Aile Biçimleri	Ortalama Aylık Gelirleri						Toplam
	300'e kadar	300-500 bin arası	500-750 bin arası	750 bin 1,5 milyon arası	1,5-3 milyon arası	Daha Yukarı	
Çekirdek aile	-	-	(3) 5.8	(3) 5.8	(1) 1.9	-	(7) 13.5
Evlilik bağı olmayan ve ailesiyle birlikte oturanlar	(3) 5.8	(13) 25.0	(9) 17.3	(13) 25.0	-	-	(38) 73.1
Yalnız Oturanlar	-	-	(2) 3.8	(1) 1.9	(1) 1.9	(1) 1.9	(5) 9.6
Arkadaşlarıyla oturanlar	-	(2) 3.8	-	-	-	-	(2) (3.8)
Toplam Kişi Yüzdesi	(3) 5.8	(15) 28.8	(14) 26.9	(17) 32.7	(2) 3.8	(1) 1.9	(52) 100.0

Harcama Biçimlerine-Yaşadığı Kişilere Ek Gelir- Göre
Gelir ve Aile Biçimleri Bağlantısı

Aile Biçimleri	Ortalama Aylık Gelirleri					Toplam
	0-500 bin arası	500-750 bin arası	750-1.5 milyon arası	1,5-3 milyon arası	Daha Yukarı	
Çekirdek aile	(4) 10.3	(3) 7.7	(6) 15.4	(3) 7.7	(2) 5.1	(18) 46.2
Evli olup kendi ailesiyle oturanlar	- -	(1) 2.6	- -	- -	- -	(1) 2.6
Evlilik bağı olmayan ve ailesiyle birlikte oturanlar	(1) 2.6	(10) 25.6	(9) 23.1	- -	- -	(20) 51.3
Toplam Kişi yüzdesi	(5) 12.8	(14) 35.9	(15) 38.5	(3) 7.7	(2) 5.1	(39) 100.0

(Ç/7)

Radyo ve televizyona KG'inde yüzde 95.1'i sahiptir. Çamaşır makinesi ve elektrik süpürgesine sahip olanlar yüzde 90.6'dır. Bulaşık makinesine sahip olanların oranı yüzde 23.9'dur.

Kullanabilecekleri Yardımcı Ev Aletleri ve İletişim Araçlarına Göre Dağılımları

Yardımcı Ev Aletleri ve İletişim Araçları	Kişi Sayısı	Yüzdesi
Televizyon, Video, radyo, teyp, çamaşır makinesi, elektrikli süpürge	48	26.7
Televizyon, radyo, teyp, çamaşır makinesi, elektrikli süpürge	69	38.3
Televizyon, radyo ve teyp	7	3.9
Televizyon	2	1.1
Televizyon ve radyo	3	1.7
Televizyon, radyo, teyp, çamaşır makinesi	1	0.6
Televizyon, radyo, video, teyp, bulaşık makinesi çamaşır makinesi ve elektrikli süpürge	43	23.9
Televizyon, teyp, çamaşır makinesi, elektrikli süpürge	3	1.7
Yanıtsız	4	2.2
TOPLAM	180	100.0

(Ç/8)

KG'in yüzde 32.2'sinin otomobili vardır. Bunlar içinde sürekli kullandığı otomobili olanlar yüzde 48.3'dür.

Kendilerine Ait Sürekli Kullandıkları Otomobil Sahibi Olmalarına Göre Dağılımları

Kendilerine Ait Sürekli Kullandıkları	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Otomobili olanların yüzdesi
Otomobili Olanlar	28	15.6	48.3
Otomobili Olmayanlar	30	16.7	51.7
Hiç Otomobili Olmayanlar	121	67.2	
Yanıtsız	1	0.6	
TOPLAM	180	100.0	100.0

(Ç/9)

KG arasında kira ödeyenlerle, ödemeyenlerin oranı birbirine yaklaşıktır. Kira ödeyenler yüzde 50.6 iken ödemeyenlerin oranı, yüzde 49.4'dür. KG içinde ödedikleri kira tutarı 400 bin liraya kadar olanların oranı yüzde 31.7'dir.

Kira Ödeme Düzeylerine Göre Dağılımları

Kira Tutarları	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Kira Ödeyenlerin Yüzdesi
100 binin altında	1	0.6	1.1
100 bin-200 bin arası	18	10.0	19.8
200 bin-400 bin arası	38	21.1	41.8
400 bin-800 bin arası	33	18.3	36.2
Yanıtsız	1	0.6	1.1
Kira Ödemeyenler	89	49.4	
TOPLAM	180	100.0	100.0

(Ç/10)

II. Toplumsal Özellikleri

KG'in toplumsal özelliklerini belirleyebilmek için onların yaş (Ç/11) medeni durum (Ç/12) ve sahip oldukları çocuklar (Ç/13) ile aile biçimlerine (Ç/14) bakacağız. Burada toplumsal özelliklerini etkileyecek babalarının eğitim düzeylerine (Ç/15) mesleklerine (Ç/16) eşlerinin eğitim düzeylerine (Ç/17) mesleklerine (Ç/18) ve oturdukları semtlere (Ç/19) de yer verilecektir.

KG'in çoğunluğu (yüzde 87.8) 20-40 yaş arasında. Bunlar içinde 20-30 yaş arasında olanlar yüzde 56.7'dir. 40 yaşından büyük olan yüzde 10.1 içinde 40-50 yaş grubunun oranı yüzde 7.8'dir.

Yaşlarına Göre Dağılımları

<u>Yaşları</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
20-30 arası	102	56.7
30-40 arası	56	31.1
40-50 arası	14	7.8
50-60 arası	3	1.7
60'dan yukarı	1	0.6
Yanıtsız	4	2.2
TOPLAM	180	100.0

(C/11)

Medeni durumlarına baktığımızda bekarlar (yüzde 52.2) ile evli veya dul (yüzde 47.8) olanların oranları birbirine yaklaşıktır. Evli veya dul olanlar içinde de evlilerin oranı yüzde 38.9'dur. Çocuk sahibi olan KG oranı ise sadece yüzde 28.3'tür. Bunlar içinde tek çocuk sahibi olanlar çoğunlukta: Yüzde 76.4.

Medeni Durumlarına Göre Dağılımları

<u>Medeni Durumları</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Evli	70	38.9
Bekar	94	52.2
Dul	2	1.1
Boşanmış	12	6.7
Eşinden ayrı oturuyor	2	1.1
TOPLAM	180	100.0

(C/12)

Sahip Oldukları Çocuklara Göre Dağılımları

Çocuk Sayısı	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Çocuk sahibi Olanların Yüzdesi
Bir Çocuk	39	21.7	76.4
İki Çocuk	10	5.6	19.7
Dört Çocuk	1	0.6	2.0
Yanıtsız	1	0.6	2.0
Çocuk Sahibi Olmayanlar	129	71.7	
TOPLAM	180	100.0	100.0

(Ç /13)

Bekar KG'in yüzde 38.9'u ailesiyle birlikte yaşamaktadır. Evlilerin yüzde 37.8'i çekirdek ailedir. Oysa geleneksel aile biçimine sahip olanların oranı sadece yüzde 0.6'dır. Bekarlar içinde yalnız ya da arkadaşlarıyla birlikte oturmayı tercih edenler yüzde 22.8'dir. Bunlar içinde yalnız yaşayanlar yüzde 17.8'dir.

Aile Biçimlerine Göre Dağılımları

Aile Biçimleri	Kişi Sayısı	Yüzdesi
Çekirdek Aile	68	37.8
Benim ailemle birlikte, Oturuyoruz	1	0.6
Ailemle Birlikte Oturuyorum	70	38.9
Yalnız Oturuyorum	32	17.8
Arkadaşlarımla Oturuyorum	9	5.0
TOPLAM	180	100.0

(Ç/14)

KG içinde babası ilk öğretim düzeyinde eğitim alanlar yüzde 20'dir. Ortaöğretim görenlerin oranı yüzde 41.1'dir. Babası üniversite düzeyinde eğitim görenler ise yüzde 35'dir. Baba mesleği daha çok fikri çalışmayı gerektiren memur, asker, avukat, doktor mühendis gazeteci olanlar fazladır: Yüzde 58.3. Bunlar içinde babaları da kendileri gibi gazeteci olan KG oranı sadece yüzde 4.4'tür. Baba mesleği daha çok bedenen çalışmayı gerektiren işlerden işçi, çiftçi, şöför olan KG oranı ise yüzde 11.1'dir. Buna karşın bedenen, fikren ya da her iki çalışmayı da gerektiren serbest meslek sahibi babası olan KG oranı daha yüksektir: Yüzde 28.3.

Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımları

<u>Bitirdiği Okul Düzeyi</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
İlkokulu bitirenler	36	20.0
Ortaokulu bitirenler	26	14.4
Liseyi bitirenler	48	26.7
Üniversite bitirenler	62	34.4
Master Alanlar	1	0.6
Bunların dışında	1	0.6
Yanıtsız	6	3.3
TOPLAM	180	100.0

(Ç/15)

Baba Mesleklerine Göre Dağılımları

<u>Meslekleri</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Memur	50	27.8
Serbest Meslek	51	28.3
İşçi	11	6.1
Asker	20	11.1
Çiftçi	7	3.9
Avukat, doktor, mühendis	27	15.0
Şoför	2	1.1
Gazeteci	8	4.4
Yanıtsız	4	2.2
TOPLAM	180	100.0

(Ç/16)

Eşlerin eğitimlerine baktığımızda eşi üniversite düzeyinde eğitim alan KG oranı yüzde 76.9'dur. İlk- okul mezunu ile evli KG yoktur. Eşlerin yüzde 75,5'i u fikri çalışmayı gerektirecek işlerle uğraşmaktadır. İletişim alanında çalışanlar yüzde 48.8'dir. Burada özellikle kendisi gibi eşi de gazeteci olan KG oranı yüzde 44.1 ile eş meslekleri sıralamasında birinci gelmektedir (24).

(24) İlk KG içinde de eşi kendisi gibi gazeteci olanlar vardır. Hatta bunlar eşleri ile birlikte gazete ve dergi çıkarmışlardır. Örneğin Sabiha Sertel eşi Zekeriya Sertel tutuklandığında çıkardıkları Büyük Mecmua'nın imtiyazını üstlenir. Bkz. Sabiha Sertel, Roman Gibi, Belge Yayınları, İstanbul 1987, s.24-26. Yine ilk KG'den Rezzan Yalman eşinin çıkardığı gazetelerde yazılar yazmıştır. Bkz. Günvar Otmanbölük, Babıali'nin Yarım Asırlıkları, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1987, s.194-199, Ahmet Emin Yalman, Gördüklerim ve Geçirdiklerim 1918-1923, C.2, Yenilik Basımevi, İstanbul 1970, s.308-309.

Eşlerin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımları

Bitirdikleri Okul Düzeyleri	Kişi Sayısı	Yüzdesi
Ortaokulu bitirenler	3	3.4
Liseyi bitirenler	10	11.7
Üniversite bitirenler	59	68.7
Master alanlar	5	5.9
Doktora alanlar	2	2.3
Yanıtsız	7	8.1
TOPLAM	86	100.0

(Ç/17)

Eş Mesleklerine Göre Dağılımları

Meslekleri	Kişi Sayısı	Yüzdesi
Gazeteci	38	44.1
Yayıncı, Reklamcı, Turizmci	4	4.7
Programcı	1	1.1
İktisatçı, Avukat	4	4.7
Sanatçı, Ressam	3	3.4
Doktor, Mühendis, Mimar	8	9.4
Serbest Meslek	14	16.2
Öğretmen Memur	7	8.1
Yanıtsız	7	8.1
TOPLAM	86	100.0

(Ç/18)

Ankara'da oturan KG içinde rahat ulaşım yanında, çağdaş yaşamaya olanak veren Çankaya ilçe sınırları içinde oturanlar yüzde 31.7'dir. Söz konusu semt belli gelir düzeyine sahip kişilerin oturduğu bir yer olarak bilinir. İstanbul'da oturan KG içinde kenfin dağılık yerleşim konumuna koşut olarak, Anadolu yakasında ve Rumeli yakasında oturanların oranı birbirine yaklaşıktır. Rumeli yakasında oturanlar yüzde 28.9 iken Anadolu yakasında oturanlar yüzde 27.2'dir.(*)

Oturdukları Semtlere Göre Dağılımları

<u>Semtler</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Çankaya	57	31.7
Keçiören	8	4.4
Yenimahalle	5	2.8
Altındağ	2	1.1
Mamak	1	0.6
Anadolu Yakası	49	27.2
Rumeli Yakası	52	28.9
Yanıtsız	6	3.3
TOPLAM	180	100.0
	(Ç/19)	

(*) Konuya açıklık getirir inancıyla Ankara için semtler ilçe sınırlarıyla, İstanbul için daha geniş konumlu kent olduğundan Rumeli ve Anadolu yakasında oturmalarına göre semt belirlemesi yapılmıştır.

III. Kültürel Özellikleri

KG'in kültürel özelliklerini belirleyebilmek için onların bitirdikleri okullara (C/20) ve bunların türlerine (Ç/21) bakacağız.

KG'in mesleklerini sürdürmede gerekli olabilecek yabancı dil bilme özelliklerini belirleyeceğiz. Bunun içinde yabancı dil bilme özellikleri (C/22), bildikleri yabancı diller (C/23), yabancı dil bilme düzeyleri (Ç/24) ne yer vereceğiz. Ayrıca bildikleri yabancı dilde gazete (Ç/25), dergi (Ç/26) kitap (Ç/27), radyo (Ç/28), televizyon (Ç/29) ile konuşma dillerinde kitap (Ç/30), radyo (Ç/31), Televizyon (Ç/32) sinema (Ç/33), tiyatro (C/34) video (Ç/35) izleme sıklıklarını göstereceğiz. KG'in video izleme sıklıklarını videoya sahip olma durumuyla bağlantılı (Ç/36) olarak vermek de konuya açıklık getirecektir. Yine KG'in kültürel özellikleri içinde yer alacak yabancı ülkede bulunma amacı (Ç/37) süresi (Ç/38) bitirdikleri okullarla bağlantılı olarak ele alınacaktır.

KG içinde üniversite düzeyinde eğitim alanlar yüzde 85.6 'dır. Bunlarında yüzde 80'i yükseköğül bitirmiştir. (*) Hatta yüzde 52.8'i gazetecilik eğitimi de veren Basın Yayın Yüksek Okulları (BYYO)nı bitirmiştir (*)

(*) Yüksek okulu, orta öğretimden sonra 4 yıllık üniversite düzeyindeki öğrenim için kullandık.

(*) Yüksek okul türünü belirlerken master ve doktora alanların okul türlerini de dikkate aldık.

üksek okulu bitiren KG içinde ise bu oran yüzde 61.7'ye yükselir (25).

Bitirdikleri Okullara Göre Dağılımları

Bitirdikleri Okul Düzeyi	Kişi Sayısı	Yüzdesi
Orta Okulu bitirenler	2	1.1
Liseyi bitirenler	22	12.2
Üniversite bitirenler	144	80.0
Master alanlar	7	3.9
Doktora alanlar	3	1.7
Yanıtsız	2	1.1
TOPLAM	180	100.0

(Ç/20)

- (25) Ülkemizde ilk gazetecilik eğitimi İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne bağlı Gazetecilik Enstitüsü ile gerçekleşmiştir. Önceleri 2 yıllık eğitimi içeren bu okulu A.Ü. SBF'ne bağlı Basın Yayın Yüksek Okulu izlemiştir. Bugün ise gazetecilik dalında da eğitim veren Basın Yayın Yüksek Okullarının ülke düzeyinde sayısı beşdir. Bkz. Samih Tiryakioğlu, "Türkiye'de Gazetecilik Eğitimi" Çağdaş Basının Meseleleri, İstanbul 1960, s.20-22, Nermin Abadan Unat, Batı Avrupa ve Türkiye'de Basın Yayın Öğretimi, A.Ü. SBF Yayınları, Ankara 1972, s.70-78, Cemal Mihçioğlu, Kamusal İlişkiler, A.Ü. SBF ve BYYO Ders Notları, 1983-1984 Ders Yılı, Ankara, s.23.

Bitirdikleri Okul Türüne Göre Dağılımları

Okulların Türü	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Yüksek okul Bitirenlerin Yüzdesi
Basın Yayın Yüksek Okulları	95	52.8	61.7
Toplumsal Bilimler (İktisat, Sosyoloji, Psikoloji...)	42	23.3	27.2
Fen Bilimleri (Mimar, Mühendis, ...)	3	1.7	2.0
Yüksek okul türü belirlenemeyenler	14	7.8	9.1
Lise ve orta okulu bitirenler	24	13.3	
Yanıtsız	2	1.1	
TOPLAM	180	100.0	100.0

(Ç/21)

Gazetecilik mesleğinde de yabancı dil bilmek önem taşır. Nitekim KG'in yüzde 96.7'si işini başarıyla yürütebilmek için yabancı dile gereksinme duyduğunu belirtmiştir. KG içinde yabancı dil bilenlerin oranı yüzde 61.7 dir. Bunlar içinde İngilizce bilenler yarıdan fazladır (yüzde 58.5). Bunların yüzde 29.7'si ise birden fazla yabancı dil bilmektedir. Bildiği yabancı dili rahatlıkla işinde kullanabilenlerin oranı yüzde 40.5' dur. Birden fazla dil bilenler içinde de yüzde 16.2'si bildiği yabancı dillerden birini rahatlıkla işinde kullanabilmektedir.

Yabancı Dil Bilmelerine Göre Dağılımları

Yabancı Dil	Kişi Sayısı	Yüzdesi
Bilenler	111	61.7
Bilmeyenler	67	37.2
Yanıtsız	2	1.1
TOPLAM	180	100.0

(Ç/22)

Bildikleri Yabancı Dillere Göre Dağılımları

Yabancı Diller	Kişi Sayısı	Yüzdesi
İngilizce	65	58.5
Fransızca	8	7.2
Almanca	4	3.6
Birden fazla dil bilenler	33	29.7
Yanıtsız	1	0.9
TOPLAM	111	100.0

(Ç/23)

Yabancı Dil Bilme Düzeylerine Göre Dağılımları

Yabancı Dil Düzeyleri	Kişi Sayısı	Yüzdesi
İşimde rahatlıkla kullanırım	45	40.5
İşimde zorlukla kullanırım	29	26.1
Çok az bilirim	16	14.4
Birini rahatlıkla,diğlerini zorlukla kullanırım	17	15.3
Birini rahatlıkla diğlerini çok az bilirim.	1	0.9
Birini zorlukla,diğlerini çok az bilirim	3	2.7
TOPLAM	111	100.0

(Ç/24)

Yabancı dil bilmek yanında onu günlük yaşamda kullanabilmek de önem taşır. Özellikle iletişim alanında yer alan KG'in bildikleri yabancı dillerde iletişim araçlarını hangi sıklıklarla izledikleri kültürel özellikleriyle birlikte mesleki özelliklerinin de parçası sayılabilir. KG içinde bildikleri yabancı dillerde düzenli dergi ve gazete okumayanlar çoğunluktadır. Yabancı gazeteyi arada sırada okuyanlar yüzde 50.4, yabancı dergiyi arada sırada okuyanlar yüzde 37.8'dir. Yabancı dergi okumayanların oranı yüzde 24.3, gazete okumayanların oranı yüzde 22.5'dur. Düzenli yabancı gazete ve dergi okuyanlar içinde

sözkonusu yayınların birkaçını okuyanlar fazladır: Günde birkaç gazete okuyan yüzde 14.4, haftada birkaç dergi okuyan yüzde 19.8'dir. Yani KG'in çoğu bildikleri yabancı dillerde gazete ve dergileri ya arada sırada okumayı ya da günde (haftada) birkaç gazete, dergi okumayı tercih etmektedirler.

Bildikleri Yabancı Dillerde Gazete Okuma
Sıklıklarına Göre Dağılımları

<u>Okuma Sıklıkları</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Günde birkaç gazete	16	14.4
Günde en az bir gazete	14	12.6
Arada Sırada	56	50.4
Hiç Okumam	25	22.5
TOPLAM	111	100.0

(Ç/25)

Bildikleri Yabancı Dillerde Dergi Okuma
Sıklıklarına Göre Dağılımları

<u>Okuma Sıklıkları</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Haftada birkaç dergi	22	19.8
Haftada en az bir dergi	20	18.0
Arada Sırada	42	37.8
Hiç Okumam	27	24.3
TOPLAM	111	100.0

(Ç/26)

KG'in bildikleri yabancı dillerde kitap okuma sıklıkları da düzenli değildir. Yabancı kitapları hiç okumayanlar yüzde 33.3, arada sırada okuyanlar yüzde 31.5'dur. Yabancı kitapları düzenli okuyanlar içinde de üç ayda birkaç kitap okuyanlar fazladır: yüzde 22.5.

Bildikleri Yabancı Dillerde Kitap Okuma
Sıklıklarına Göre Dağılımları

Okuma Sıklıkları	Kişi Sayısı	Yüzdesi
Üç ayda birkaç kitap	25	22.5
Üç ayda enaz bir kitap	14	12.6
Arada sırada	35	31.5
Hiç okumam	37	33.3
TOPLAM	111	100.0
	(Ç/27)	

Bildikleri yabancı dillerde radyo ve televizyonu düzenli olarak izleyen KG oranı da düşüktür. Radyoyu düzenli dinleyenler yüzde 22.5, televizyonu düzenli izleyenler yüzde 28.8'dir. Buna karşılık her ikisinde de düzenli izlemeyenlerin çoğunluğu hiç izlememeyi tercih etmektedir. Yabancı bir radyoyu hiç dinlemeyen yüzde 41.4'e karşılık arada sırada yabancı radyo dinleyenler yüzde 36'dır. Hatta televizyon için, yabancı televizyonu arada sırada izleyenler yüzde 25.2 iken hiç izlemeyenlerin oranı yüzde 45.9'a yükselir.

Bildikleri Yabancı Dillerde Radyo Dinleme
Sıklıklarına Göre Dağılımları

<u>Dinleme Sıklıkları</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Günde birkaç saat	10	9.0
Günde enaz bir saat	15	13.5
Arada sırada	40	36.0
Hiç dinlemem	46	41.4
TOPLAM	111	100.0

(Ç/28)

Bildikleri Yabancı Dillerde Televizyon
İzleme Sıklıklarına Göre Dağılımları

<u>İzleme Sıklıkları</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Haftada birkaç saat	24	21.6
Haftada enaz bir saat	8	7.2
Arada Sırada	28	25.2
Hiç izlemem	51	45.9
TOPLAM	111	100.0

(Ç/29)

KG'in Türkçe gazete ve dergileri okudukları varsayılmıştır. Türkçe kitapları düzenli okuyan KG çoğunluktadır: Yüzde 82.3. Bunlar içinde de ayda en az bir kitap okuyanlar fazladır: yüzde 51.7. Yani KG'in yarısından fazlası ayda en az bir kitap okumaktadır. Buna karşılık hiç kitap okumayan da vardır: yüzde 1.1.

Türkçe Kitap Okuma Sıklıklarına
Göre Dağılımları

Okuma Sıklıkları	Kişi Sayısı	Yüzdesi
Ayda birkaç kitap	55	30.6
Ayda enaz bir kitap	93	51.7
Arada sırada	30	16.7
Hiç okumam	2	1.1
TOPLAM	180	100.0

(Ç/30)

KG televizyona radyoya oranla daha çok zaman ayırmaktadırlar. Radyoyu düzenli dinleyenlerin oranı yüzde 42.8 iken, televizyonu düzenli izleyenlerin oranı yüzde 73.3'tür. Televizyonu düzenli izleyenler içinde haftada birkaç saat izleyenler çoğunluktadır: Yüzde 69.4. KG içinde hiç televizyon ve radyo dinlemeyenler de vardır. Ancak radyo dinlemeyenlerin oranı

daha yüksektir. Televizyonu izlemeyen yüzde 1.7'ye karşılık radyo izlemeyenler yüzde 17.2'dir.

Radyo (TRT) Dinleme Sıklıklarına
Göre Dağılımları

<u>Dinleme Sıklıkları</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Günde birkaç saat	39	21.7
Günde enaz bir saat	38	21.1
Arada Sırada	72	40.0
Hiç dinlemem	31	17.2
TOPLAM	180	100.0

(Ç/31)

Televizyon (TRT) İzleme Sıklıklarına
Göre Dağılımları

<u>İzleme Sıklıkları</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Haftada birkaç saat	125	69.4
Haftada enaz bir saat	7	3.9
Arada sırada	45	25.0
Hiç izlemem	3	1.7
TOPLAM	180	100.0

(Ç/32)

Sinema ve tiyatro gibi etkinlikler biraz daha özel zevke seslenir. Bunların belirli yerlerde izlenmesi de, söz konusu etkinliklerin bir başka boyutunu oluşturur. KG içinde düzenli sinemaya gidenlerin oranı yüzde 70.5'dur. Hatta bunların yüzde 49.4'ünü sinemaya ayda birkaç kez gidenler oluşturur. Tiyatroya düzenli gidenlerin oranı yüzde 34.4'e düşmektedir. Yine sinemaya hiç gitmeyenlerin oranı yüzde 2.8 iken, tiyatroya hiç gitmeyenlerin oranı yüzde 10.6 'dır. Tiyatroya arada sırada gidenler fazladır: yüzde 55.

Sinemaya Gitme Sıklıklarına Göre
Dağılımları

<u>İzleme Sıklıkları</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Ayda birkaç kez	89	49.4
Ayda en az bir kez	38	21.1
Arada sırada	48	26.7
Hiç gitmem	5	2.8
TOPLAM	180	100.0

(Ç/33)

Tiyatroya Gitme Sıklıklarına Göre
Dağılımları

<u>İzleme Sıklıkları</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Ayda birkaç kez	27	15.0
Ayda en az bir kez	35	19.4
Arada sırada	99	55.0
Hiç gitmem	19	10.6
TOPLAM	180	100.0

(Ç/34)

KG içinde video izleyenler ile izlemeyenlerin oranı birbirine yaklaşıktır. Video izleyenlerin oranı yüzde 50.6 iken, izlemeyenlerin oranı yüzde 49.4'tür. KG'in video sahibi olmaları da, onların video izleme sıklıklarını etkileyecektir. Nitekim video sahibi olan KG'in yüzde 39.4'ü video izlerken, video sahibi olmayanların yüzde 10.9'u video izlemektedir. Buna karşılık video sahibi olup izlemeyenlerin oranı yüzde 12.5 iken video sahibi olmayıp, izlemeyenlerin oranı yüzde 37'dir.

Video İzleme Sıklıklarına Göre Dağılımları

<u>Video</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
İzleyenler	91	50.6
İzlemeyenler	89	49.4
TOPLAM	180	100.0

(Ç/35)

Video Sahibi Olmalarının Video
İzlemeleriyle Bağlantısı

Videoya Sahip Olma Durumları	Video İzleme Durumları		
	Video İzleyenler	Video İzlemeyenler	Toplam
Televizyon, video, radyo, teyp, çamaşır makinesi, elektrikli süpürge	(39) 22.3	(9) 5.1	(48) 27.4
Televizyon, radyo, teyp, çamaşır makinesi, elektrikli süpürge	(17) 9.7	(51) 29.1	(68) 38.9
Televizyon, radyo, teyp	(1) 0.6	(6) 3.4	(7) 4.0
Televizyon	- -	(2) 1.1	(2) 1.1
Televizyon ve radyo	- -	(3) 1.7	(3) 1.7
Televizyon, radyo, teyp, çamaşır makinesi	- -	(1) 0.6	(1) 0.6
Televizyon, radyo, video, teyp, Bulaşık makinesi, çamaşır makinesi ve elektrikli süpürge	(30) 17.1	(13) 7.4	(43) 24.6
Televizyon, teyp, çamaşır makinesi, elektrikli süpürge	(1) 0.6	(2) 1.1	(3) 1.7
Toplam Kişi Yüzdesi	(88) 50.3	(87) 49.7	(175) 100.0

(Ç/36)

Yabancı ülkede bulunmada bir bakıma kültür düzeyinin yansıması sayılabilir. KG içinde yabancı ülkede bulunanlar ile bulunmayanların oranı birbirine yaklaşıktır.

Yabancı ülkede bulunanların oranı yüzde 55 iken yabancı ülkede bulunmayanların oranı yüzde 44.4'dür. Yabancı ülkede bulunan KG daha çok (yüzde 29.3) yabancı ülkede öğrenim amacıyla bulunmuştur. Yabancı ülkede bulunma sürelerine göre ise yabancı ülkede bir ay dolayında kalanlar fazladır: yüzde 45.4.

Yabancı Ülkede Bulunma Amaçlarına Göre
Dağılımları

Amaçları	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Bulunanların Yüzdesi
İş amacıyla	23	12.8	23.2
Turistik amaçla	19	10.6	19.2
Öğrenim amacıyla	29	16.1	29.3
Hepsi	13	7.2	13.1
İş ve turistik amaçla	13	7.2	13.1
İş ve öğrenim amacıyla	1	0.6	1.0
Turistik ve öğrenim amacıyla	1	0.6	1.0
Yabancı ülkede bulunmayanlar	80	44.4	
Yanıtsız	1	0.6	
TOPLAM	180	100.0	100.0

(Ç/37)

Yabancı Ülkede Bulunma Sürelerine Göre
Dağılımları

Süresi	Kişi Sayısı	Yüzdesi
Yıl	22	22.2
Ay	45	45.4
Gün	31	31.3
Yanıtsız	1	1.0
TOPLAM	99	100.0

(Ç/38)

Yabancı ülkede bulunmada üniversite düzeyinde eğitim görmüş olanların oranı yüzde 36.6'dır. Bunun içinde de yüksek okul bitirenler çoğunluktadır: yüzde 35.4.

Yabancı Ülkede Bulunma Durumlarının Öğrenim
Düzeyleriyle Bağlantısı

Öğrenim Düzeyleri	Yabancı Ülkede Bulunma Durumları		
	Yabancı ülkede bulunanlar	Yabancı ülkede bulunmayanlar	Toplam
Orta okulu bitirenler	(2) 1.1	- -	(2) 1.1
Liseyi bitirenler	(9) 5.1	(13) 7.3	(22) 12.4
Üniversite bitirenler	(63) 35.4	(81) 45.5	(144) 80.9
Master alanlar	(1) 0.6	(6) 3.4	(7) 3.9
Doktora alanlar	(1) 0.6	(2) 1.1	(3) 1.7
Toplam Kişi Yüzdesi	(76) 42.7	(102) 57.3	(178) 100.0

(Ç/39)

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK BASININDA GAZETECİLERİN MESLEKİ ÖZELLİKLERİ VE MESLEĞE BAKIŞ BIÇIMLARI

I. Mesleki Özellikleri

KG'in mesleki özelliklerini belirlemede, özelliklerini üçe ayırdık:

A. Başlangıç

Başlangıç özellikleri olarak gazeteciliğe başlama yılları (Ç/1), mesleği seçme nedenleri (Ç/2), yapabilecekleri başka meslekler (Ç/3), ile yapabilecekleri mesleklerin gazeteciliğe başlama yılları ile bağlantıları (Ç/4) incelenecektir.

KG'in yüzde 76.1'i mesleğe 80'li yıllarda başlamıştır. Gazeteciliğe daha önce başlayanların oranı düşüktür: Yüzde 23.3. Hatta bunlar içinde 50'li yıllarda başlayanların oranı sadece 1.7'dir. Bu sonuçlar gazetecilik alanında kadınların özellikle son on yıl içinde etkin olmaya başladıklarını göstermektedir.

Kadınların gazetecilik mesleğini seçmelerinde şu nedenler ön sırada gelmektedir: Mesleğin tekdüze olmaması, yeteneğini kullanmasına olanak sağlaması, belirli çalışma saatlerine bağlı olmaması ve özgür çalışma olanağı sağlaması. Bunlar içinde özellikle mesleğin "tekdüze olmaması" nedeni tek başına, KG'in

yüzde 10.6'sının mesleği seçme nedeni olmuştur. Bunu izleyen ve eğitimini aldığı için mesleği seçen yüzde 8.3' ü, KG için de BYYO'nı bitirmiş olanların oranının yüksekliği ile değerlendirmek gerekir.

Gazeteciliğe Başlama Yıllarına Göre
Dağılımları

Başlama Yılları	Kişi Sayısı	Yüzdesi
1950'li yıllar	3	1.7
1960'lı yıllar	6	3.3
1970'li yıllar	33	18.3
1980'li yıllar	137	76.1
Yanıtsız	1	0.6
TOPLAM	180	100.0

(Ç/1)

Gazetecilik Mesleğini Seçme Nedenlerine
Göre Dağılımları

Seçme Nedenleri	Kişi Sayısı	Yüzdesi
Tekdüze olmaması	19	10.6
Yetenekli olduğu için	15	8.3
Çalışma ortamının iyi olması	2	1.1
Belirli iş saatlerine bağlı olmaması	1	0.6
Özgür çalışma olanağı sağlaması	6	3.3
İşin toplum için değerli ve gerekli olması	10	5.6
Yetenekli olması ve ilgi duyması	9	5.0
Eğitimi aldığı için	15	8.3
Özgür çalışma olanağı sağlaması ve çevresinde prestij sağlaması	2	1.1
Tekdüze olmaması, yeteneğine bağlı olması, özgür çalışma olanağı sağlaması ve işin toplum için değerli ve gerekli olması	14	7.8
Tekdüze olmaması, yeteneğine bağlı olması, özgür çalışma olanağı sağlaması ve belirli iş saatlerine bağlı olmaması	6	3.3
Tekdüze olmaması ve işin toplum için değerli ve gerekli olması	9	5.0
Tekdüze olmaması ve özgür çalışma olanağı sağlaması	12	6.7
Özgür çalışma olanağı sağlaması ve işin toplum için değerli ve gerekli olması	7	3.9
Tekdüze olmaması, özgür çalışma olanağı sağlaması ve işin toplum için değerli ve gerekli olması	10	5.6
Tekdüze olmaması, yeteneğine bağlı olması, belirli iş saatlerine bağlı olmaması, özgür çalışma olanağı sağlaması ve işin toplum için değerli ve gerekli olması	6	3.3
Tekdüze olmaması, yetenekli olması ve işin toplum için değerli ve gerekli olması	6	3.3
Tekdüze olmaması ve çalışma ortamının iyi olması	7	3.9
Yetenekli olması ve özgür çalışma olanağı sağlaması	2	1.1
Çalışma ortamının iyi olması, özgür çalışma olanağı sağlaması, işin toplum için değerli ve gerekli olması, çevresinde prestij sağlaması	3	1.7
Tesadüfen	10	5.6
Aile isteği	3	1.7
Tekdüze olmaması ve yetenekli olması	5	2.8
Olanak sağladığı için	1	0.6
TOPLAM	180	100.0

KG içinde gazetecilikten başka bir iş yapabileceğini düşünenlerin oranı yüzde 82.2'dir. Bunlar içinde televizyon, reklamcılık ve halkla ilişkiler alanını belirtenler fazladır: yüzde 59.5. Aslında bu, KG içinde BYYO'nı bitirenlerin çok olmasının sonucu-
dur (Ç.I/21). Çünkü sözkonusu yüksek okulların bölümleri gazetecilik yanında televizyon, reklam ve halkla ilişkiler alanında çalışabilme olanağı sağlayabilecek eğitimi verir. Nitekim bu alanlarda mesleği olanlarda sözkonusu eğitimi veren BYYO'nın 1960'larda açılmasına koşut 60'lı yıllarda mesleğe başlayan KG içinde yer alır. KG içinde asıl mesleği öğretmen olanlar yüzde 16.9'dur. Özellikle 60'lı yıllarda mesleğe başlayanların üçte ikisinin gazetecilik dışında mesleği öğretmenliktir. Buna karşılık öteki yıllarda televizyon, reklam ve halkla ilişkiler alanında çalışabilecekler yanında mimar, mühendis vb gibi mesleklerden olanlarda yer almaya başlar (26).

(26) Türkiye'de kadınların öğretmen olabilmelerine olanak tanıyan okulların açılması diğer meslek okullarına göre eskilere dayanır. Kadınlara yönelik ilk öğretmen okulu 1870'ler de açılır. Oysa kadınların diğer mesleklerde yer alması Cumhuriyet döneminde, öğretimde kadınlara fırsat eşitliğinin sağlanması ile gerçekleşir. Nitekim ilk kadın gazeteciler arasında öğretmen olanlar vardır. Örneğin Şükûfe Nihal, Halide Edip gibi. Yine bunlar arasında yazar ve çevirmenler yer alır. Fatma Aliye gibi. Bkz. Afetinan, a.g.e., s.88, Caporal a.g.e., S.253-344, Uraz, a.g.e., s.475-477, Edip, a.g.e., s.10, Yetkiner, a.g.e., s.108, Taşkıran, a.g.e., s.36-37, 42, Muhittin, a.g.e., s.82-84, Birsnel, a.g.e., s.2-4.

Gazetecilikten Başka Yapabilecekleri Meslek-
lere Göre Dağılımları.

Meslekleri	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Yapabi- leceği mesleği olanların yüzdesi
Televizyon, reklam, halkla ilişkiler	88	48.9	59.5
Öğretmenlik	25	13.9	16.9
Mimar, mühendis, teknisyen	5	2.8	3.4
İşletmeci, iktisatçı	14	7.8	9.5
Çevirmenlik, yazarlık	9	5.0	6.1
Psikolog ve sosyolog	2	1.1	1.4
Avukat	2	1.1	1.4
Sanatçı	2	1.1	1.4
Bunların dışında	1	0.6	0.7
Yapabileceği mesleği olmayanlar	32	17,8	
TOPLAM	180	100,0	100.0

(Ç/3)

Gazetecilikten Başka Yapabilecekleri Mesleklerin
Gazeteciliğe Başlama Yıllarıyla Bağlantısı

Gazeteciliğe Başlama Yılları	Yapabilecekleri Meslekler											Toplam		
	Bunlarında Dışında	Televizyon, reklam halk- la ilişkiler	Öğretmenlik	Mimar, Mühendis, teknisyen	İşletmeci İktisatçı	Çevir- menlik Yazar- lık	Psikolog Sosyolog	Avukat	Sanatçı					
1950'ler	-	-	(2)	-	-	(1)	-	-	(1)	-	-	-	-	(3)
	-	-	1.4	-	-	-	-	-	0.7	-	-	-	-	2.0
1960'lar	-	(2)	(1)	(1)	-	(1)	-	-	(1)	-	-	-	-	(5)
	-	1.4	0.7	0.7	-	0.7	-	-	0.7	-	-	-	-	3.4
1970'ler	-	(12)	(7)	(1)	(3)	(4)	-	-	(1)	-	-	-	-	(28)
	-	8.2	4.8	0.7	2.0	2.7	-	-	0.7	-	-	-	-	19.0
1980'ler	(1)	(74)	(15)	(2)	(11)	(3)	(2)	(2)	(1)	(2)	(1)	(2)	(2)	(111)
	0.7	50.3	10.2	1.4	7.5	2.0	1.4	1.4	0.7	1.4	0.7	1.4	1.4	75.5
Toplam Kişi Yüzdesi	(1)	(88)	(25)	(4)	(14)	(9)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(147)
	0.7	59.9	17.0	2.7	9.5	6.1	1.4	1.4	1.4	1.4	1.4	1.4	1.4	100.0

(Ç/4)

B. Mesleğe Özgü Koşullara

Bu başlık altında şu konulara değineceğiz. KG'in mesleğe hazırlık dönemlerini geçirdikleri yerler ve süreleri (Ç/5-6), mesleğe hazırlık dönemlerinin gazeteciliğe başlama yılları ile bağlantısı (Ç/7) meslekle ilgili ödülleri (Ç/8-9-10-11) inceleyeceğiz. Bu arada KG'in mahkum olma ve hapis yatma sürelerine (Ç/12-13) bakacağız. Ayrıca yetki alma durumları (Ç/14), yetki alanların yaptıkları görevler (Ç/15) ile sevdikleri görevler (Ç/16) yetki almayanların sevdikleri görevler (Ç/17) mesleği bırakma koşulları (Ç/18) yaptıkları ek işlere ve onlara ayırdıkları zamana (Ç/19-20) yer vereceğiz.

Türkiye'de gazetecilik alanında mesleğe hazırlık (Staj) dönemi vardır (27). KG'in de yüzde 54,4'ünün mesleğe hazırlık dönemi olmuştur. Gazetelerde hazırlık dönemini tamamlayanların oranı yüzde 65,3'dür.

---

(27) Komik bir anlatımla ülkemizdeki staj şöyle tanımlanır:
 "... Ücret almadan, sosyal haktan söz etmeden, her işe gıg demeden koşturarak, gerektiğinde işgüzarlık yapıp şefin gözüne girerek, gece gündüz demeden gerektiğinde sabahladıktan sonra yine sabah hazır ol vaziyette şefin karşısında "çalışabilirim abi" diyerek çalışmaya..." bkz. Asiye Uysal, Türk Basınında Muhabir, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1987, s.22.

Gazeteciliğe Hazırlık Dönemleri (staj) ni geçirdikleri Yerlere Göre Dağılımları

Yerler	Kişi Sayısı	Yüzde	Bu Yerde Staj Yapan Kişi Yüzdesi
Gazeteler	64	35,6	65.3
Dergiler	5	2,8	5.1
Ajanslar	22	12.2	22.4
Gazete ve Dergiler	3	1.7	3.1
Gazete, Dergi ve Ajanslar	1	0,6	1.0
Gazete ve Ajanslar	3	1.7	3.1
Mesleğe Hazırlık Dönemi Olmayanlar	78	43.3	
Yanıtsız	4	2.2	
TOPLAM	180	100,0	100.0

(Ç/5)

Çoğunluğu (yüzde 78,6) hazırlık dönemlerini bir ay dolaylarında tamamlamıştır (28).

Mesleğe başlamada hazırlık dönemi her zaman olmuştur. 70'li yıllara kadar üçte birinin mesleğe hazırlık dönemi olurken, 70'li ve daha sonraki yıllarda başlayanların yarısından fazlası bu dönemi geçirmiştir (*).

(28) Bazı yazarların kitaplarında yıl olarak geçen hazırlık dönemlerine işaret edilmektedir. Bkz. Hasan Uysal, Biz Bir Aileyiz, Yurt Kitap Yayınları, Ankara 1989. Nitekim araştırmamızda da yıl olarak geçen hazırlık dönemleri olanların oranı bu dönemleri ay olarak geçirenleri izlemektedir.

(*) KG içinde 80'li yıllarda gazeteciliğe başlayanların çoğunluğunun hazırlık dönemi olmasında, KG içinde BYYO' unu bitirenlerin fazla olmasının rolü olabilir. Çünkü sözkonusu okullarda zorunlu staj dönemi vardır.

Gazeteciliğe Hazırlık Dönemlerinin Sürelerine Göre Dağılımları

Süre	Kişi Sayısı	Yüzdesi
Ay	77	78.6
Yıl	19	19.4
Gün	2	2.0
TOPLAM	98	100.0

(Ç/6)

Gazeteciliğe Hazırlık Dönemlerinin Gazeteciliğe Başlama Yıllarıyla Bağlantısı

Mesleğe Başladıkları Yıllar	Gazeteciliğe Hazırlık Dönemleri		
	Olanlar	Olmayanlar	Toplam
	(1)	(2)	(3)
1950'ler	0.6	1.1	1.7
	(2)	(4)	(6)
1960'lar	1.1	2.3	3.4
	(17)	(16)	(33)
1970'ler	9.7	9.1	18.9
	(77)	(56)	133
1980'ler	44.0	32.0	76.0
Toplam Kişi Yüzdesi	(97) 55.4	(78) 44.6	(175) 100.0

(Ç/7)

KG içinde mesleği ile ilgili ödül alanların oranı yüzde 26.7'dir. Ödül alanların yüzde 33.3'ü ödülünü gazeteci cemiyetleri, meslek odaları, belediyeler, gazeteler ve dostluk cemiyetleri gibi yerlerin bir kaçından almıştır. Bunu sadece gazeteci cemiyetlerinden ödül alan yüzde 25 izlemektedir. Ödül alanların çoğunluğu (yüzde 79.2) ödülünü haber, inceleme ve röportaj dallarında almıştır. Ödüllerin çoğu (yüzde 77) 80'li yıllarda alınmıştır. Bunun iki nedeni olabilir: KG sayısının artması ve çeşitli kuruluşların ödüllendirme etkinliklerinin gelişmesi(29).

Nitekim KG içinde 50'li yıllarda mesleğe başlayanların üçte ikisi ödül almıştır. Buna karşılık diğer yıllarda mesleğe başlayanlar içinde ödül alanlar gittikçe azalmaktadır. 60'lı ve 70'li yıllarda gazeteciliğe başlayan KG içinde ödül alanlar yaklaşık üçte birdir. Hatta çoğunluğun mesleğe başladıkları

---

(29) İstanbul Gazeteciler Cemiyetinin 1959 yılında yürürlüğe giren ödül yönetmenliğine göre başarılı bulduğu gazetecileri ödüllendirmesi yanında öteki illerde kurulan gazeteci Cemiyetleri de ödüllendirme etkinliklerini son yıllarda artırmışlardır. Yine belediyelerin de gazetecileri ödüllendirmeleri 1980 sonrası yerel yönetimlerin etkinlik yönünden gelişmesine koşut olarak ortaya çıkan kent haberciliğinin uzantısıdır. Bazı gazetelerde-örneğin Milliyet, Cumhuriyet gibi-mesleğe katkıları olan ve yaşamda olmayan kimi gazetecileri-Abdi İpekçi, Bülent Dikmener gibi-adına gazetecileri ödüllendirmeleri 1980'li yıllarda olmuştur.

Milliyet'in Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülleri için bkz. Milliyet Gazetesi 40 Yıl Özel Eki, 3 Mayıs 1990, s.4, Gazeteciler Cemiyeti, s.222-228.

yıl olan 80'lerde ödül alan KG oranı dörtte birinden daha azdır. Bunda mesleğe yeni başlamalarının rolü olabilir (*).

Ödül Aldıkları Örgütlere Göre Dağılımları

Örgütler	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Ödül Alanların Yüzdesi
Gazeteci Cemiyetleri	12	6.7	25.0
Meslek Odaları	8	4.4	16.7
Belediyeler	7	3.9	14.6
Gazeteler	4	2.2	8.3
Dostluk Cemiyetleri	1	0.6	2.1
Birden fazla yerden Ödül alanlar	16	8.9	33.3
Ödül almayanlar	132	73.3	
TOPLAM	180	100.0	100.0
	(Ç/8)		

Ödül Aldıkları Dallara Göre Dağılımları

Dallar	Kişi Sayısı	Yüzdesi
Haber, inceleme, röportaj	38	79.2
Sayfa Düzenlemesi	1	2.1
Yılın Gazetecisi	4	8.3
Fotoğraf	2	4.2
Haber, inceleme, röportaj ve, yılın gazetecisi)	1	2.1
Dostluk ödülü	1	2.1
Yanıtsız	1	2.1
TOPLAM	48	100.0
	(Ç/9)	

(*) Ayrıca araştırma sırasında görüşülen ve ödül almamış KG'ın çoğu meslek örgütleri tarafından bir seçici kurul oluşturularak ödüllendirilecek olanların belirlenmemesinden şikayetçi olmuşlardır. Ödül almamalarını da sözkonusu duruma bağlı olarak ödül için başvurmamalarına bağlamışlardır.

Ödül Aldıkları Yıllara Göre Dağılımları

Yıllar	Kişi Sayısı	Yüzdesi
1970'ler	2	4.2
1980'ler	37	77.0
1990'lar	2	4.2
1970 ve 1980'ler	3	6.3
1980 ve 1990'lar	1	2.1
Yantısız	3	6.3
TOPLAM	48	100.0

(Ç/10)

Ödül Alma Durumlarının Gazeteciliğe Başlama Yıllarıyla Bağlantısı

Gazeteciliğe Başlama Yılları	Ödül Alma Durumları		
	Ödül Alanlar	Ödül Almayanlar	Toplam
1950'ler	(2) 1.1	(1) 0.6	(3) 1.7
1960'lar	(2) 1.1	(4) 2.2	(6) 3.4
1970'ler	(12) 6.7	(21) 11.7	(33) 18.4
1980'ler	(31) 17.3	(106) 59.2	(137) 76.5
Toplam Kişi Yüzdesi	(47) 26.3	(132) 73.7	(179) 100.0

(Ç/11)

KG içinde meslekleri yüzünden tutuklananlar çok azdır: Yüzde 3.3 (30). Bunlar içinde de sadece 1.7'si hapis yatmıştır. Hapis yatan KG'in de yüzde 33.3'ü bir yıl dolayında hapis yatmıştır.

Hapis Olmalarına Göre Dağılımları

Hapis Olma Durumu	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Hapis Olanların Yüzdesi
Hapis olanlar	3	1.7	50.0
Hapis olmayanlar	3	1.7	50.0
Tutuklanmayanlar	174	96.7	
TOPLAM	180	100.0	100.0

(Ç/12)

Hapis Yatma Sürelerine Göre Dağılımları

Süresi	Kişi Sayısı	Yüzdesi
Ay	1	16.7
Yıl	2	33.3
Yanıtsız	3	50.0
TOPLAM	6	100.0

(Ç/13)

(30) Ülkemizde de gazeteci tutuklanmaları ya da mahkumiyetleri sık sık duyulan olaylardandır. Hatta bazen gazeteci yazdığı yazı yüzünden tazminat ödemek zorunda da kalmaktadır. Örneğin günümüz de gerçekleşen Nazlı Ilıcak olayında olduğu gibi ya da 2000'e Doğru yazı işleri müdürleri'nden Fatma Yazıcı'nın olayında olduğu gibi. Bkz. Milliyet Gazetesi 6 Nisan 1990, s.1, Cumhuriyet Gazetesi 6 Nisan 1990 ve 1 Kasım 1989 s.9.

KG'in meslekteki yerleri konusunda bilgi edinmek için yetki durumlarına baktığımızda, çoğunluğunun (yüzde 69.4) yetki almadığını görürüz. Ancak meslekteki yıl süresinin deneyim açısından yetki alıp almayı belirleyeceğini gözönünde bulundurursak (Ç.II/1) KG'in yetki alma durumları daha iyi anlaşılacaktır. Bununla beraber KG'in çoğunluğu (yüzde 67.2) çalıştıkları alandan sorumlu olacak düzeye geldiklerini belirtmişlerdir. Yetki alan KG içinde meslek hiyerarşisi çerçevesinde, editörlük, sayfa sorumlusu ve sorumlu müdür görevlerini yapanlar fazladır: yüzde 38.1. Bunu tüm yayın politikasında etkin olmayı sağlayacak yayın koordinatörlüğü, yazı işleri müdürlüğü görevlerini yapan yüzde 31 izlemektedir. Bunlar içinde daha çok aynı yetkiyi paylaşımı gerektiren yardımcılık görevini yapanların oranı düşük olmuştur: Yüzde 5.4.

Yetki Almalarına Göre Dağılımları

<u>Yetki Durumu</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Yetki alanlar	55	30.6
Yetki almayanlar	125	69.4
TOPLAM	180	100.0

(Ç/14)

Yetki Alanların Yaptıkları Görevlere Göre
Dağılımları

<u>Yaptıkları Görevler</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Editör, Sorumlu (Sayfa sorumlusu yada sorumlu müdür gibi)	21	38.1
Yazı İşleri Müdürü, yayın koordinatörü, köşe yazarı	17	31.0
İstihbarat ve servis şefi	13	23.7
Şef ya da yazı işleri Müdür yardımcılıkları	3	5.4
Yanıtsız	1	1.9
TOPLAM	55	100.0

(Ç/15)

Yetki alan KG'in çoğu (yüzde 67.3) yetki gerektirmeyen muhabirlik, sekreterlik gibi görevleri sevmektedir. Bunlar içinde özellikle muhabirliği sevenler fazladır: yüzde 61.2. Sözkonusu görevin en çok sevilen görev olması aktif bir çalışmayı gerektirmesi ile açıklanabilir (*). Bunu yaptığı görevlerin hepsini seven yüzde 16.3 izlemektedir. Yetki gerektiren yazı işleri müdürlüğü editörlük, yazarlık gibi görevleri sevenler sadece yüzde 6'dır. Yetki almayan KG içinde ise muhabirlik alanı olarak politika yanında sözkonusu alan içinde düşünülecek eğitim kültür-sanat, sağlık muhabirliklerini sevenler çoğunluktadır: yüzde 69.1.

(*). Araştırma sırasında görüştüğümüz KG'in çoğu bu yönü vurgulamıştır.

Bunları yerel yönetim etkinliklerine koşut olarak gelişen belediye muhabirliğini seven yüzde 9.5 izlemektedir. Kadınların yaygın olarak yer almadığı düşünülen polis-adliye ve spor muhabirliklerini sevenlerin oranı sınırlı da olsa sevilen meslek sıralamasında yer almıştır. Bunlardan polis adliye muhabirliğini seven yüzde 4.8'dir. Spor muhabirliğini sevenlerin oranı daha düşüktür: yüzde 2.4.

Yetki Alanların Değişik Görev Yapmaları Durumunda Sevdikleri Görevlere Göre Dağılımları

<u>Sevdikleri Görevler</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Yazarlık	1	2.0
Muhabirlik ve yazarlık	4	8.2
muhabirlik	30	61.2
Sekreterlik	3	6.1
Editörlük	1	2.0
Yazı İşleri Müdürlüğü	1	2.0
Hepsini	8	16.3
Hiçbirini	1	2.0
TOPLAM	49	100.0

(Ç/16)

Yetki Almayanların Değişik Görev Yapmaları
Durumunda Sevdikleri Görevlere Göre Dağılımlar

<u>Sevdikleri Görevler</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Dergicilik	1	2.4
Sayfa Hazırlanması	2	4.8
Belediye Muhabirliği	4	9.5
Polis-Adliye Muhabirliği	2	4.8
Eğitim, Kültür Sanat ve Sağlık muhabirlikleri	16	38.1
Eleştirmenlik	2	4.8
Politika muhabirliği	13	31.0
Köşe Yazarlığı Muhabirliği	1	2.4
Spor Muhabirliği	1	2.4
TOPLAM	42	100.0

(Ç/17)

KG'in yüzde 32.8'i gazeteciliği bırakmayı düşünmemektedir. Mesleğini bırakmayı düşünenler içinde de meslek manevi yönden onları doyurmadığında bırakmayı düşünenler fazladır: yüzde 41.7. Bunu sağlık nedeniyle işini bırakmayı düşünenler (yüzde 23.3) izlemektedir. Hatta bunların oranı, bırakma koşullarını tek başlarına düşündüğümüzde oran olarak başta gelmektedir. Maddi nedenlerle işini bırakmayı düşünenler ise yüzde 20.9'dur.

Gazeteciliği Bırakma Koşullarına Göre Dağılımları

<u>Bırakma Koşulları</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>	<u>Bırakmayı düşünenlerin yüzdesi</u>
İnanç ve umutlarını yitirdiğinde	20	11.1	16.7
Özgür koşullarda olmadığı (yazma, ortam, dış koşul vb)	22	12.2	18.3
Sağlık nedeniyle	28	15.6	23.3
Maddi nedenlerle	25	13.9	20.9
Başka iş yapmak için	11	6.1	9.1
Yetersiz kaldığını düşündüğünde	8	4.4	6.7
Bu alanda iş bulamadığında	5	2.8	4.1
Bunların dışında	1	0.6	0.9
Hiç düşünmeyenler	59	32.8	
Yanıtsız	1	0.6	
TOPLAM	180	100.0	100.0

(Ç/18)

Kg içinde gazetecilik dışında ek iş yapanların oranı sadece 7.8'dir. Bunlar içinde ise çevirmenlik, yazarlık, radyo ve televizyon programcılığı gibi yine iletişimle ilgili işleri yapanlar çoğunluktaadır: yüzde 71.5. Yaptıkları ek işlerin niteliğine bağlı olarak sözkonusu işlere belirli bir zaman ayırmayanlar fazladır: Yüzde 42.9.

Yaptıkları Ek İşlere Göre Dağılımları

Ek İşler	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Ek iş Yapanların Yüzdesi
Çocuk Bakıcılığı	1	0.6	7.1
Çevirmenlik, rehberlik	5	2.8	35.8
Yazarlık	4	2.2	28.6
Televizyon, radyo programcılığı	1	0.6	7.1
Ses Sanatçılığı	1	0.6	7.1
Hakemlik	1	0.6	7.1
Yanıtsız	1	0.6	7.1
Ek iş yapmayanlar	166	92.2	
TOPLAM	180	100.0	100.0

(Ç/19)

Yaptıkları Ek İşlere Ayırdıkları Zamana Göre Dağılımları

Süresi	Kişi Sayısı	Yüzdesi
Saat	4	28.6
Gün	2	14.3
Belirli zaman ayırmayanlar	6	42.9
Yanıtsız	2	14.3
TOPLAM	14 (Ç/20)	100.0

C. Katıldıkları Eğitim Programları Kurs ve Seminerler, Üyesi Oldukları Derneklere

Burada özellikle BYYO'nı bitiren KG dışında kalanların meslekle ilgili eğitim programlarına katılma durumlarına açıklık getirmeye çalışacağız. Buradan alacağımız sonuçlar gazetecilik mesleğinde yer alanların meslekle ilgili ne gibi eğitimlerden geçtiğine de açıklık getirecektir. Aynı zamanda meslekle ilgili ya da ilgisiz katıldıkları kurs ve seminerler de bu konuyu bir başka yönden aydınlatacaktır. Bunun içinde KG'in katıldıkları eğitim programları ve süreleri (Ç/21-22), katıldıkları kurslar (Ç/23-24) katıldıkları seminerler (Ç/25-26) ve basınla ilgili seminerlere katılanların (Ç/27) ve 80'li yıllarda seminerlere katılanların (Ç/28) meslekle ilgili eğitim programına katılımlarıyla bitirdikleri yüksek okul bağlantıları yer alacaktır.

Bir başka yönden KG'in üye oldukları meslek dernekleri (Ç/29-30-31) sendikası (Ç/32-33) ve meslek dışı derneklere (Ç/34-35-36) yer verilecektir. Ayrıca KG'in üyesi oldukları derneklerin iş toplantılarına (Ç/37) ve sosyal toplantılarına (Ç/38) katılma sıklıkları belirlenecektir.

KG içinde meslekle ilgili-BYYO dışında-eğitim programlarına katılanlar sadece yüzde 3.9'dur. Sözkonusu eğitim programlarına katılan KG'in ise yüzde

42.9'u yurt dışında gazetecilikle ilgili eğitim programına katılmıştır. Bunlar içinde Avrupa Topluluğu (AT) ekonomi, gibi belli bir dalda meslekle ilgili eğitim programına katılanlar ile gazeteci cemiyetleri ve Basın Yayın Genel Müdürlüğü (BYGM) 'nün hazırladığı eğitim programlarına katılanların oranları aynıdır: yüzde 28.6. Meslekle ilgili eğitim programlarına katılanların çoğunun (yüzde 85.7) eğitimleri bir ay dolaylarında sürmüştür.

Katıldıkları Eğitim Programlarına Göre Dağılımları

Eğitim Programı	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Eğitim Programına Katılanların Yüzdesi
Basın Bursu (Dış ülke)	3	1.7	42.9
Ekonomi Gazeteciliği Eğitimi	1	0.6	14.3
GC Gazetecilik Eğitimi	1	0.6	14.3
AT Gazetecilik Programı	1	0.6	14.3
BYGM Gazetecilik Eğitim	1	0.6	14.3
Eğitim programına katılmayanlar	173	96.1	
TOPLAM	180	100.0	100.0

(Ç/21)

Katıldıkları Eğitim Programlarının Sürelerine Göre Dağılımları

Süresi	Kişi Sayısı	Yüzdesi
Ay	6	85.7
Yıl	1	14.3
TOPLAM	7	100.0

(Ç/22)

KG'in yüzde 32.8'i meslekle ilişkisi olan ya da olmayan kurs ve seminerlere katılmışlardır. Kur- sa katılan KG'in çoğunluğu meslekle ilgili kurslara katılmıştır. Bunlar içinde sadece muhasebe kursuna katılan (yüzde 2.1) meslekle ilgili kursa katılma- mış sayılabilir. Özellikle kursa katılanlar içinde yabancı dil kursuna katılanlar fazladır: yüzde 70.8. KG'in yüzde 96.7'sinin işlerini başarıyla yürütebil- mek açısından yabancı dile gereksinim duyduğu anım- sanacak olursa, dil kursuna gidenlerin oranının yük- sekliği daha iyi anlaşılacaktır. Kursa katılanların yüzde 75'inin kurs süresi bir ay dolayındadır.

Katıldıkları Kurslara Göre Dağılımları

Kurslar	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Kursa Ka- tılanların Yüzdesi
Dil kursları	34	18.9	70.8
AT kursları	2	1.1	4.2
Hakem kursu	1	0.6	2.1
Muhasebe kursu	1	0.6	2.1
Hızlı Okuma kursu	2	1.1	4.2
Fotoğraf kursu	2	1.1	4.2
Birden fazla kursa gi- denler	5	2.8	10.4
Bunların dışında kurs	1	0.6	2.1
Kursa katılmayanlar	132	73.3	
TOPLAM	180	100.0	100.0

Katıldıkları Kursların Sürelerine Göre Dağılımları

<u>Süresi</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Ay	36	75.0
Yıl	10	20.9
Yanıtsız	2	4.1
TOPLAM	48	100.0

(Ç/24)

KG içinde seminerlere katılanların yarıdan fazlası (yüzde 52.7) basınla ilgili seminerlere katılmışlardır. Söz konusu seminerlere katılanlar içinde toplumsal ve fen bilimlerle ilgili yüksek okul bitirenlerin oranı yüksek olmuştur: yüzde 57.2. Bunlar içinde hem BYYO'nı bitiren hem de meslekle ilgili eğitim programına katılanların oranı yüzde 14.3'tür.

KG seminerlere 80'li yıllarda katılmışlardır. Bu yıllarda seminerlere katılanların çoğu (yüzde 75.1) BYYO'nı bitirmiştir. Bunlar içinde sadece yüzde 6.3'ü BYYO'nı bitirmek yanında mesleği ile ilgili eğitim programına da katılmıştır.

Katıldıkları Seminerlere Göre Dağılımları

Seminerler	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Seminerlere Katılanların Yüzdesi
Basınla ilgili	10	5.6	52.7
Eğitimle ilgili	4	2.2	21.0
Sağlıkla ilgili	2	1.1	10.6
Ekonomiyle ilgili	2	1.1	10.6
Turizmle ilgili	1	0.6	5.2
Seminerlere katılmayanlar	161	89.4	
TOPLAM	180	100.0	100.0

(Ç/25)

Katıldıkları Seminerlerin Yıllarına Göre Dağılımları

Yılları	Kişi Sayısı	Yüzdesi
1980'ler	18	94.8
Yanıtsız	1	5.2
TOPLAM	19	100.00

(Ç/26)

Katıldıkları Basınla İlgili Seminerler mes-
lekle ilgili Eğitim Programları ve Bitirdikleri Yük-
sek Okul Bağlantısı

Meslekle İlgili Eğitim Programına	Bitirdikleri Yüksek Okul Türleri			
	BYYO	Fen Bilimleri	Toplumsal Bilimler	Toplam
Katılanlar	(1) 14.3	- -	- -	(1) 14.3
Katılmayanlar	(2) 28.6	(1) 14.3	(3) 42.9	(6) 85.7
Toplam Kişi Yüzdesi	(3) 42.9	(1) 14.3	(3) 42.9	(7) 100.0

(Ç/27)

80'li yıllarda Katıldıkları Seminerler Eğitim Programları ve Bitirdikleri Yüksek Okul Bağlantısı.

Meslekle İlgili Eğitim Programına	Bitirdikleri Yüksek Okul Türleri			
	BYYO	Fen Bilimleri	Toplumsal Bilimler	Toplam
Katılanlar	(1) 6.3	- -	- -	(1) 6.3
Katılmayanlar	(11) 68.8	(1) 6.3	(3) 18.8	(15) 93.8
Toplam Kişi Yüzdesi	(12) 75.0	(1) 6.3	(3) 18.8	(16) 100.0

(Ç/28)

KG'in yarısından fazlası (yüzde 53.9) meslekle ilgili derneklerden birine üyedir (31). Hatta üye olanlar içinde birden fazla meslek derneğine üye olanlar fazladır (yüzde 30.9). Kalanların ise yüzde 52.6'sı belli koşullar altında tüm gazetecilere açık olan gazeteci cemiyetlerine üyedir. Meslekteki uzmanlaşmaya koşut olarak ortaya çıkan Belediye ve Ekonomi Muhabirleri Derneğine üye olanların oranı aynıdır: yüzde 6.2. KG'in yüzde 83.6'sı ise sözkonusu derneklere 80'li yıllarda üye olmuştur.

1960 ve 1970'li yıllarda meslek derneklerine üye olma oranı yüzde 3.1'dir. Ancak KG'in yüzde 16.9'sı üye oldukları derneklerin yönetim kademelerinde görev yapmışlardır. Bunlar içinde de yönetim kurulu üyeliği yapanlar fazladır: yüzde 63.1.

---

(31) İlk meslek derneği İstanbul'da kurulan Gazeteciler Cemiyetidir. Bunu öteki cemiyetler izlemiştir. Bkz. Gazeteciler Cemiyeti ve 40 Yıl 1946-1986, s.30-31, 47, 57, 62-63, Sedat Simavi Hayati ve Eserleri, Haz: Muzaffer Gökman, APA Ofset Basımevi, İstanbul 1970, s.59-66, Şapolyo, a.g.e., s.282-283.

Üyesi Oldukları Meslek Derneklerine Göre
Dağılımları

Meslek Dernekleri	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Üye Olanların Yüzdesi
Belediye Muhabirleri Derneği	6	3.3	6.2
Ekonomi muhabirleri Derneği	6	3.3	6.2
Çağdaş Gazeteciler Derneği	26	14.4	26.8
Parlamento Muhabirleri Derneği	1	0.6	1.0
Gazeteci Cemiyetleri	25	13.9	25.8
Birden fazla derneğe üye olanlar	30	16.7	30.9
Radyo, Televizyon Gazetecileri Derneği	2	1.1	2.1
Bunların dışında dernek üyesi	1	0.6	1.0
Hiçbir derneğe üye olmayanlar	83	46.1	
TOPLAM	180	100.0	100.0

(Ç/29)

Meslek Derneklerine Üye Oldukları Yıllara Göre
Dağılımları

Yıllar	Kişi Sayısı	Yüzdesi
1960'lı yıllar	3	3.1
1970'li yıllar	3	3.1
1980'li yıllar	81	83.6
1980'li ve 1990 yılı	4	4.2
1970'li ve 1980'li yıllar	5	5.2
Yanıtsız	1	1.0
TOPLAM	97	100.0

(Ç/30)

Dernek Yönetiminde Yaptıkları Görevlere Göre
Dağılımları

<u>Yaptıkları Görevler</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>	<u>Görev Yapanların yüzdesi</u>
Yönetim Kurulu Üyesi	12	12.4	63.1
Denetleme Kurulu Üyesi	1	1.0	5.2
Genel Sekreter	3	3.1	15.8
Komite Üyesi	2	2.1	10.6
Birden fazla görevi olan	1	1.0	5.2
Üye	<u>78</u>	<u>80.4</u>	
TOPLAM	97	100.0	100.0

(Ç/31)

Türkiye'de gazetecilerin üye olabilecekleri tek sendika Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS)'dir (32). KG'in de yüzde 50'si TGS'ye üyedir (*). Üye olanların yüzde 77.8'i sendikaya 80'li yıllarda katılmışlardır. TGS yönetiminde görev yapan KG ise üye olanların sadece yüzde onudur. Bunlar içinde de sendikanın çalıştıkları yayın kuruluşlarında temsilciliğini yapanlar fazladır : Yüzde 55.6.

(32) Ülkemizde fikir işçisi sayılan gazetecilerin sosyal güvenlik hakları ile ilgili olarak TGS vardır. Sözkonusu sendikanın kurulması, 1952 yılında gazetecilere sendika kurma hakkını tanıyan yasaya dayanılarak aynı yıl İstanbul'da kurulmuştur. Ancak sendikanın Türkiye Gazeteciler Sendikası olması 1963 yılında gerçekleşmiştir.

(*) Araştırma sırasında özellikle Asil Nadir Grubunun yayınlarında çalışanların sendikaya üye olmalarının yasak olduğu öğrenildi.

TGS'ye Üye Oldukları Yıllara Göre Dağılımları

<u>Yıllar</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
1960'lı Yıllar	4	4.4
1970'li Yıllar	15	16.7
1980'li Yıllar	70	77.8
1990'lı Yıllar	1	1.1
TOPLAM	90	100.0

(Ç/32)

TGS Yönetiminde Yaptıkları Görevlere Göre Dağılımları

<u>Yaptıkları Görevler</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>	<u>Görev Yapanların Yüzdesi</u>
Yönetim Kurulu Üyesi	2	2.2	22.2
Şube Başkanı	1	1.1	11.1
İşyeri Temsilcisi	5	5.6	55.6
Eğitim Sekreteri	1	1.1	11.1
Üye	81	90.0	
TOPLAM	90	100.0	100.0

(Ç/33)

KG'in sadece yüzde 11.7'si meslek dışı derneklere üyedir. Bunlar içinde İnsan Hakları Derneği'ne üye olanlar fazladır: Yüzde 28.6. Bunu BYYO Derneğine üye olan yüzde 19 izlemektedir. Meslek dışı derneklere üye KG'in yüzde 95.2'si sözkonusu derneklere 80'li yıllarda üye olmuşlardır. Çoğunluğunun (Yüzde 76.2) dernek yönetiminde görevi yoktur.

Üyesi Oldukları Meslekdişı Derneklere Göre
Dağılımları

Dernekler	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Üyelerin Yüzdesi
AFSAD	3	1.7	14.3
BYYO Derneği	4	2.2	19.0
İnsan Hakları Derneği	6	3.3	28.6
Dostluk ve Yazar Dernekleri	3	1.7	14.3
Mülkiyetliler Birliği	2	1.1	9.5
Organ Nakli Hastaları Derneği	1	0.6	4.8
Birden fazla derneğe üye olanlar	1	0.6	4.8
AT Derneği	1	0.6	4.8
Üye olmayanlar	159	88.3	
TOPLAM	180	100.0	100.0

(Ç/34)

Meslekdişı Derneklere Üye Oldukları Yıllara Göre
Dağılımları

Yıllar	Kişi Sayısı	Yüzdesi
1980'ler	20	95.2
1990	1	4.8
TOPLAM	21	100.0

(Ç/35)

Meslekdişı Dernek Yönetiminde Yaptıkları Görevlere Göre Dağılımları

<u>Yaptıkları Görevler</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>	<u>Görev Yapanların Yüzdesi</u>
Yönetim Kurulu Üyesi	1	4.8	20.0
Genel Sekreter	2	9.5	40.0
Yayınlama Kurulu Üyesi	1	4.8	20.0
Denetçi	1	4.8	20.0
Üye	16	76.2	
TOPLAM	21	100.0	100.0

(Ç/36)

KG içinde üye oldukları meslek dernekleri, sendikasının iş ve sosyal toplantılarına katılanlar çok azdır. Nitekim bunlar içinde çoğunluğu iş ve sosyal toplantıların hiçbirine katılmayanlar oluşturmaktadır. İş toplantılarının hiçbirine katılmayan yüzde 36.9 iken sözkonusu toplantıların hepsine katılan sadece yüzde 7.7'dir. (*). Yine sosyal toplantıların hiçbirine katılmayan yüzde 36.2 iken, sözkonusu toplantıların hepsine katılan sadece yüzde 7.7'dir.

(*) Bazı yayın organlarında, örneğin Anadolu Ajansı gibi, Sendika toplantılarına iş yerinden temsilci gönderilmesinin de toplantılara katılmama da payı olabilir.

Meslek Derneklerinin İş Toplantılarının Katılma Sıklıklarına Göre Dağılımları

<u>Katılma Sıklıkları</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Hepsine	10	7.7
Çoğuna	32	24.6
Bazısına	40	30.8
Hiç birine	48	36.9
TOPLAM	130	100.0

(Ç/37)

Meslek Derneklerinin Sosyal Toplantıların Katılma Sıklıklarına Göre Dağılımları

<u>Katılma Sıklıkları</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Hepsine	10	7.7
Çoğuna	31	23.8
Bazısına	42	32.3
Hiç birine	47	36.2
TOPLAM	130	100.0

(Ç/38)

II. Mesleği Değerlendirme Biçimleri

KG'in çalıştıkları yayın kuruluşundan beklentileri ile çoğu zaman basın çevrelerinde tartışma konuları

olan meslekle ilgili bazı görüşlere katılıp katılmadıklarını saptamaya çalışacağız (33). Bunlara bağlı olarak mesleği ve meslektaşlarını değerlendirmelerine yer vereceğiz.

A. Beklentileri

Burada KG'in çalıştıkları yayın kuruluşundan beklentileri (Ç/39) yetki alma durumlarının beklentileri ile bağlantısı (Ç/40), başka yayın kuruluşuna geçme koşulları (Ç/41) verilecektir. Ayrıca beklenti düzeyleri olan "tamamen" "az çok", "kaygılı" ve "beklentisi olmayanların" yetki durumları ve başka yayın kuruluşuna geçme koşulları bağlantıları (Ç/42-43-44-45) yer alacaktır.

KG'in yüzde 25.6'sının çalıştıkları yayın kuruluşundan gelecek için beklentisi vardır. Geleceklerini buldukları yayın kuruluşunda çok iyi görmeyenlerin oranı yüzde 66.7'dir. Burada yüzde 7.8'in ise gelecek için buldukları yayın kuruluşunda hiç bir beklentisi yoktur.

(33) Tartışma konularından birisi, gazeteci olmak için gazetecilik okullarını bitirmenin gerekliliğidir. Nedeni ülkemizin de gazetecilik eğitimini üniversite düzeyinde almasıdır. Ancak üniversitenin rolü daha çok orta öğretim diploması sahiplerine yüksek bir öğrenim vermektir. Böyle olunca da çoğu zaman kuramsal öğretim uygulamalı öğretimden ağır basmaktadır. Bu konuda bkz. Tiryakioğlu a.g.e. s.2-3. Diğer bir tartışma konusu gazeteciliğin doğuştan varolan bir yetenek olup sonradan öğrenimle elde edilmeyeceği görüşüdür. Örneğin Şinasi Nahit Berker bu düşüncede olan gazetecilerdendir. Berker, gazeteciliğe başladıktan iki yıl sonra bu yargıya vardığını söyler. Bkz. Şinasi Nahit Berker, Gazeteci Olunmaz Gazeteci Doğulur, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Ankara 1986, s.108.

Yetki durumlarına göre beklenti düzeylerine baktığımızda, KG'in yetki alıp almamaları çalıştıkları yayın kuruluşundan beklentilerini etkilememektedir. Nitekim bunlar içinde beklentisi olanlar çoğunluktadır: Yüzde 66.2. Ancak yetki alanlar içinde çalıştıkları yayın kuruluşundan "tamamen" ve "az-çok" beklentisi olanların oranı yüzde 21.1'dir. Oysa yetki almayanlar içinde çalıştıkları yayın kuruluşundan gelecekte "az-çok" beklentisi olan yanında "kaygılı" olanlar fazladır: Yüzde 48.3. Bununla birlikte KG içinde çalıştıkları yayın kuruluşundan bir başkasına geçmeyi düşünmeyenlerin oranı yüzde 6.1'dir. Başka yayın kuruluşuna geçmeyi düşünenler ise çoğunlukla (yüzde 25.6 oranında) "daha iyi ücret sağlanması" koşulunda birleşmişlerdir. Hatta sözkonusu koşul, "üst görev, prestijli gazete" koşulları ile birlikte de yer almıştır.

Çalıştıkları Yayın Kuruluşundan Gelecek İçin
Beklentilerine Göre Dağılımları

<u>Beklentileri</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Tamamen inananlar	46	25.6
Az-çok inananlar	73	40.6
Kuşkulu olanlar	47	26.1
Olanaksız görenler	14	7.8
TOPLAM	180	100.0

Çalıştıkları Yayın Kuruluşundan Gelecek İçin
Beklentilerinin Yetki Durumlarıyla Bağlantısı

Yetki Durumları	Beklentileri				
	Tamamen	Az-Çok	Kaygılı	Olanaksız	Toplam
Yetki Alanlar	(18) 10.0	(20) 11.1	(13) 7.2	(4) 2.2	(55) 30.6
Yetki Almayanlar	(28) 15.6	(53) 29.4	(34) 18.9	(10) 5.6	(125) 69.4
Toplar Kişi	(46)	(73)	(47)	(14)	(180)
Yüzdesi	25.6	40.6	26.1	7.8	100.0

(Ç/40)

Başka Yayın Kuruluşuna Geçme Koşullarına Göre
Dağılımları

Geçiş Koşulları	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Geçmeyi düşün- enlerin yüz- desi
Daha iyi ücret	46	25.6	27.2
Daha üst görev	22	12.2	13.0
Daha prestijli gazete	18	10.0	10.7
İyi ücret ve üst görev	20	11.1	11.9
İyi ücret ve prestijli gazete	22	12.2	13.0
Daha özgür ve iyi ortam	14	7.8	8.2
İyi ücret, üst görev ve prestijli gazete	27	15.0	16.0
Hiç düşünmeyenler	11	6.1	
TOPLAM	180	100.0	100.0

(Ç/41)

Çalıştığı yayın kuruluşundan gelecekte "tamamen" beklentisi olan ve yetki almış KG içinde başka yayın kuruluşuna geçmeyi düşünmeyenlerin oranı yüzde 13'dür. Oysa yetki almayanlar içinde bu oran yüzde 8.7'ye düşmektedir. Yetki almamış KG içinde çalıştıkları yayın kuruluşundan gelecek için "tamamen" beklentili olsalarda "daha iyi ücret, üst görev ve prestijli gazete" koşullarında başka yayın kuruluşuna geçmeyi düşünenler yüzde 13'dür. Oysa bu koşullarda başka yayın kuruluşuna geçmeyi düşünen yetki almış KG oranı daha düşüktür: yüzde 6.5.

Yetki almış KG çalıştıkları yayın kuruluşundan gelecekte "az-çok" beklentili olmaları durumunda yetki alsalar da-"daha iyi ücret, üst görev ve prestijli gazete" koşullarından herhangi biri sözkonusu olduğunda başka yayın kuruluşuna geçmeyi düşünmektedirler. Yine yayın kuruluşundan "az çok" beklentisi olan yetki almamış KG içinde sadece "iyi ücret" koşulunda başka yayın kuruluşuna geçmeyi düşünenler fazladır: yüzde 27.4.

Çalıştıkları Yayın Kuruluşundan Gelecekte "Tamamen" Beklentili Olanların Yetki Durumlarının Başka Yayın Kuruluşuna Geçme Koşullarıyla Bağlantısı

Yetki Durumları	Geçiş Koşulları								Toplam
	İyi Ücret	Üst Görev	Prestijli Gazete	İyi ücret üst görev	İyi ücret prestijli gazete	Daha Özgür, iyi Ortam	Hiç düşünmeyenler	İyi ücret üst görev Prestijli gazete	
Yetki Alanlar	(2) 4.3	(1) 2.2	(2) 4.3	(1) 2.2	- -	(3) 6.5	(6) 13.0	(3) 6.5	(18) 39.1
Yetki Almayanlar	(4) 8.7	(3) 6.5	(2) 4.3	(5) 10.9	(3) 6.5	(1) 2.2	(4) 8.7	(6) 13.0	(28) 60.9
Toplam kişi	(6) 13.0	(4) 8.7	(4) 8.7	(6) 13.0	(3) 6.5	(4) 8.7	(10) 21.7	(9) 19.6	(46) 19.6

(Ç/42)

Çalıştıkları Yayın Kuruluşundan Gelecekte "Az-Çok" Beklentili Olanların Yetki Durumlarının Başka Yayın Kuruluşuna Geçme Koşullarıyla Bağlantısı

Yetki Durumları	Geçiş Koşulları							Toplam
	İyi Ücret	Üst Görev	Prestijli Gazete	İyi ücret üst Görev	İyi Ücret prestijli Gazete	Daha Özgür ve iyi Ortam	İyi Ücret üst görev prestijli gazete	
Yetki Alanlar	(3) 4.1	(2) 2.7	(2) 2.7	(3) 4.1	(2) 2.7	(2) 2.7	(6) 8.2	(20) 27.4
Yetki Almayanlar	(20) 27.4	(7) 9.6	(7) 9.6	(5) 6.8	(7) 9.6	(3) 4.1	(4) 5.5	(53) 72.6
Toplam kişi	(23) 31.5	(9) 12.3	(9) 12.3	(8) 11.0	(9) 12.3	(5) 6.8	(10) 13.7	(73) 100.0

(Ç/43)

Yetki almış KG çalıştıkları yayın kuruluşundan gelecek için kaygılı" olmaları durumunda yüzde 17'si daha iyi ücret, prestijli gazete koşullarında başka yayın kuruluşuna geçmeyi düşünmektedir. Hatta bunlar içinde sadece "daha iyi ücret" koşulu ile başka yayın kuruluşunu tercih eden yüzde 8.5'dur. Çalıştığı yayın kuruluşundan gelecek için "kaygılı" da olsa başka yayın kuruluşuna geçmeyi düşünmeyenlerde vardır: yüzde 2.1. KG çalıştıkları yayın kuruluşundan beklentisiz olmaları durumunda yetki alsalar da almasalarda sadece iyi ücret koşulunda iş değiştirmeyi düşünme önem kazanmaktadır. Sözkonusu koşulda yetki alanların yüzde 14.3'ü, yetki almayanların yüzde 42.9'u başka yayın kuruluşuna geçmeyi düşünmektedir.

Çalıştıkları Yayın Kuruluşundan Gelecekte "Kaygılı" Olanların Yetki Durumlarının Başka Yayın Kuruluşuna Geçme Koşullarıyla Bağlantısı

Yetki Durumları	Geçiş Koşulları								Toplam
	İyi Ücret	Üst Görev	Prestijli Gazete	İyi Ücret üst Görev	İyi ücret prestijli Gazete	Daha öz-gür ve iyi ortam	Hiç düşünmeyenler	İyi ücret üst görev prestijli gazete	
Yetki Alanlar	(4)	(1)	-	-	(4)	(1)	(1)	(2)	(13)
Yetki Almayanlar	8.5	2.1	-	-	8.5	2.1	2.1	4.3	27.7
Toplam Kişi	(5)	(8)	(5)	(5)	(4)	(3)	-	(4)	(34)
Yüzdesi	10.6	17.0	10.6	10.6	8.5	6.4	-	8.5	72.3
Toplam Kişi	(9)	(9)	(5)	(5)	(8)	(4)	(1)	(6)	(47)
Yüzdesi	19.1	19.1	10.6	10.6	17.0	8.5	2.1	12.8	100.0

Çalıştıkları Yayın Kuruluşundan Beklentisi Olmayanların Yetki Durumlarının Başka Yayın Kuruluşuna Geçme Koşullarıyla Bağlantısı

Yetki Durumları	Geçiş Koşulları					
	İyi Ücret	İyi ücret üst Görev	İyi ücret prestijli gazete	Daha özgür ve iyi Ortam	İyi ücret Üst görev prestijli gazete	Toplam
Yetki alanlar	(2) 14.3	-	(1) 7.1	-	(1) 7.1	(4) 28.6
Almanlar	(6) 42.9	(1) 7.1	(1) 7.1	(1) 7.1	(1) 7.1	(10) 71.4
Toplam Kişi	(8)	(1)	(2)	(1)	(2)	(14)
Yüzdesi	57.1	7.1	14.3	7.1	14.3	100.0

(Ç/45)

B. Tartışmalı Konularda

Meslek ve basınla ilgili tartışma konuları olarak gazeteci olmak için gazetecilik okullarını bitirmenin gerekliliği (Ç/46) ve buna bağlı olarak ortaya çıkan mesleki bilgi ve görgü artırmak için tercih ettikleri yollar (Ç/47), gazeteciliğin doğuştan varolan bir yetenek olması (Ç/48) az gelişmiş ülkelerde okuyucu artışının sağlanması için basınının biraz sansasyonel olması (Ç/49) görüşlerine yer vereceğiz.

KG içinde gazeteci olabilmek için gazetecilik eğitimini gerekli görenlerin oranı yüzde 21.1'dir (*). Bununla birlikte KG'in tamamına yakın bir bölümü (yüzde 96.1) mesleki bilgi ve görgüsünü artırmak istemektedir. Bunlar içinde çoğu (yüzde 51.4) mesleki bilgi ve görgüsünü artırmak için hazırlanabilecek tüm etkinliklere katılmak istemektedirler. Bu etkinlikler: Meslek dernek ve sendikalarının hazırlayacağı kurs ve seminerler, üniversite bünyesinde hazırlanacak kurslar ve yurt dışında bu yöndeki etkinliklerdir. Hatta tek başına yurt dışı etkinliklerini seçenler yüzde 42.8'dir. Oysa tek başına üniversite bünyesinde hazırlanacak kurslara katılmayı tercih eden yoktur.

KG'in yüzde 15.6'sı gazeteciliğin doğuştan varolan bir yetenek olması görüşüne katılmaktadır.

Gazeteci Olmak İçin Gazetecilik Okullarını Bitirmenin Gerekliliği Görüşüne Katılmalarına, Göre Dağılımları

<u>Görüşe</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Katılanlar	38	21.1
Katılmayanlar	125	69.4
Kararsızlar	17	9.4
TOPLAM	180	100.0

(Ç/46)

(*) Nitekim görüştüğümüz KG'in çoğunluğunu BYYO' nı bitirenler oluşturmasına karşılık, bunlar aldıkları eğitimin mesleklerini yürütmelerinde yararı olmadığından söz etmişlerdir.

Mesleki Bilgi ve Görgü Artırmak İçin Tercih Ettikleri Yollara Göre Dağılımları

<u>Bilgi Görgü Artırma Yolları</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>	<u>Bu Yolu tercih edenlerin Yüzdesi</u>
Meslek dernek ve sendikalarının hazırlayacağı kurs ve seminerler	1	0.6	0.6
Üniversite bünyesinde hazırlanacak kurslar	-	-	-
Yurt dışında Mesleki bilgi ve görgü artırıcı etkinliklere katılmak	74	41.1	42.8
Hepsini tercih edenler	89	49.4	51.4
Hiçbirini tercih etmeyenler	7	3.9	
Meslek dernek ve sendikalarının hazırlayacağı kurs ve seminerler ile Yurtdışı etkinliklere katılmak	6	3.3	3.5
Meslek dernek ve sendikalarının hazırlayacağı kurs ve seminerler ile Üniversite bünyesinde hazırlanacak kurslara katılmak	1	0.6	0.6
Üniversite bünyesinde hazırlanacak kurslar ile Yurtdışı etkinliklerine katılmak.	2	1.1	1.2
TOPLAM	180	100.0	100.0

Gazeteciliğin Doğuştan Varolan Bir Yetenek Olması Görüşüne Katılmalarına Göre Dağılımları

<u>Görüşe</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Katılanlar	28	15.6
Katılmayanlar	134	74.4
Kararsızlar	18	10.0
TOPLAM	180	100.0

(Ç/48)

KG içinde gelişmekte olan ülkelerde okuyucu artışı sağlamak için basının biraz sansasyonel olması görüşüne katılanlar ile sözkonusu görüşe katılmayanların oranı yaklaşıktır (*).

Okuyucu Artışı İçin Basının Biraz Sansasyonel Olması Görüşüne Katılmalarına Göre Dağılımları

<u>Görüşe</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Katılanlar	77	42.8
Katılmayanlar	103	57.2
TOPLAM	180	100.0

(Ç/49)

C. Değerlendirmeleri

Bu başlık altında KG'in gazetecilik mesleğinin toplumsal statüsü (Ç/50-51), kendileri ve erkek mes-

(*) Görüşe katılanlarda sansasyonelliğin kısa bir süre için okuyucu artışı sağlayabileceğini vurgulamışlardır.

lekdaşları konusundaki değerlendirmeleri (Ç/52-53) incelenecektir.

KG içinde mesleklerini öteki mesleklerin birçoğundan yüksek görenler fazladır: yüzde 61.7. Toplumun gazeteciliğe öteki mesleklere göre önem verdiği görüşünde olanlar yüzde 58.3.

Mesleklerinin Toplumsal Statüsünü Değerlendirmelerine Göre Dağılımları

<u>Toplumsal Statüsü</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
En Yüksekleri arasındadır	41	22.8
Birçoğundan yüksektir	111	61.7
Ortaya yaklaşıktır	23	12.8
Ortadan aşağıdadır	2	1.1
En az statüsü olanlar arasındadır	3	1.7
TOPLAM	180	100.0

(Ç/50)

Toplumun Gazeteciliğe Verdiği Değer Görüşüne Göre Dağılımları

<u>Toplumsal Statüsü</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
En yüksekleri arasındadır	31	17.2
Birçoğundan yüksektir	105	58.3
Ortaya yaklaşıktır	30	16.7
Ortadan aşağıdadır	8	4.4
En az statüsü olanlar arasındadır	6	3.3
TOPLAM	180	100.0

(Ç/51)

Kadınlar erkek gazeteciler (EG)'i kendilerine göre daha "iyi eğitim görmemiş, kendini beğenmiş ve vasat" görmektedirler. EG'i iyi eğitim görmemiş (yüzde 16.9), kendini beğenmiş (yüzde 4.4) vasat (yüzde 21.3). görenlere karşılık KG için aynı nitelermeleri yapanların oranları sırasıyla yüzde olarak 7.5, 3.1, 16.3 olmuştur. Bu nitelermelerden "iyi eğitim görmemiş", erkek ve KG için ortak özellik olarak "vasat abartılı, cesur atılğan" gibi nitelermelerle birlikte de yer almıştır. KG kendilerini erkeklere göre "daha iyi yetişmiş" görmektedirler. Söz konusu nitelermeyi kendileri için yapanların oranı yüzde 7.5 iken EG için yüzde 1.9'a düşer. KG ve EG'i "Cusur atılğan ve abartılı" olarak nitelleyenlerin oranı aynı olmuştur: Her ikisi içinde "cesur atılğan" nitelermesini yapan yüzde 0.6, "abartılı" nitelermesini yapan yüzde 5.6'dır. KG ile EG değerlendirmeleri karşılaştırılmasında EG'den farklı olarak yüzde 0.6'sı KG'i "başarısız" bulmaktadır.

KG'İ Mesleki Yönden Değerlendirmelerine Göre Dağılımları

Değerlendirme Özellikleri	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Değerlendirme Yapanların Yüzdesi
İyi eğitim görmemiş	12	6.7	7.5
Kendini beğenmiş	5	2.8	3.1
Vasat	26	14.4	16.3
Başarısız	1	0.6	0.6
İyi Yetişmiş	12	6.7	7.5
Cesur atılğan	1	0.6	0.6
Abartılı	9	5.0	5.6
Başarılı	35	19.4	21.9
Kendini beğenmiş, iyi yetişmiş ve cesur atılğan	2	1.1	1.3
İyi yetişmiş ve başarılı	8	4.4	5.0
İyi eğitim görmemiş ve kendini beğenmiş	1	0.6	0.6
İyi eğitim görmemiş ve vasat	11	6.1	6.9
Kendini beğenmiş ve vasat	2	1.1	1.3
İyi eğitim görmemiş, kendini beğenmiş ve cesur atılğan	1	0.6	0.6
İyi yetişmiş ve cesur atılğan	4	2.2	2.5
Kendini beğenmiş, başarısız ve abartılı	1	0.6	0.6
İyi eğitim görmemiş ve abartılı	1	0.6	0.6
Kendini beğenmiş ve başarılı	2	1.1	1.3
Cesur atılğan ve başarılı	3	1.7	1.9
İyi eğitim görmemiş, kendini beğenmiş ve vasat	3	1.7	1.9
İyi yetişmiş, cesur atılğan ve başarılı	9	5.0	5.6
İyi eğitim görmemiş, iyi yetişmiş ve başarılı	4	2.2	2.5
İyi eğitim görmemiş, vasat, cesur atılğan ve abartılı	1	0.6	0.6
Vasat ve abartılı	2	1.1	1.3
İyi eğitim görmemiş, vasat ve abartılı	2	1.1	1.3
İyi eğitim görmemiş ve cesur atılğan	1	0.6	0.6
Kendini beğenmiş, iyi yetişmiş, cesur atılğan abartılı ve başarılı	1	0.6	0.6
Görüş bildirmeyenler	20	11.1	
TOPLAM	180	100.0	100.0

EG'i Mesleki Yönden Değerlendirmelerine Göre Dağılımları

Değerlendirme Özellikleri	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Değerlendirme Yapanların Yüzdesi
İyi eğitim görmemiş	27	15.0	16.9
Kendini beğenmiş	7	3.9	4.4
Vasat	34	18.9	21.3
İyi yetişmiş	3	1.7	1.9
Cesur Atılğan	1	0.6	0.6
Abartılı	9	5.0	5.6
Başarılı	7	3.9	4.4
Kendini beğenmiş, iyi yetişmiş ve cesur atılğan	4	2.2	2.5
İyi eğitim görmemiş ve kendini beğenmiş	4	2.2	2.5
İyi eğitim görmemiş ve vasat	6	3.3	3.7
Kendini beğenmiş ve vasat	6	3.3	3.7
İyi eğitim görmemiş, kendini beğenmiş ve cesur atılğan	2	1.1	1.3
İyi yetişmiş ve cesur atılğan	1	0.6	0.6
Kendini beğenmiş, başarısız ve abartılı	1	0.6	0.6
İyi eğitim görmemiş ve abartılı	6	3.3	3.7
Kendini beğenmiş ve başarılı	2	1.1	1.3
Cesur atılğan ve başarılı	2	1.1	1.3
İyi eğitim görmemiş, kendini beğenmiş, ve abartılı	4	2.2	2.5
İyi eğitim görmemiş, kendini beğenmiş ve vasat	7	3.9	4.4
Kendini beğenmiş, vasat, cesur atılğan ve abartılı	4	2.2	2.5
İyi yetişmiş, cesur atılğan ve başarılı	5	2.8	3.1
İyi eğitim görmemiş, iyi yetişmiş ve başarılı	2	1.1	1.3
Vasat ve abartılı	5	2.8	3.1
Kendini beğenmiş ve abartılı	3	1.7	1.9
İyi eğitim görmemiş, vasat ve abartılı	5	2.8	3.1
İyi eğitim görmemiş ve cesur atılğan	1	0.6	0.6
Kendini beğenmiş, iyi yetişmiş, cesur atılğan, abartılı ve başarılı	2	1.1	1.3
Görüş bildirmeyenler	20	11.1	
TOPLAM	180	100.0	100.0

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK BASININDA KADIN GAZETECİLERİN KADIN OLMALARINDAN DOLAYI KARŞILAŞTIKLARI ENGELLER VE KADINLARIN HAKLARI- NA KARŞI DUYARLILIKLARI

I. Engeller

Burada öncelikle KG'in meslek örgütlerindeki etkinliklerini ortaya koymaya çalışacağız. Bunun için kadınların dernekler ve sendikada etkin olmama (Ç/1) ile Türk basınında yönetim kademelerinde yeterince yer almama (Ç/2) görüşlerine yer vereceğiz. Ayrıca tercih ettikleri yönetici cinsiyeti (Ç/3) ve basında kadınlar için zor gördükleri işler (Ç/4) ile Türk basınında yönetim kademelerinde yeterince yer almama görüşleriyle bağlantılarını (Ç/5-6) saptayacağız. Bir başka açıdan Türk toplumunun KG'ye bakış biçimi (Ç/7) istedikleri dallarda görev almama nedenleri (Ç/8) ile istedikleri dallarda görev alma durumlarının, bitirdikleri yüksek okullarla ve gazeteciliğe başladıkları yıllarla bağlantılarını (Ç/9-10) belirleyeceğiz. Öte yandan tedirginlik kaynakları (Ç/11), yolculuk (Ç/12) ve yolculuk engellemeleri karşısında gitmeyen ya da kararsız kalanların yaş ve medeni durum bağlantıları (Ç/13-14), ev işi, yapmaları ve bu durumun sahip oldukları yardımcı ev aletleriyle bağlantısı (Ç/15-16) eşlerinin kendilerine mesleklerini sürdürmelerinde yardımcı olmaları (Ç/17)

ile çocuklarının mesleklerine etkisi (Ç/18) çalış-
tıkları yayın kuruluşunda yapılan ayrımlar (Ç/19)
görev almak istedikleri yönetim kademeleri (Ç/20)
ve 80'li yıllarda mesleğe başlayanların kademe is-
tekleri yaşlarıyla bağlantılı (Ç/21) yer alacaktır.

KG'in yarıdan fazlası, yüzde 64.4'ü meslek
dernek ve sendikalarında etkin olmadıkları görüşün-
dedir. Bunlar içinde yönetimde erkeklerin tercih e-
dildiğini bildiren yüzde 16.4 dışında kalanların tü-
mü sözkonusu derneklerde etkin olmama nedenlerini
kendilerinde aramaktadır. Özellikle kadınların mes-
leğe geç başlamaları ve sayılarının az olması görü-
şünü ileri sürenler fazladır: yüzde 21.6. Bu konuda
yüzde 17.2'si görüş bildirmemiştir.

KG içinde kadınların Türk basınında yönetim
kademelerinde yeterince yer almadıkları görüşünde o-
lanlar çoğunluktadır: yüzde 88.3. Bunların çoğunluğu
(yüzde 61) sözkonusu yerlerde yeterince yer almama-
yı yönetimde erkeklerin tercih edilmesine bağlamıştır.
Aynı düşünce bu konuda birden fazla görüş bildirenler
de de yer alır. Bunlar arasında kadınların ilgisizli-
ğini öne süren yüzde 13.2 dışında kalanlar farklı söy-
leniş biçimlerinde de olsa kadının toplumdaki yerinin
yansımalarını neden olarak göstermiştir.

KG için yöneticilerinin erkek veya kadın olması
farketmemekle birlikte (yüzde 70.6) ayırım yapanlar

erkek yöneticiyi tercih etmektedir. Bunların oranı çok yüksek olmamakla birlikte, tercih edenlerin kadın da olsalar bir takım ön yargıların etkisinde kaldıkları düşünülebilir. Nitekim tercih ettikleri yönetici cinsiyetlerine Türk basınında kadınların yönetim kademelerinde yeterince yer almadıkları görüşleriyle bağlantılı baktığımızda da bu düşüncemiz doğrulanır niteliktedir. Söz konusu görüşe katılanlar içinde yüzde 18.1'i yönetici olarak erkek yöneticiyi tercih etmektedir.

KG'in yüzde 53.9'u basında kadınlar için zor iş olmadığı görüşündedir. Kadın için zor iş olduğunu düşünenlerin ise çoğu (yüzde 72.2) muhabirlik ve muhabirlik alanlarını zor görmüşlerdir. Bunlar içinde polis-adliye muhabirliğini zor görenler yüzde 33.8'dir. Bunu izleyen ve yöneticilik yapmayı zor görenler yüzde 22.9'dur. Kadınların basında zor gördükleri işlere Türk basınında yönetim kademelerinde yeterince yer almama görüşleriyle bağlantılı baktığımızda, sözkonusu görüşe katılanların yüzde 9.4'ü yöneticilik yapmayı zor bulmaktadır (*).

(*) Kadınlar için yöneticiliği zor bulanlar, nedenini erkeklerle çalışmanın zorluğuna ve kadınların işleri dışında sorumluluklarının ağır olmasına bağlanmışlardır.

Meslek Dernekleri ve Sendikasında Etkin Olmama
Görüşlerine Göre Dağılımları

<u>Nedenleri</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>	<u>Bu görüşde Olanların Yüzdesi</u>
Kadınlar ilgisiz	15	8.3	12.9
Kadınlar geç başla- maları ve sayıları- nın az olması	25	13.9	21.6
Yönetimde erkeklerin olması ve erkekleri tercih etmeleri	19	10.6	16.4
Kadınlar zaman ayı- ramıyor	9	5.0	7.8
Basında da kadınlar etkin olmadığından	6	3.3	5.2
Türk toplumundaki kadın yerinin yan- sıması	11	6.1	9.5
Görüş bildirmeyen- ler	31	17.2	26.7
Kadınların etkin ol- duğunu düşünenler	64	35.6	
TOPLAM	180	100.0	100.0

(Ç/1)

Basında Yönetim Kademelerinde Yeterince Yer
Almama Nedenlerine Göre Dağılımları

Nedenleri	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Bu Görüşde olan- ların yüz- desi
Gazeteciliğe geç başla- maları	2	1.1	1.3
Yöneticiliğe istekli olmamaları	21	11.7	13.2
Yönetimde erkeklerin tercih edilmesi	97	53.9	61.0
Hepsi	2	1.1	1.3
Yöneticiliğe istekli olmamaları ve yöne- timde erkeklerin ter- cih edilmesi	10	5.6	6.3
Yerleşik düzeni kırma- maları	8	4.4	5.0
Yönetimde erkeklerin tercih edilmesi ve ka- dın sorumluluklarının ağır olması	9	5.0	5.7
Gazeteciliğe geç başla- maları ve yönetimde er- keklerin tercih edilmesi	10	5.6	6.3
Yeterince yer alıyorlar	21	11.7	
TOPLAM	180	100.0	100.0

(Ç/2)

Tercih Ettikleri Yönetici Cinsiyetlerine Göre
Dağılımları

<u>Yönetici Cinsiyeti</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Kadın	11	6.1
Erkek	39	21.7
Farketmez	127	70.6
Yanıtsız	3	1.7
TOPLAM	180	100.0

(Ç/3)

Basında Kadınlar İçin Zor Gördükleri İşlere
Göre Dağılımları

Zor Görülen İşler	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Zor İş Be- lirtenlerin Yüzdesi
Zor iş yok	97	53.9	-
Yöneticilik	19	10.6	22.9
Sayfa sekreterliği	4	2.2	4.9
Polis-Adliye muhabir- liği	28	15.6	33.8
Muhabirlik	15	8.3	18.0
Foto muhabirliği	6	3.3	7.2
Savaş ve dış politika muhabirliği	3	1.7	3.6
Spor muhabirliği ve ge- ce nöbetlerini gerekti- ren işler	8	4.4	9.6
TOPLAM	180	100.0	100.0

(Ç/4)

Basında Yönetim Kademelerinde Yeterince Yer
Almama Görüşleriyle Tercih Ettikleri Yönetici
Cinsiyeti Bağlantısı

Yönetim Kademelerinde Yer Almama Gö- rüşleri	Tercih Ettikleri Yönetici Cinsiyetleri			
	Kadın	Erkek	Farketmez	Toplam
Kadınlar yeterince yer alıyor	(1) 0.6	(7) 4.0	(12) 6.8	(20) 11.3
Kadınlar yeterince yer almıyor	(10) 5.6	(32) 18.1	(115) 65.0	(157) 88.7
Toplam Kişi Yüzdesi	(11) 6.2	(39) 22.0	(127) 71.8	(177) 100.0

(Ç/5)

Basında Yönetim Kademelerinde Yeterince Yer Almama Görüşleriyle Zor Gördükleri İşler
Bağlantısı

Basında Kadınlar İçin Zor Gördükleri İşler									
Yönetim Kademelerinde Yer Almama Görüşleri	Zor iş yok	Yöneticilik	Sayfa Sekreteri	Polis Adliye Muhabirliği	Muhabirlik	Foto Muhabirliği	Savaş ve Dış politika Muhabirliği	Spor muhabirliği ve gece nöbetlerini örek-tiren işler	Toplam
Kadınlar yeterince yer alıyorlar	(9) 5.0	(2) 1.1	-	(4) 2.2	(3) 1.7	-	(2) 1.1	(1) 0.6	(21) 11.7
Kadınlar yeterince yer almıyorlar	(88) 48.9	(17) 9.4	(4) 2.2	(24) 13.3	(12) 6.7	(6) 3.3	(1) 0.6	(7) 3.9	(159) 88.3
Toplam Kişi	(97)	(19)	(4)	(28)	(15)	(6)	(3)	(8)	(180)
Yüzdesi	53.9	10.6	2.2	15.6	8.3	3.3	1.7	4.4	100.0

(Ç/6)

KG'in yüzde 49.4'ü Türk toplumunun kendilerini önce kadın olarak gördüğü düşüncesindedir. Bu kadın görme eğilimini de evrensel kadın sorununun uzantısı olan Türkiye'ye özgü koşullarına göre değerlendirmek gerekir (34). KG'yi önce kadın olarak görme eğilimine bağlı olarak ortaya çıkan hoş görmedikleri görüşünde olanlar ise yüzde 4.4'dür. Sözkonusu iki bakış açısı, hoş görmeme ve özellikle önce kadın olarak görme birden fazla bakış açısı gösterenlerde de (*) yer almıştır.

---

(34) Bazı yazarların kitaplarında da gazetelerde kadın çalıştırılması hoş görülmez. Bunlar gazete sahiplerinin kadınların salt "kadın" olma özelliklerinden kolay haber almak için yararlandıkları görüşündedirler. "... Genç kızları gazetesinde çalıştıran patron... Yoksa yürüttüğü gazetecilik işinde onu bir "tuzak" mı edinmek istiyor? Kadını haber toplamaya gönderir, çünkü çok iyi biliyor ki öteden kıvrak bir hareket beriden yürek hoplatıcı bir gülüş ağızların kilitlerini açacak..." Bkz. Topaloğlu a.g.e., s.254-255.

(*) Birden fazla bakış açısını işaret edenler, toplumsal kesimlere göre bakış açısının değiştiğini belirtmişlerdir.

Türk Toplumunun KİG'ye Bakış Biçimini Değerlendirmelerine Göre Dağılımları

<u>Bakış Biçimleri</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Toplumun bakış açısı yok	3	1.7
Kadın gazeteciyi önce kadın olarak görüyorlar	89	49.4
Gazeteciye bakış açıları arasında kadın erkek ayrımı yoktur	67	37.2
Kadın gazeteciyi hoş görmezler	8	4.4
Kadın gazeteciyi önce kadın olarak görüyorlar ya da kadın erkek ayrımı yapmıyorlar	5	2.8
Kadın erkek ayrımı yapmıyorlar ya da hoş görmüyorlar	4	2.2
Kadın gazeteciyi önce kadın olarak görüyorlar ya da ayrım yapmıyorlar ya da hoş görmüyorlar	1	0.6
Kadın gazeteciyi önce kadın olarak görüyorlar ya da hoş görmüyorlar	2	1.1
Yanıtsız	1	0.6
TOPLAM	180	100.0

KG'in yüzde 37.2'si meslekte istedikleri dallarda görev almıştır. Ancak kadın olmalarından dolayı istedikleri dallarda görev alamayanların oranı yüzde 21.7'dir. Kadın olmalarının bu konuda engelleyici etkisini belirtenler içinde engelin kendilerine açıklanmadığı görüşünde olanlar yüzde 46.2'dir. KG'e istedikleri dallarda görev alamadıklarında kadın olmalarına bağlı olarak yapılan açıklamaların tümünde geleneksel kadın anlayışı egemendir. Örneğin evli ve çocuklu olduğu için sözkonusu görevi yapamayacağını açıklanması gibi.

Meslekte İstedikleri Dallarda Görev Almama Nedenlerine Göre Dağılımları

İleri Sürülen Engeller	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Engelle Karşılaşanların Yüzdesi
Gece çıkmak ve erkeklerle beraber olmak ideal değil	3	1.7	7.7
Seyahatler ideal değil	3	1.7	7.7
Evli ve çocuklu olması	4	2.2	10.3
Tehlikeli işler için ideal değil	11	6.1	28.2
Açıklanmadı hissettim	18	10.0	46.2
Kadın olmalarının istedikleri dallarda görev alamalarına etkisi olmayanlar	71	39.4	
İstedikleri dallarda görev alanlar	67	37.2	
Yanıtsız	3	1.7	
TOPLAM	180	100.0	100.0

(Ç/8)

KG'in istedikleri dallarda görev alıp almamalarında bitirdikleri yüksek okulların fazla etkisi olmamıştır. Bununla beraber BYYO'nı bitirenler içinde yaklaşık olarak üçte biri istedikleri dallarda görev alırken Fen bilimleri okuyanların üçte ikisi toplumsal bilim eğitimi görenlerin yarısı istedikleri dallarda görev yapmıştır. Ancak gazeteciliğe başlama yıllarıyla bağlantılı olarak istedikleri dallarda görev alma durumlarına baktığımızda ise 1970'li yıllardan sonra istedikleri dallarda görev alma oranlarının arttığı görülür. 1950-1960 arası yüzde 1.7'si istedikleri dallarda görev alırken 70'lerden sonra bu oran yüzde 35.7'ye ulaşır. Bu da toplumdaki kadın yerinin gelişiminin göstergesi sayılabilir.

Istedikleri Dallarda Görev Alma Durumlarının Bitirdikleri Yüksek Okullarda Bağlantısı

Bitirdikleri Yüksek Okul	Istedikleri Dallarda		
	Görev Alanlar	Görev Almayanlar	Toplam
BYYO	(32) 22.9	(63) 45.0	(95) 67.9
Fen Bilimleri	(2) 1.4	(1) 0.7	(3) 2.1
Toplumsal Bilimler	(21) 15.0	(21) 15.0	(42) 30.0
Toplam Kişi	(55)	(85)	(140)
Yüzdesi	39.3	60.7	100.0

(Ç/9)

İstedikleri Dallarda Görev Alma Durumlarının
Gazeteciliğe Başladıkları Yıllarla Bağlantısı

Gazeteciliğe Başlama Yıl- ları	İstedikleri Dallarda		
	Görev Alanlar	Görev Almayanlar	Toplam
1950'ler	(1) 0.6	(2) 1.1	(3) 1.7
1960'lar	(2) 1.1	(4) 2.2	(6) 3.4
1970'ler	(14) 7.8	(87) 48.6	(137) 76.5
1980'ler	(50) 27.9	(19) 10.6	(33) 18.4
Toplam Kişi Yüzdesi	(67) 37.4	(112) 62.6	(179) 100.0

(Ç/10)

Gazetecilik mesleği değişik ortamlar da bulunma, belli çalışma saatlerine bağlı olmama ve değişik kişilerle birlikte olma gibi özgür bir yaşamı gerektirir. Mesleğin bu koşullarının toplumdaki kadın yerinin çatışmasıyla ortaya çıkan ve kadınları tedirgin

Tedirginlik Kaynaklarını Belirtmelerine Göre
Dağılımları

<u>Tedirginlik Kaynakları</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>	<u>Tedirgin Olanların Yüzdesi</u>
Toplumsal çevre	26	14.4	44.0
Çalışma Ortamı	5	2.8	8.5
Aile	11	6.1	18.7
Toplumsal çevre ve aile	1	0.6	1.7
Haber kaynakları	10	5.6	17.0
Toplumsal çevre ve haber kaynakları	2	1.1	3.4
Toplumsal çevre, haber kaynakları ve çalışma ortamı	2	1.1	3.4
Yanıtsız	2	1.1	3.4
Tedirgin edecek durumlara karşılaşmayanlar	121	67.2	
TOPLAM	180	100.0	100.0
	(Ç/11)		

Mesleğe özgü koşullara bağlı olarak yolculuğa çıkmak da gerekmektedir. Bu konuda aile engellemeleri ile karşılaşmaları durumunda KG'in yüzde 56.1'i gitme konusunda direnmektedir. Aileyi ikna etmeyi düşünenler yüzde 39.4'dür. Gitmemeye razı olan ve kararsız kalanların oranları yüzde 2.2'dir.

Yolculuğa Çıkmalarına Ailelerinin Karşı Çıkması
Durumunda Verecekleri Kararlara Göre Dağılımları

<u>Kararları</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Giderdim	101	56.1
Gitmezdim	4	2.2
Onları iknaya çalışırdım	71	39.4
Kararsızım	4	2.2
TOPLAM	180	100.0

(Ç/12)

Bu durumda gitmemeyi tercih edenleri yaş ve medeni durumlarıyla bağlantılı incelediğimizde; 20-40 yaş arasında bulunan bekarlar ile 30-40 yaş arasında bulunan dulların gitmemeyi tercih ettiklerini görürüz. Ailenin görev nedeniyle yolculuğa çıkmasına karşı olması durumunda, gidip gitmemekte kararsız kalanların tümü 20-30 yaş grubunda bulunmaktadır. Bunların yüzde 50'sini bekarlar, yüzde 50'sini evliler oluşturur.

Ailenin Yolculuğa Çıkmaya Karşı Olması Durumunda
"Gitmemeyi" Tercih Edenlerin Yaş ve Medeni Durumları Bağlantısı

Yaşları	Medeni Durumları		
	Bekar	boşanmış	Toplam
20-30 arası	(2) 50.0	- -	(2) 50.0
30-40 arası	(1) 25.0	(1) 25.0	(2) 50.0
Toplam Kişi	(3)	(1)	(4)
Yüzdesi	75.0	25.0	100.0

(Ç/13)

eden bazı durumlar olabilmektedir (35). KG'in yüzde 32.8'i mesleklerinin sözkonusu koşullarına bağlı olarak tedirgin eden durumlarla karşılaşmıştır. Bunlar içinde de toplumsal çevreden tedirgin olanların oranı, yüzde 44.dür. Yine toplumsal çevreye bağımlı olarak ailenin mesleklerini yürütmelerinde tedirginlik kaynağı olduğunu belirtenler vardır: Yüzde 18.7(*). Bunu tedirginlik kaynağı olarak haber kaynaklarını belirten yüzde 17 izlemektedir. Oysa çalışma ortamını tedirginlik kaynağı görenlerin oranı daha düşüktür: Yüzde 8.5 (36).

- (35) Gazetecilere saldırı zaman zaman duyulan olaylardır. KG'e kadın olmalarından dolayı yapılan saldırılar da yok değildir. Örneğin İstanbul'da saat 22.00'de haberdan dönen KG'ye yapılan saldırıda olduğu gibi, bkz.. Milliyet, Melih Aşık, Açık Pencere Köşesi "Ceylan" başlıklı yazı, 2 Kasım 1989, s.9.
- (x) Bu konuda ailesini tedirginlik kaynağı olarak belirtenler bu biçim yaşamdan özellikle "eve geç gelmeler" nedeniyle ailenin huzursuz olduğunu ve kendilerine yansıtıklarını vurgulamışlardır.
- (36) Çalışma ortamının tedirginlik kaynağı olması genel konuşma ya da tutumlarla ortaya çıkmaktadır. Görüştüğümüz KG'de bu durumu vurgulamışlardır. Kimi yazarların kitaplarına yansıyan biçimiyle Örneğin Emin Çölaşan'ın Önce İnsanım Sonra Gazeteci kitabında yer alan konuşmalar, "Patronum, sıçtın ağzıma" "Çay getir lan" ve gece çalışmalarında "röntgen-cilik" gibi: Tekin Yayınevi, İstanbul 1987, s.117, 148,150. Yine bazı erkek gazetecilerde de KG'i önce kadın görme eğilimi ağır basar Berker, KG'den Suat Dervis'i anlatırken Derviş ve öteki KG için şöyle düşünüyor"... iki kadın biraraya gelince ne konuşurlar, kısa etek, uzun etek, Bigudi şu'bu değil mi?..." bkz. Berker, a.g.e., s.67.

Ailenin Yolculuğa Çıkmaya Karşı Olması Durumunda "Karasız" Kalanların Yaş ve Medeni Durumları Bağlantısı

Yaşları	Medeni Durumları		
	Evli	Bekar	Toplam
20-30 arası	(2) 50.0	(2) 50.0	(2) 50.0
Toplam Kişi	(2)	(2)	(4)
Yüzdesi	50.0	50.0	100.0

(Ç/14)

KG'in yüzde 43.9'u ev işlerini kendisi yapmakta yüzde 12.8'i de arada sırada yapmaktadır. Ancak KG'in ev işi yapmalarına sahip oldukları yardımcı ev aletleriyle bağlantılı baktığımızda sözkonusu aletlere sahip olmayanların (yüzde 6.8) yüzde 5.7'si ev işlerini kendisi yapmaktadır. Oysa bu aletlere sahip olanların (yüzde 93.2) yüzde 41.5'u ev işi yapmamaktadır, yüzde 12.3'ü ise arada sırada yapmaktadır. Yani sahip olunan yardımcı ev aletlerinin ev işi yapmada etkisi yoktur. Hatta maddi koşullarının göstergesi sayıldığı için yaşam biçimlerini de yansıtmaktadır.

Ev İşİ Yapmalarına Göre Dağılımları

Ev İşİ	Kişi Sayısı	Yüzdesi
Yapanlar	79	43.9
Yapmayanlar	78	43.3
Bazen	23	12.8
TOPLAM	180	100.0

(Ç/15)

Ev İŖi Yapmalarının Sahip Oldukları Yardımcı
Ev Aletleriyle Bağlantısı

Yardımcı Ev Aletleri	Ev İŖi			
	Yapan- lar	Yapma- yanlar	Bazen	Toplam
Televizyon, video, radyo, teyp, amaŖır makinesi, elektrikli süpürge	(17) 9.7	(22) 12.5	(9) 5.1	(48) 27.3
Televizyon, radyo, teyp, amaŖır makinesi, elektrikli süpürge	(30) 17.0	(32) 18.2	(7) 4.0	(69) 39.2
Televizyon, radyo, teyp	(6) 3.4	(1) 0.6	- -	(7) 4.0
Televizyon	(1) 0.6	(1) 0.6	- -	(2) 1.1
Televizyon ve radyo	(3) 1.7	- -	- -	(3) 1.7
Televizyon, radyo, teyp, amaŖır makinesi	- -	(1) 0.6	- -	(1) 0.6
Televizyon, radyo, video, teyp, bu- laŖık makinesi, amaŖır makinesi ve elektrikli süpürge	(19) 10.8	(18) 10.2	(6) 3.4	(43) 24.4
Televizyon, teyp, amaŖır makinesi elektrikli süpürge	(3) 1.7	- -	- -	(3) 1.7
Toplam KiŖi :	(79)	(75)	(22)	(176)
Yüzdesi	44.9	42.6	12.5	100.0

Evli olmanın getirdiği yükümlülüklerin mesleklerini yürütmelerinde etkileri olacaktır. Ancak evli ve dulların yüzde 77.9'u eşlerinin kendilerine mesleklerini sürdürmede yardımcı olduğu görüşündedir. Bu görüşte olanlar içinde eşlerinin kendilerine iş ve ev ortamında yardımcı olduğunu belirtenler yüzde 54.7'dir. Eşlerinin sadece ev işlerinde yardım ettiğini belirtenlerin oranı yüzde 2.3'dür.

KG'in çocuk sahibi olanlarının yüzde 53'ü çocuklarının mesleklerini yürütmede engel olduğu görüşündedir. Çocuklarının bu konuda getirdiği engel ise bakım sorunu ve bağlı olarak ortaya çıkan zaman kısıtlamasıdır. Hatta çocuğun mesleği sürdürmede engel olmasını zaman kısıtlaması yönünde görenler fazladır: yüzde 31.4.

Eşlerinin Kendilerine Mesleklerini Sürdürmelerinde Yardımcı Olmalarına Göre DAğılımları

<u>Yardımcı Olması</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Ev İşlerine yardım eder	2	2.3
Çalışma yaşamında destekler	14	16.2
Her ikisinde de	47	54.7
Anlayışlı davranır	4	4.7
Yardım etmez	12	14.0
Yanıtsız	7	8.1
TOPLAM	86	100.0

Çocuklarının Mesleklerine Etkilerine Göre
Dağılımları

<u>Etkilediği Yönler</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Bakım Sorunu	11	21.6
Zaman Kısıtlaması	16	31.4
Etkilemeyenler	23	45.0
Yanıtsız	1	2.0
TOPLAM	51	100.0

(Ç/18)

KG içinde çalıştıkları yayın kuruluşunda ayırım yapıldığını düşünenler yüzde 25.6'dır. Bunlar içinde yarısı (yüzde 50) verilen görevlerde ayırım yapıldığı görüşündedir. Buna karşılık çalıştıkları yayın kuruluşunun yönetim kademelerinde görev almak istemeyenler yüzde 61.1'dir. Yönetim kademelerinde görev almak isteyenler içinde ise basında en üst yönetim kademesi olan genel yayın yönetmeni olmak isteyenler fazladır: yüzde 37.1(*). Bunu daha alt kademe olan sayfa sorumluluğunu isteyen yüzde 25.7 izlemektedir.

(*) Bunu içeren soruyu yönetim kademelerinden ya da arkadaşlarından çekinerek çekincele yanıtladıkları gözlemlendi. Hatta bunu açığa vuranlar da vardı.

Çalıştıkları Yayın Kuruluşunda Yapılan Ayrımlara göre Dağılımları

Yapılan Ayrımlar	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Ayrımları Yapılmıyor diyenlerin yüzdesi
Ücret	3	1.7	6.5
Yükselme Olanakları	10	5.6	21.7
Verilen Görevler	23	12.8	50.0
Başka (Genel Yaklaşımlar)	2	1.1	4.3
Ücret ve Yükselme Olanakları	3	1.7	6.5
Yükselme Olanakları ve Verilen görevler	3	1.7	6.5
Ücret, yükselme olanakları ve verilen görevler	2	1.1	4.3
Ayrımları yapılmıyor diyenler	134	74.4	
TOPLAM	180	100.0	100.0

(Ç/19)

Görev Almak İstedikleri Yönetim Kademelerine Göre Dağılımları

Yönetim Kademesi	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Kademe isteyenlerin yüzdesi
Halkla İlişkiler müdürü	1	0.6	1.4
Genel yayın yönetmeni	26	14.4	37.1
Yazı İşleri Müdürü	15	8.3	21.4
İstihbarat şefi	2	1.1	2.9
Büro şefi	3	1.7	4.3
Sayfa sorumlusu	18	10.0	25.7
Köşe yazarı	2	1.1	2.9
Birden fazla görev isteyenler	3	1.7	4.3
Kademe istemeyenler	110	61.1	
TOPLAM	180	100.0	100.0

(Ç/20)

Mesleğe 1980'li yıllarda başlayanların kademe isteklerine yaşlarıyla bağlantılı baktığımızda, kademe isteyenler içinde 20-30 yaşlarında olanlar fazladır: Yüzde 24.4. Oysa öteki yaş gruplarında kademe isteği olanların oranı daha düşüktür: 30-40 yaş grubunda olanların yüzde 8.9'u, 40-50 yaş grubunda olanların yüzde 1.5'u kademe istemektedir.

Gazeteciliğe 80'li Yıllarda Başlayanların Kademe İsteklerinin Yaşlarıyla Bağlantısı

Kademe	Yaşları			
	20-30	30-40	40-50	Toplam
İsteyenler	(37) 24.4	(12) 8.9	(2) 1.5	(51) 37.8
İstemeyenler	(61) 45.2	(21) 15.6	(2) 1.5	(84) 62.2
Toplam Kişi, Yüzdesi	(98) 72.6	(33) 24.4	(4) 3.0	(135) 100.0

(Ç/21)

KG içinde mesleklerinde kadın olmalarının sağladığı yararlardan sözedenenler de (yüzde 34.4) vardır. Bunların tümü değişik söyleniş biçimlerinde de olsa kadın olmalarının meslekte "kolay iletişim" sağladığını belirtmişlerdir (Ç/22).

Kadın Olmalarının Meslekte Sağladığı Yararlara
Göre Dağılımları

<u>Yararlar</u>	<u>Kişi Sayısı</u>	<u>Yüzdesi</u>
Öncelik tanındı	12	6.6
Kibar davranıldı	19	10.6
Kolay iletişim sağladı	15	8.3
Hepsi	12	6.6
Bunların dışında	3	1.7
Yanıtsız	1	0.6
Yarar sağlamayanlar	<u>118</u>	<u>65.6</u>
TOPLAM	180	100.0

(Ç/22)

II. Duyarlılıkları

Kadınların haklarına karşı duyarlılıklarını belirleyebilmek için, toplumdaki kadınları bu yönde bilinçlendirme çobaları (Ç/23-24-25) üye oldukları kadın dernekleri (Ç/26-27) ve siyasal partilerde kadınlara kota ayrılması görüşlerine (Ç/28) yer verilecektir.

KG'in yüzde 96.7'si Türk kadınının haklarının bilincinde olup kullandığı görüşünde değildir. Bunlar içinde de yüzde 63.4'ü bu konuda kadınları dolayısıyla toplumu bilinçlendirmeyi amaçlamıştır (37). Türk kadını

(37) İlk kadın gazetecilerimizin basında yer alması kadın hakları dolayısıyladır. Yazıları da daha çok kadın haklarına dayanmaktadır. Örneğin Fatma Aliye'nin makeleleri ve Nisvan-ı İslam adlı kitabı vardı. Bkz. Taşçıoğlu, a.g.e., s.34-35, Yine Hali de Edip'in de çok eşlilik gibi kadınları ilgilendiren konularda makaleleri vardır. Bkz. Unat, a.g.e., s.10, Cumhuriyet döneminde Babı-Âli'de en cesur kalem olarak tanınan Sabiha Sertel'de Resimli Ay'daki, "Cici Anne" sütununda kadın haklarını sosyal haklarla birlikte işlemiştir. Bkz. Sertel, a.g.e., s.5.

sözkonusu konuda bilinçlendirmeyi amaçlayanlar içinde bu türde yazılar yazma çabasını gösterenler fazladır: yüzde 36. Ancak sözkonusu çabayı gösterenleri, çalıştıkları yayın kuruluşlarının yayın politikası bağlamında değerlendirmek gerekir. Kadınları bilinçlendirme çabası olarak yayımlarda bulunduğunu söyleyenleri de gazetecilik dışında ek işleri yazarlık ve çevirmenlik olan KG oranının sınırlılığı bağlamında ele almak gerekir (Ç.II/19). Burada daha anlamlı olan, çevresindekileri bu konuda konuşmalarla yönlendirmeye çalışan yüzde 13.2'nin çabalarıdır.

Kadın Hakları Konusunda Bilinçlendirme Çabalarına Göre Dağılımları

Bilinçlendirme Çabaları	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Çaba gösterenlerin yüzdesi
Gazetede yazılar yazarak	41	22.8	36.0
Toplantılara katılarak	20	11.1	17.5
Gazetede yazılar yazarak Toplantılara katılarak ve yayınlarda bulunarak	21	11.7	18.4
Yazılar yazarak ve toplantılara katılarak	14	7.8	12.3
Toplantılara katılarak ve yayımlarda bulunarak	3	1.7	2.6
Kişisel çabalar	15	8.3	13.2
Çaba göstermeyenler	60	33.3	
Bilincinde olduğunu düşünenler	5	2.8	
Yanıtsız	1	0.6	
TOPLAM	180	100.0	100.0

(Ç/23)

KG'in yüzde 87.2'si kadınları kadın hakları konusunda bilinçlendirmeyi amaçlayan özel yayınların bulunmasına taraftardır. Bunların içinde ise olanak bulsalar-kadınları bilinçlendirmeyi amaçlayan kadın gazetesi yayınlamak isteyenlerin oranı yüzde 56.7'dir. Aynı amaçlı kadın sayfası yönetmek isteyenlerin oranı ise daha yüksek olmuştur: yüzde 63.5.

Kadın Gazetesi Yayınlamak İstemelerine Göre Dağılımları

Kadın Gazetesi Yayınlamak	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Yayınlamak isteyenlerin yüzdesi
İsteyenler	89	49.4	56.7
İstemeyenler	68	37.8	43.3
Gereksizliğini düşünenler	23	12.8	
TOPLAM	180	100.0	100.0

(Ç/24)

Kadın sayfası Yönetmek İstemelerine Göre Dağılımları

Kadın Sayfası Yönetmek	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Yönetmek isteyenlerin yüzdesi
İsteyenler	99	55.0	63.5
İstemeyenler	57	31.7	36.5
Gereksizliğini düşünenler	24	13.3	
TOPLAM	180	100.0	100.0

(Ç/25)

KG'in yüzde 3.3'ü kadınlarla ilgili herhangi bir derneğe üyedir (38). Bunlar içinde üniversiteli Kadınlar Derneğine üye olanlar fazladır: yüzde 50. Derneğe üye olma yıllarına göre ise 80'li yıllarda kadın derneklerine üye olma oranı yüksektir (yüzde 66.7).

Üye Oldukları Kadın Derneklerine Göre Dağılımları

Kadın Dernekleri	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Üye olanların Yüzdesi
Demokratik Kadınlar Derneği	1	0.6	16.7
Üniversiteli Kadınlar Derneği	3	1.7	50.0
Meslekli Kadınlar Derneği	1	0.6	16.7
Çamlıca Kız Liseliler Derneği	1	0.6	16.7
Üye olmayanlar	174	96.7	
TOPLAM	180	100.0	100.0

(Ç/26)

Kadın Derneklerine Üye Oldukları Yıllara Göre Dağılımları

Yıllar	Kişi Sayısı	Yüzdesi
1970'ler	2	33.3
1980'ler	4	66.7
TOPLAM	6	100.0

(Ç/27)

(38) İlk KG'in kadın hakları dolayısıyla basında yer almalarına koşut olarak örgütsel kadın hareketleri içinde de yer almışlardır. Örneğin Fatma Aliye, Halide Edip, Nezihe Muhittin, Sabiha Sertel gibi. Bu konuda bkz. Muhittin a.g.e., s.84-104, Unat, a.g.e., s.10. Edip, a.g.e., s.6, İffet Halim Öfüz, Atatürk Döneminde Türkiye'de Kadın Devrimi, Gül Matbaası, İstanbul 1986, s.12-30.

Kadınların siyasal yaşamda daha etkin rol oynayabilmeleri için özellikle günümüzde düşünülmüş ve uygulanmış olan siyasi partilerde kota ayrılması konusunda düşünceleri de kadın haklarına duyarlılıklarını belirlemede önem taşır (39). KG'in yüzde 52.8'i sözkonusu düşünceye karşıdır. Bu düşünceye karşı olanlarda, kadınların aktif siyasal yaşamda rol oynayabilmeleri için partilerde kota ayrılması yerine bu konuda kadınların mücadele etmesi düşüncesi (yüzde 45.3) ağır basar. Zaten açıkça söylenmese de öteki taraftar olmayanların görüşlerinin temelinde de mücadele düşüncesi vardır.

Siyasal Yaşama Katılım İçin Kadınlara Kota Ayrılması Görüşlerine Göre Dağılımları

Görüşleri	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Taraftar Olmayanların yüzdesi
Düşünülmesi bile bir aşama	1	0.6	1.1
Ayrımcılığı vurguladığı için karşı olanlar	35	19.4	36.8
Mücadeleyle olmalı	43	23.9	45.3
Sınırlama Getireceği için karşı olanlar	15	8.3	15.8
İsterse zaten girebiliyor	1	0.6	1.1
Taraftar olanlar	81	45.0	
Yanıtsız	4	2.2	
TOPLAM	180 (Ç/28)	100.0	100.0

(39) Kadınlara siyasal yaşamda daha etkin rol oynamaları için partide kota ayrılması düşüncesi günümüz partilerinden Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP) tarafından düşünülmüş ve alt sınırı yüzde 25 olarak belirlenip uygulanmıştır. Bu konu araştırmamız sırasında ise tartışma aşamasındaydı. Bkz. Necla Arat, "Yasal Katılım İçin Kota ve Sonrası" Cumhuriyet Gazetesi, 23 Şubat 1990, s.2.

SONUÇ

Herşey gibi toplum da değişir. Bu değişim içinde kadının konumu yeniden belirlenir. Konumuzu oluşturan KG bunun örneklerinden biridir.

Türk Basınında kadınların çalışmaya başlaması Tanzimat döneminde görülür. Batılılaşma hareketleri ile kadının toplumdaki yeri yeniden tanımlanmıştır. Çünkü batılılaşma hareketlerinin başarıya ulaşması için gelecek kuşakları yetiştirecek kadının da yeni bir anlayışla şekillendirilmesi gerekiyordu. Nitekim batılılaşma düşüncesini Osmanlı toplumuna taşıyanların ilk yandaşları da kendi yakınları olmuştur. Bunlar içinde kadınlar da yer alır. Zaten bu kadınlar sözkonusu düşüncelere de yabancı değillerdir. Dönemin kadınlara yönelik çok basit eğitime karşın, özel eğitim almışlar, doğu ve batı dillerini öğrenmişlerdir. Aralarında önemli yazarlar vardır. O dönemin kadın anlayışı çoğu zaman bu eserlerin onların olmadığını da tartışma konusu yapmıştır. Bu kadınlar da iyi eğitimlerine koşturarak dönemin yeni kadın anlayışına karşıt düşünürleriyle polemiklere girmişlerdir. Nitekim bu kadınları ilk kadın örgütlerinin de başında görüyoruz. Hatta bunlardan Halide Edip ilk haber ajansımız olan Anadolu Ajansı'nın kuruluş çalışmalarında bulunur. Cumhuriyet dönemi KG'inden

olan Sabiha Sertel eşiyle birlikte gazete, dergi yayınlama çalışmalarında bulunmuş, etkili bir yazardır.

Cumhuriyet döneminde kadına erkeğinkine eşdeğer de haklar tanınır. Amaç yeni kurulan devletin gelecek kuşaklarını yetiştirecek kadını biçimlendirmektir. Yani Türkiye'de kadının haklarına kavuşması kendi girişimiyle olmamıştır, ama Cumhuriyet döneminde verilen haklar ürünlerini vermeye başlayacaktır.

Türkiye'de bugün kadın bir çok meslekte yer almaktadır. Ancak öteki mesleklere göre daha özgür çalışmayı gerektiren gazetecilik mesleğinde kadınların çoğunlukla yer alması için 1980'li yılları beklemek gerekecektir. Günümüz KG'i ilk KG'den de farklı özellikler taşır. Bunlar:

1. İlk KG varlıklı ve tanınmış aile kızları olmasına karşılık günümüzde gazetecilik yapan kadınlar çoğunlukla orta sınıfın kızlarıdır.

2. İlk KG özel eğitim almış kimselerdir. Oysa günümüzde gazetecilik yapan kadınlar Cumhuriyet döneminde eğitimde sağlanan fırsat eşitliğinden yararlanmışlardır. Çoğunluğunu ise gazetecilik dalında da eğitim veren Basın Yayın Yüksek Okulu Mezunları oluşturur.

3. İlk KG çoğunlukla şiir, roman öykü gibi yazım dallarında da ürün vermişlerdir. Bugünkü KG için-

de çevirmenlik, yazarlık yapanlar yok denecek kadar azdır.

4. İlk KG kadın hakları konusunda yazılarla gazeteciliğe başlamışlardır. Bugünkü kadınlar daha çok 80'li yıllarda gazeteciliğe başlamışlardır. Bunda ülkenin toplumsal ekonomik gelişmesi yanında aldıkları gazetecilik eğitiminin de rolü vardır. Kadın haklarına olan ilgileri ise kişisel çabalardan öteye geçmemektedir.

5. İlk KG için gazetecilik, seslerini duyurabilecekleri bir araçtır. Günümüzde gazetecilik yapan kadınlar için ise gazetecilik bir meslektir.

Günümüzde KG'in mesleki açıdan aşamaları gereken birçok engelleri vardır. Çoğunluğu geleneksel kadın anlayışını yıkmak istercesine mesleği özgür çalışma olanağı sağlaması nedeniyle seçmiştir. Ancak meslek hala erkeklerin egemenliği altındadır: Yönetimden, kurallara, söylem biçimlerine kadar ... Yine erkekler meslekteki gelişmelere koşturarak ortaya çıkan birçok dalda uzmanlaşmışlardır. Oysa kadınlar için herşey yenidir. Gazeteciliği daha çok okulda öğrenmeye çalışmışlardır. Fakat okulda aldıkları bilgilerin daha çok kuramsal olması erkeklerin basında yürüttüğü uygulamalarla çatışmaktadır. Dolayısıyla KG'de çoğu zaman aldıkları eğitimle çelişkiye düşmektedirler. Basında etkili olan yerlerde bulunmadıklarının bilincindedirler. Hatta

yönetimde erkeklerin tercih edildiği de bilmektedirler. Ancak hiçbiri çalıştığı yayın kuruluşunu bu yönden eleştirmek istememektedir.

Zaten kadın erkek ayrımıyla ilgili hiçbir soruna değinmek istememektedirler. Çünkü bu konuda özellikle erkek meslekdaşları tarafından eleştirilmekten çekinmektedirler. Meslekte hak etmedikleri hiçbir yeri istememektedirler. Gazeteciliği aktif çalışmayı gerektirdiği için seçmişlerdir. Yaşları da gençtir. O halde gelecek yıllarda daha çok masa başı gerektiren üst görevleri isteyeceklerdir. Zaten şu anda yükselme isteklerinin açığa vurulmasının çalıştıkları yayın kuruluşunun yönetim kademeleri ve çalışma arkadaşları tarafından hoş görülmeceği yargısı içindedirler.

Kadınlar gazeteci olarak toplumda daha çok erkeklerin egemen olduğu çalışma alanlarında yer alacaklardır. Ancak çalışmalarını çoğu zaman değişik saatlerde değişik kişilerle ve değişik yerlerde olmalarını gerektirecektir. Böyle bir yaşantı toplumun geleneksel kadın anlayışıyla çatışmaktadır. Bu çatışma da toplumsal çevre kadınların mesleklerini yürütmelerinde tedirginlik kaynağı olarak ortaya çıkmaktadır. Toplumsal çevreye bağımlı olarak ortaya çıkan aile, haber kaynakları ve çalışma ortamı da bazen tedirginlik kaynağı olabilmektedir. KG bunları aşmak zorundadırlar.

KG'in önünde iki ödev vardır: Kamuoyunu aydınlatma ve kadınları kendilerini ilgilendiren konularda

bilinçlendirme. Eğer bu bir örgütle yapılacaksa onlara destek vermeliler,örneğin siyasal yaşamda yer alması kolayla sağlanacaksa bu yolu desteklemelidirler. Çünkü her yol bir başka yolun açılmasını sağlayacaktır.

Kadın konusunun bir çalışmada işlenebilmesi de kadın sorununun varlığının uzantısıdır. Önemli olan toplumların bu soruna öteki sorunlarıyla bağlantılı olarak çözülemeye çalışmasıdır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Arat Necla, Kadın Sorunu, Say Yayınları, İstanbul 1986.
- _____, "Siyasal Katılım İçin Kota ve Sonrası", Cumhuriyet Gazetesi, 23 Şubat 1990.
- Afetinan A., Tarih Boyunca Türk Kadınının Hak ve Görevleri, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1982.
- Alkan Türker, Kadın Erkek Eşitsizliği Sorunu, A.Ü.SBF Yayınları, Ankara 1981.
- Altındal Aytunç, Türkiye'de Kadın, Süreç Yayınları, İstanbul 1985.
- Adivar Halide Edip, Türkün Ateşle İmtihanı, Atlas Kitabevi, İstanbul 1987.
- Akarsu Bedia, Modern Toplumda Kadın, İzlem Yayınları, İstanbul 1963.
- Aydın Abdullah, İslamda Aile Hayatı, Baha Matbaası, İstanbul 1969.
- Abadan-Unat Nermin, Batı Avrupa ve Türkiye'de Basın Yayın Öğretimi, Sevinç Matbaası, Ankara 1972.
- _____, "Toplumsal Değişme ve Türk Kadını", Türk Toplumunda Kadın, Araştırma Eğitim Ekin Yayınları, İstanbul 1982.
- Arpınar Sövil, "İlk Kadın Gazetesi-Kadınlara Mahsus Gazete", Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, Sayı 16, İstanbul, 16. Ocak 1969.
- Arsel İlhan, Şeriat ve Kadın, Orhanlar Matbaası, İstanbul 1987.

- Alemdar Korkmaz, Türkiye'de Çağdaş Haberleşmenin Tarihsel Kökenleri, A.İ.T.İ.A. Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu Yayınları, Ankara, 1981.
- Apa Mazhar, Yokuşta 65 Yıl, Apa Basımevi, İstanbul 1984.
- Avcıoğlu Doğan, Türkiye'nin Düzeni, 2 Cilt, Tekin Yayınevi, İstanbul 1982.
- Beauvoir Simone de, Kadın, 3 Cilt, Çev: Bertan Onaran, Payel Yayınları, İstanbul 1980.
- Bebel August, Kadın ve Sosyalizm, Çev: Sabihe Z. Sertel, Toplum Yayınevi, Ankara 1980.
- Berkes Niyazi, Türkiye'de Çağdaşlaşma, Doğu-Batı Yayınları, İstanbul 1978.
- _____, Batı Sorunu, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1975.
- Berker, Şinasi Nahit, Gazeteci Olunmaz Gazeteci Doğulur, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Ankara 1986.
- Bab-ı Âli'nin Hatıra Defteri , 3 Cilt, Haz: Ayhan Yetkiner, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1988.
- Belli Şemsi, Bâbiâli, Babîâdi. (Türkiye'de Basın Rezaletleri 1908-1988), Kağnı Yayınları, İstanbul.
- Birsel Salâh, İstanbul Paris, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1983.
- Caporal Bernard, Kemalizm ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını, 1919-1970, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1982.

- Coward, Rosalind, Kadınlık Arzuları, "Günümüz"de Kadın Cinselliği, Çev: Alev Türker, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 1989.
- Ceyhun Demirtaş, Babıalının Şu Son Kırk Yılı, Milliyet Yayınları, İstanbul 1984.
- Cem İsmail, Türkiye'de Geri Kalmışlığın Tarihi, Cem Yayınevi, İstanbul 1986.
- Çapanoğlu M-Süleyman, Basın Tarihine Dair Bilgiler ve Hatıralar, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1962.
- Çölaşan Emin, Önce İnsanım Sonra Gazeteci, Tekin Yayınevi İstanbul 1987.
- Demirkent Nezih, Sayfa Sayfa Gazetecilik, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul 1982.
- Denoyer Pierre, Modern Basın, Çev: Adnan Cemgil, Remzi Kitabevi, İstanbul 1963.
- Danışman Ahmet, Basın Yayın Tarihi, A.Ü. Basın Yayın Yüksek Okulu Ders Notları, 1977-1978 Ders Yılı, Ankara
- Ertuğ Hasan Refik, Basın ve Yayın Hareketleri Tarihi, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1959.
- Enginün İnci, "Sanat ve Kadın" Cumhuriyetin 50 yılında Çalışma Alanlarında Türk Kadını, İ.Ü. Yayınları, İstanbul 1974.
- Gilman C. Perkins, Kadın ve Ekonomi, Çev: Melahat Otkun ve Jale Candan, Kaynak Yayınları, İstanbul 1986.

Gökalp Ziya, Türkçülüğün Esasları, Haz: Yalçın Toker, Toker Yayınları, İstanbul 1989.

Genç Gazeteciler Eğitim Semineri, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1986.

Gazeteciler Cemiyeti ve 40 yıl 1946-1986, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1987.

Gazeteciler Cemiyeti 40. Yıl Albumü, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1986.

Gölcüklü Feyyaz, Haberleşme Hukuku, A.Ü. SBF ve Basın Yayın Yüksek Okulu Yayınları, Ankara 1970.

İnuğur M. Nuri, Basın ve Yayın Tarihi, Çağlayan Kitabevi İstanbul 1982.

İhsan Ahmet, Matbuat Hatıralarım 1888-1923, Ahmet İhsan Matbaası, İstanbul 1930.

İskit Servet, Türkiye'de Matbuat İdareleri ve Politikaları, Başbakanlık Basın ve Yayın Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 1943.

İlyasoğlu A., İnel D., "Kadın Dergilerinin Evrimi" Dergiler ve Ansiklopediler 1849-1984, Gelişim Yayınları, İstanbul 1984.

Kazgan Gülten, "İşgücüne Katılma, Eğitim-Planlama" Türk Toplumunda Kadın, Araştırma, Eğitim Ekin Yayınları, İstanbul 1982.

Koloğlu Orhan, Takvimi Vekayi, Çağdaş Gazeteciler Derneği Yayınları, Ankara

Basımevi ve Pasının Gecikme Sebepleri ve Sonuçları, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1987.

Kabacalı Alpay, Türk Yayın Tarihi, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1987.

Lewis Bernard, Modern Türkiye'nin Doğuşu, Çev: Metin Kıratlı, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1984.

Muhittin Nezihe, Türk Kadını, Numüne Matbaası, İstanbul 1931.

Nüzhet Selim, Türk Gazeteciliği, Devlet Matbaası, İstanbul 1931.

Milliyet Gazetesi 40.Yıl Özel Eki, 3 Mayıs 1990.

Mihçioğlu Cemal, Kamusal İlişkiler, A.Ü. SBF ve Basın Yayın Yüksek Okulu Ders Notları, 1983-1984 Ders Yılı, Ankara.

Nadi Yunus, Ankara'nın İlk Günleri, Sel Yayınları, İstanbul 1955.

Onay Perihan, Türkiye'nin Sosyal Kalkınmasında Kadının Rolü, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1968.

Oruz İffet Halim, Atatürk Döneminde Türkiye'de Kadın Devrimi, Gül Matbaası, İstanbul 1986.

Oktay Ahmet, Toplumsal Değişme ve Basın, Bilim Felsefe Sanat Yayınları, 1987.

Otmanbölük Günvar, Babıali'nin Yarım Asırlıkları, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1987.

Öztoprak Binnaz, "Türk Toplumunu ve Din" Türk Toplumunda Kadın, Araştırma Eğitim Ekin Yayınları, İstanbul 1982.

Özkaya Günseli, Kadınların Savaşı, Garanti Matbaası,
İstanbul 1970.

_____, Tarih İçinde Kadın Hakları, Türk Tarih Kurumu
Basımevi, Ankara 1985.

Öztoprak İzzet, Kurtuluş Savaşında Türk Basını,
Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1981.

Reed Evelyn, Kadının Evrimi, 2 cilt, Çev: Şemsa Yeğin,
Payel Yayınları, İstanbul 1982.

_____, Kadın Özgürlüğünün Sorunları, Çev: Zeynep Saraçoğlu,
Yazın Yayıncılık, İstanbul 1985.

Rahim Tahliyesi ve Sterilizasyon Hizmetlerinin Yürütül-
mesi ve Denetlenmesine İlişkin Tüzük, Resmi
Gazete, 18.12.1955, S.18255.

Sertel Sabiha, Roman Gibi, Belge Yayınları, İstanbul 1987.

Saral Zeki, Biz Bir Aileyiz, Yurt Kitap Yayınları,
Ankara 1989.

Seyyid Muhammed, Kur'an ve Sünnette Annelik, Uysal
Kitabevi, Konya 1988.

Sedat Simavi Hayatı ve Eserleri, Haz: Muzaffer Gökman,
Apa Ofset Basımevi, İstanbul 1970.

Şapolyo Enver Behnan, Türk Gazetecilik Tarihi ve Her
Yönü ile Basın, Güven Matbaası, Ankara 1976.

Taşkıran Tezer, Türk Kadın Hakları, Başbakanlık Kültür
Müsteşarlığı Cumhuriyetin 50.Yıldönümü Yayınları,
Ankara 1973.

Topaloğlu Bekir, İslamda Kadın, Yağmur Yayınları,
İstanbul 1985.

Türkiye'de Kadının Sosyo-Ekonomik Durumu, Tüm İktisat-
çılar Birliği Yayınları, Ankara 1975.

- Topçuođlu Hamide, Kadınların Çalışma Saikleri ve Kadın Kazancının Aile Bütçesindeki Rolü, Kültür Matbaası Ankara, 1957.
- Taşçioğlu Muñaddere, Türk Osmanlı Cemiyetinde Kadının Sosyal Durumu ve Kadın Kıyafetleri, Akın Matbaası, Ankara 1958.
- Tiryakioğlu Semih, "Türkiye'de Gazetecilik Eğitimi", Çağdaş Basının Meseleleri, İstanbul Matbaası, İstanbul 1960.
- Tekeli Şirin, "Türkiye'de Kadının Siyasal Hayattaki Yeri" Türk Toplumunda Kadın, Araştırma Eğitim Ekin Yayınları, İstanbul 1982.
- Topuz Hıfzı, Türk Basın Tarihi, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1973.
- Türk Basınında Kim Kimdir, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1977.
- Talas Cahit, Toplumsal Politikaya Giriş, S Yayınları, Ankara 1981.
- Türenç T., Akyıldız E., Gazeteci, Milliyet Yayınları, İstanbul 1986.
- Uraz Murat, Türk Kadın Muharrir ve Gazetecilerimiz, Tefeyyüz Kitabevi, İstanbul 1941.
- Uysal Asiye, Türk Basınında Muhabir, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1987.
- Üçok Bahriye, Atatürk'ün İzinde Bir Arpa Boyu, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1985.
- Yazıcı Nesimi, Takvim-i Vekayi, G.Ü. Basın Yayın Yüksek Okulu Yayınları, Ankara 1983.
- Yalman Ahmet Emin, Gördüklerim ve Geçirdiklerim, 4 Cilt, Yenilik Basımevi, İstanbul 1970.

EK I

1- Gazeteciliğe hangi yıl başladınız? _____

2- Gazetecilik mesleğini neden seçtiniz?

Mesleğin:

Tekdüze olmaması ☐	Belirli iş saatlerine bağlı olmaması ☐
Yeteneğinize bağlı olması ☐	Özgür çalışma olanağı sağlaması ☐
İyi bir ücret sağlaması ☐	İşin toplum için değerli ve gerekli olması ☐
Çalışma ortamının iyi olması ☐	Çevrenizde prestij sağlaması ☐

Bunlardan başka varsa, lütfen belirtiniz. _____

3- Mesleğe başladığınızdan bu yana mesleki sorumluluk ve yetki ilerlemesi kaydettiniz mi?

Evet Hayır

(Evetse) Bugüne kadar gazetecilikte yaptığınız görevleri meslek hiyerarşisi çerçevesinde sayar mısınız? _____

4- Gazetecilik yaşamınızda değişik görevler yaptıysanız en çok hangi görevinizi sevdiniz? _____

5- Stajyer gazeteci olarak ücretsiz hazırlık döneminiz oldu mu?

Evet Hayır

(Evetse)

5.1- Nerede çalıştınız? _____

5.2- Ne kadar süreyle çalıştınız? _____

6- Şimdiye kadar mesleğinizle ilgili olarak hiçbir ödül aldınız mı?

Evet Hayır

(Evetse)

Ödül aldığınız Örgütün adı	Ödül aldığınız Yıl	Ödül aldığınız Konu
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

7- Mesleğiniz yüzünden tutuklandınız mı?

Evet Hayır

(Evetse) Hiç hapis yattınız mı?

Evet Hayır

(Evetse) Ne kadar süreyle hapis yattınız? _____

8- Gazetecilikten başka yapabileceğiniz bir mesleğiniz var mı?

Evet Hayır

(Evetse) Hangi meslek? Belirtiniz. _____

9- Gazetecilik mesleğini hangi koşullarda bırakmayı düşünebilirsiniz? _____

10- Halen gazetecilik dışında ek işiniz var mı?

Evet Hayır

(Evetse) Ek işleriniz:

Ek Olarak Yapılan İş

Ek İşlere Haftada Harcanan Zaman

_____
_____
_____

_____
_____
_____

11- Size göre çalıştığınız gazeteden başka bir gazeteğe geçiş koşulları ne olabilir?

Geçiş koşulları:

Daha iyi bir ücret

Daha üst bir görev

Daha prestijli bir gazete

Başka (varsa) belirtiniz. _____

12- Halen çalıştığınız gazetede, sizin için umut verici bir geleceğin bulunduğuna inanıyor musunuz?

Tamamen inanırım

Az-Çok inanırım

Kaygılıyım

Olanaksız

13- Mesleğinizle ilgili hiçbir eğitim programına katıldınız mı?

Evet Hayır

(Evetse) Katıldığınız eğitim programları:

Eğitim programının adı

Tahmini Olarak

Tahmini Olarak

Katılış Tarihi

Bitiriş Tarihi

Ay Yıl

Ay Yıl

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

14- Öğreniminizi tamamladıktan sonra ve gazeteci olarak çalışırken, mesleğinizle ilişkisi olan ya da ilişkisi olmayan özel kurs ve seminerlere katıldınız mı?

Evet Hayır

(Evetse) Katıldığınız kurs ve seminerler:

Kursların Adı	Tahmini Olarak		Tahmini Olarak	
	Katılış Tarihi		Bitiriş Tarihi	
	Ay	Yıl	Ay	Yıl
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____

Seminerlerin Adı

_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

15- Sizce, gazeteci olmak için, gazetecilik okullarını bitirmek gerekir mi?

Evet Hayır Kararsızım

16- Mesleki bilgi ve görgünüzü artırmak için bir gereksinme duyuyor musunuz?

Evet Hayır

(Evetse) Mesleki bilgi ve görgünüzü artırmak için:

Meslek dernek ve sendikalarının hazırlayacağı kurs ve seminerlere katılmak

Üniversite bünyesinde hazırlanacak kurslara katılmak

Yurt dışında mesleki bilgi ve görgü artırıcı etkinliklere katılmak

Hepsi

17- Gazetecilik doğuştan varolan bir yetenektir; sonradan öğrenimle elde edilmesi zordur görüşüne katılır mısınız?

Evet Hayır Kararsızım

18- Türkiye gibi kalkınmakta olan bir ülke için basının biraz sansasyonel olması okuyucu sayısını artırır görüşüne katılır mısınız?

Evet Hayır

19- Bir gazeteci olarak, Türk toplumunda, mesleğinizin sosyal statüsünü, diğer mesleklerle karşılaştırınca nasıl buluyorsunuz?

Mesleğimin sosyal statüsü:

En yüksekleri arasındadır

Birçoğundan yüksektir

Ortaya yaklaşıktır

Ortadan aşağıdadır

En az statüsü olanlar arasındadır.

20- Size göre, diğer mesleklerle karşılaştırıldığında, gazeteciliğin sosyal statüsü halk nazarında nasıldır?

Gazeteciliğin sosyal statüsü Türk halkı nazarında:

En yüksekleri arasındadır

Birçoğundan yüksektir

Ortaya yaklaşıktır

Ortadan aşağıdadır

En az statüsü olanlar arasındadır.

21- Üyesi olduğunuz gazetecilik dernek ve sendikalarıyla, diğer dernekler:.....

..... bu dernek ve sendikalardaki çalışmalarınız:

21.1- Üyesi olduğunuz Meslek derneği	Üyesi olduğunuz Yıl	Dernek yönetiminde aldığınız görevler
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
21.2- Üye olduğunuz meslek sendikası	Üyesi olduğunuz Yıl	Sendika yönetiminde aldığınız görevler
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
21.3- Üye olduğunuz diğer dernekler	Üyesi olduğunuz Yıl	Dernek yönetiminde aldığınız görevler
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

22- Üyesi olduğunuz gazetecilik dernek ve sendikalarının iş (genel kurul toplantıları, olağanüstü toplantılar gibi) ve sosyal toplantılarına (özel geceler, yıllık geziler gibi) ne kadar sık katılırsınız. (Her organizasyon için her faaliyetten yalnızca bir kutuyu işaretleyin).

Katılma Oranı

Üyesi olduğunuz meslek dernek ve sendikalarının toplantısı sayısı	Yıl içindeki iş toplantısı sayısı	İş Toplantıları				Sosyal Toplantılar			
		Hepsine	Çoğuna	Bazısına	H.B.	Hepsine	Çoğuna	Bazısına	H.B.
_____	_____	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
_____	_____	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
_____	_____	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
_____	_____	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
_____	_____	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

23- Gazetecilik dernek ve sendikalarında kadınlar etkin bir rol oynayabiliyorlar mı?

Evet Hayır

(Hayırsa) Nedenini kısaca açıklayınız. _____

24- Türk basınında kadınlar yönetim kademelerinde yeterince yer alıyorlar mı?

Evet Hayır

(Hayırsa) Sizce bunun nedeni:

Gazeteciliğe geç başladıklarından

Yöneticiliğe istekli olmamalarından

Yönetimde erkeklerin tercih edilmesinden

Başka (varsa) belirtiniz. _____

25- Sizce Türkiye'de toplumun kadın gazetecilere bakış açısı nasıldır?

Kadın gazeteciye önce kadın olarak görüyorlar

Gazeteciye bakış açılarında kadın erkek ayrımı yoktur

Kadın gazeteciye hoş görmezler.

26- Genel olarak Türk Basınında erkek gazetecileri değerlendirmeniz aşağıdakilerden hangisine uygundur?

İyi eğitim görmemiş İyi yetişmiş

Kendini beğenmiş Cesur, atılgan

Vasat Abartılı

Başarısız Başarılı

27- Genel olarak Türk Basınında kadın gazetecileri değerlendirmeniz aşağıdakilerden hangisine uygundur?

İyi eğitim görmemiş İyi yetişmiş

Kendini beğenmiş Cesur, atılgan

Vasat Abartılı

Başarısız Başarılı

28- Sizce bir yayın kuruluşunda bir kadın için en zor iş (pozisyon) hangisidir?

29- Gazetecilik mesleğinde istediğiniz dallarda görev almanız her zaman olanaklı mı idi?

Evet Hayır

(Hayırsa) Kadın olmanızın bu konuda engelleyici bir etkisi oldu mu?

Evet Hayır

(Evetse) Sizin kadın olmanızın bu konuda getirdiği engel size nasıl açıklandı? Belirtiniz. _____

30- Kadın olmanızın mesleğinizi sürdürmede özel yararlar sağladığı durumlar oldu mu?

Evet Hayır

(Evetse) Hangi yönlerden oldu? Belirtiniz. _____

- 31- Gazetecilik mesleği (değişik ortamlar, belli çalışma saatlerine bağlı olmama, değişik kişilerle birlikte olma gibi) özgür bir yaşamı gerektirdiği öne sürülür. Bu doğru ise, böyle bir yaşamda sizi kadın olmanızdan dolayı tedirgin eden durumlar oldu mu?

Evet Hayır

(Evetse) Tedirginlik nereden kaynaklanmaktadır? Belirtiniz. _____

- 32- Göreviniz nedeniyle gazeteniz sizi bulunduğunuz kentin dışına göndermek istese ve aileniz (ya da eşiniz) gitmenize karşı çıkarsa ne yapardınız?

Gitmezdim Onları (onu) iknaya çalışırdım
Giderdim Kararsızım

- 33- Çalıştığınız gazetede kadın erkek arasında ayırım yapılmakta mıdır?

Evet Hayır

(Evetse) Bu ayırım aşağıda belirtilenlerden hangisine uygundur?

Ücret Verilen görevler
Yükselme olanakları Başka

- 34- Kadın yöneticilerle mi, erkek yöneticilerle mi çalışmayı tercih ederdiniz?

Kadın Yönetici Erkek Yönetici
Farketmez

- 35- Çalıştığınız gazetenin yönetim kademelerinde görev almak ister miydiniz?

Evet Hayır

(Evetse) Görev almak istediğiniz yönetim kademeleri:

Genel Yayın Yönetmeni
Yazı İşleri Müdürü
İstihbarat Şefi
Büro Şefi
Sayfa Sorumlusu

Bunlardan başka varsa belirtiniz. _____

- 36- Türk kadınlarının haklarının yeterince bilincinde olup kullandıkları görüşünde misiniz?

Evet Hayır

(Hayırsa) Bu konuda kadınları dolayısıyla toplumu bilinçlendirmeyi amaçladınız mı?

Evet Hayır

(Evetse) Kadınları bilinçlendirme yolunda çabalarınız:

Gazetede yazılar yazarak
Toplantılara katılarak
Yayımlarda bulunarak
Bütün yukarıdakileri içeriyor.

37- Kadın hakları konusunda kadınları bilinçlendirmeyi amaçlayan özel yayınların olması sizce, gerekli midir?

Evet Hayır

(Evetse) Kadın hakları konusunda kadınları bilinçlendirmeyi amaçlayan:

37.1- Bir kadın gazetesi yayınlamayı ister miydiniz?

Evet Hayır

37.2- Bir kadın sayfası yönetmeyi ister miydiniz?

Evet Hayır

38- Kadınlarla ilgili herhangi bir derneğe üye misiniz?

Evet Hayır

(Evetse) Bu dernekler:

Derneği Adı	Üye olduğunuz yıl	Dernek yönetiminde aldığınız görevler
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

39- Kadınların siyasal yaşamda daha etkin rol oynayabilmeleri için (günümüzde düşünülen) siyasi partilerde kadınlara kota ayrılması görüşüne katılır mısınız?

Evet Hayır

39.1- (Evetse) Neden? _____

39.2- (Hayırsa) Neden? _____

40- Kaç yaşındasınız? _____

41- Medeni durumunuz:

Evli Dul Eşinden ayrı
Bekar Boşanmış oturuyor.

42- Çocuğunuz var mı?

Evet Hayır

42.1- (Evetse) Kaç çocuğunuz var? _____

42.2- Çocuk sahibi olmanız gazetecilik mesleğini sürdürmenizi etkiledi mi?

Evet Hayır

(Evetse) Hangi yönlerden etkiledi? Belirtiniz. _____

43- Eşinizin işi nedir (ya da neydi)? _____

43.1- Eşiniz size gazetecilik mesleğini sürdürmede yardımcı olur mu?

Evet Hayır

(Evetse)

43.2- Eşinizin size destek ve yardımcı olması:

Ev işlerinde yardımcı olur Çalışma yaşamında destekler Her ikisinde de

Başka (varsa) belirtiniz. _____

44- Yemek, bulaşık, temizlik gibi ev işlerini evde siz mi yaparsınız?

Evet Hayır

45- Aşağıdakilerden hangilerine sahipsiniz?

Televizyon Bulaşık makinası Video Çamaşır makinası Radyo Elektrikli süpürge Teyp

46- Arabanız var mı?

Evet Hayır

(Evetse) Size ait sürekli kullandığınız bir araba mıdır?

Evet Hayır

47- Semt olarak nerede oturuyorsunuz? _____

47.1- Oturduğunuz eve kira ödüyor musunuz?

Evet Hayır

47.2- (Evetse) Ne kadar kira ödüyorsunuz? _____

48- Aile biçiminiz aşağıdakilerden hangisine uygundur?

Evliler içinBekarlar içinÇekirdek aile Ailemle birlikte oturuyorum. Eşimin ailesiyle birlikte Yalnız oturuyorum. oturuyoruz. Arkadaşla(rımla) oturuyorum. Benim ailemle birlikte oturuyoruz.

49- Gelir düzeyiniz aşağıdakilerden hangisine uygundur?

Ortalama aylık geliriniz:

300.000'e kadar 300.000-500.000 arası 500.000-750.000 arası 750.000- 1,5 milyon arası 1,5 milyon- 3 milyon arası Daha yukarı

50- Geçim şekliniz aşağıdakilerden hangisine uygundur?

Kazancım birlikte yaşadığım kişilere ek gelirdir. Kazancım tamamen ailemin geçimi içindir. Kazancım tamamen kişisel giderlerim içindir. Kazancım yaşamımı sürdürebildiğim tek gelir kaynağıdır.

51- Babanızın işi nedir (ya da neydi)? _____

52- (Bekarlara yalnızca kendisinin ve babasının öğrenimi sorulacak) Öğrenim dereceniz nedir? (ya da neydi?)... Babanızın öğrenim derecesi nedir (ya da neydi)?..... Eşinizin öğrenim derecesi nedir (ya da neydi)?

	Kendiniz	Babanız	Eşiniz
Okuyup yazması yoktu.	☐	☐	☐
İlkokulu bitirdi.	☐	☐	☐
Ortaokulu bitirdi.	☐	☐	☐
Liseyi bitirdi.	☐	☐	☐
Üniversiteyi bitirdi.	☐	☐	☐
Master aldı.	☐	☐	☐
Doktora aldı.	☐	☐	☐

52.1- Hangi okulu bitirdiniz? _____

53- İşinizi başarıyla yürütebilmek açısından yabancı dile gereksinme duyuyor musunuz?

Evet Hayır

(Evetse)

53.1- Yabancı dil biliyor musunuz?

Evet Hayır

(Evetse)

53.2- Bildiğiniz yabancı diller hangileridir? (Her dili aşağıda bir sütun üzerine yazarak bu dili kullanımını belirleyebilmek için her dil için sütun altındaki kutulardan yalnızca birine x işareti koyun.)

İşimde rahatlıkla kullanırım	☐	☐	☐
İşimde zorlukla kullanırım	☐	☐	☐
Çok az bilirim.	☐	☐	☐

54- Bildiğiniz yabancı dillerde gazete, dergi, kitap okur, radyo dinler, televizyon izler misiniz?

54.1- Gazete: Günde sürekli birkaç gazete

Günde en az bir gazete

Arada sırada

Hiç okumam

54.2- Dergi (Haftalık): Haftada sürekli bir kaç dergi

Haftada en az bir dergi

Arada sırada

Hiç okumam

54.3- Kitap: Üç ayda birkaç kitap

Üç ayda en az bir kitap

Arada sırada

Hiç okumam

- 54.4- Radyo: Günde bir kaç saat
 Günde en az bir saat
 Arada sırada
 Hiç dinlemem
- 54.5- Televizyon: Haftada birkaç saat
 Haftada en az bir saat
 Arada sırada
 Hiç izlemem

55- Türkçe kitap okur, radyo dinler, televizyon izler, sinema ve tiyatrolara gider misiniz?

- 55.1- Kitap: Ayda bir kaç kitap
 Ayda en az bir kitap
 Arada sırada
 Hiç okumam
- 55.2- Radyo: Günde birkaç saat
 Günde en az bir saat
 Arada sırada
 Hiç dinlemem
- 55.3- Televizyon: Haftada bir kaç saat
 Haftada en az bir saat
 Arada sırada
 Hiç izlemem
- 55.4- Sinema: Ayda bir kaç kez
 Ayda en az bir kez
 Arada sırada
 Hiç gitmem
- 55.5- Tiyatro: Ayda bir kaç kez
 Ayda en az bir kez
 Arada sırada
 Hiç gitmem

56- Video izler misiniz?

Evet Hayır

57- Yabancı ülkelerde bulundunuz mu?

Evet Hayır

57.1- (Evetse) Yabancı ülkede bulunmanız, en uzun ne kadar sürdü? _____

57.2- Hangi amaçla yabancı ülkede bulundunuz?

- İş amacıyla
 Turistik amaçla
 Öğrenim amacıyla
 Hepsi

Teşekkür ederiz.